

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

REBECCA
WEST
ASKERİN
DÖNÜŞÜ

TÜRKÇESİ
IŞILAR KÜR

REBECCA WEST

Rebecca West (1892-1983), ailesinin verdiği isimle Cicily Isabel Fairfield, Londra'da doğdu. Rebecca West ismini, Henrik Ibsen'in *Rosmersholm/Rosmer Malikânesi* oyunundaki güçlü karakterden esinlenerek aldı. Bu oyundaki başkarakteri ergenlik çağındayken oynamıştı. 1911'de *The Freewoman/Özgürkadın*'da yayın hayatına başladı. Feminizm ve sosyal reform hareketlerinde aktif rol alan Rebecca West'in ilk kitabı *Henry James* 1916'da yayımlandı; bunu takiben romanlar, eleştiriler, hiciv, biyografi, seyahat ve tarih yazılarıyla sürdürdü yazarlık kariyerini. *Askerin Dönüşü*, *The Judge*, *Harriet Hume*, *The Harsh Voice*, *The Thinking Reed*, *The Fountain Overflows*, *Birds Fall Down* ve *Sunflower* kaleme aldığı kurgu eserlerdir. Yugoslavya'ya 1930'larda yaptığı bir yolculuk, iki ciltlik bir şahesere, *Black Lamb and Gray Falcon*'a ilham kaynağı olmuştur. Rebecca West 1959'da Büyük Britanya'nın en önemli nişanlarından Dame Commander nişanını almıştır.

İŞILAR KÜR

Orta ve lise öğrenimini New York'ta Forest Hills High School'da tamamladı. Yüksek öğrenimini ve yüksek lisansını Devlet Güzel Sanatlar Akademisi heykel bölümünde (Mimar Sinan Üniversitesi) yaptı. Fransız hükümetinin bursuyla Paris'e gitti ve dört yıl heykel ve animasyon çalışmalarını yaptı. İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller okulunda okutmanlık yaptı.

REBECCA WEST

ASKERİN DÖNÜŞÜ

Türkçesi: Işılar Kür

Yayın No 1773
Modern Klasikler 65

Askerin Dönüşü
Rebecca West

Kitabın özgün adı: *The Return of the Soldier*

Editör: Zeynep Tür
İngilizce aslından çeviren: Işıl Kü
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: M. Aslıhan Özçelik

© 1918 Rebecca West
© 2018, bu kitabın Türkçe yayın hakları Anatoliait Ajans
aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Eylül 2018

ISBN: 978 - 605 - 185 - 289 - 8
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

2

J'ye

1

“Amaan, meraklanmaya başlama!” diye yakındı Kitty. “Bugünlerde kadınlar kocalarından on beş gün haber alamadıklarında endişeye kapılacak olsalar!.. Ayrıca, ilginç bir yerde, çatışmanın gerçekten harlı geçtiği bir yerde olsaydı, bunu bana iletmenin bir yolunu bulurdu, sadece, ‘Fransa’da bir yer,’ diye kestirip atmazdı. İyidir, meraklanacak bir şey yok.”

Çocuk odasında oturuyorduk. Çocuğun ölümünden sonra oraya girmeye niyetim yoktu, ama tam Kitty anahtarı deliğe sokup yüksek tavanlı, bembeyaz ve aydınlık renklerle dolu, dayanılmaz derecede neşeli ve tanıdık, her bakımdan evde hâlâ bir çocuk varmış gibi tutulan odanın kapısında durakladığında yakalamıştım onu ansızın. Baharın ilk cömert günüydü ve gün ışığı kemerli yüksek pencerelerden, çiçekli perdelerden içeriye öyle ıslıl ıslıl dolmaktaydı ki, eski günlerde olsa, tombul bir

yumruk gül goncalarının yarı saydam nefasetine işaret etmek için kesinlikle havaya kalkmış olurdu. Gün ışığı, mavi mantar yer döşemesine ve garip hayvan desenleri olan yumuşak halılara kocaman havuzlar gibi yayılıyor, beyaz ve soluk mavi duvarlara dansları saatlerce izlenebilecek ışınlar yansıtıyordu. Güneşin şavkı, Chris'in bir yaşındaki oğlu için uygun bir armağan olacağını düşündüğü muhteşem benekli tahta atın da üstüne düşmekteydi ve sedirin keten döşemesindeki çocuk şarkısı karakterleri Mary ve küçük kuzusunu da parlatıyordu. Ve şöminenin orada, o çok sevilen hırlayan kaplan gravürünün altında, efendilerinin keyfine göre hem gergin hem de rahat olmaya hazır ve nazır olan, ama bu sıcak havada uyuklamakta zorlanan oyuncak ayı, şempanze, tüylü beyaz köpek ve gözleri dönen siyah kedi durmaktaydı. Her şey oradaydı, Oliver dışında. Kitty'nin yeniden ölüsünü ziyaret edişini gözetlememek için başımı çevirdim.

Ama arkamdan seslendi. "Gel buraya, Jenny. Saçımı kurutacağım." Tekrar baktığımda, altın sarısı saçlarının omuzlarına dökülmüş olduğunu ve elbisesinin üstüne kenarları gül goncalarıyla çevrelenmiş küçük bir ipek ceket giymiş olduğunu gördüm. Bir dergi kapağındaki kızlara öyle çok benziyordu ki insan bedeninde kocaman bir fiyat etiketi bulmayı bekliyordu. Kocaman hasır dadı koltuğunu yüksek çocuk iskemlesinin yanındaki yerinden pencereye doğru itiyordu. "Emery saçlarımı yıkadığı zaman hep buraya gelirim. Evin en güneşli odası burası. Keşke Chris burayı çocuk odası olarak muhafaza etmeseydi, artık bir ihtimal yokken..." Koltuğa oturup saçlarını güneşe doğru, koltuğun sırt kısmına savurdu ve kaplumbağa kabuğu saç fırçasını bana uzattı. "Haydi, iyi kalpli bir kız ol

da biraz fırçalayıver saçlarımı. Ama dikkat et, kaplumbağa kabuğu çok çabuk çatlar.”

Fırçayı elinden alıp yüzümü pencereye döndüm, alnımı cama dayadım ve dalgın dalgın manzaraya baktım. Siz bu manzaranın güzelliğini büyük ihtimalle bilirsiniz; çünkü Chris evlendikten sonra Baldry Court’u yeniden yapılandırduğında, bir sanatçının asi gözünden ziyade, bir manikürcünün bilgiç göz kırpışına sahip iki mimara teslim etmişti burayı; onlar da bu sevgili mekânı resimli basına pek çok görsel malzeme verecek şekilde yoğurmuşlardı. Ev Harrowweald’ın zirvesine oturmuştu ve göz, pencerelerden aşağı, batıya doğru kaydığında, uzaklaştıkça mavileşen parlak tepelerin altında kilometrelerce uzanan parıl parıl ıslak zümrüt meraları ve daha yakında ise, göz kamaştıran çimenler ile karanlığı neredeyse elle tutulur hale getirmiş olan Lübnan sedir ağacının dallarını görürdü. En tepedeki çamların mora çalan kahverengi dallarının korkutucu kasveti, uzaklardaki tepenin ucundaki göletin kenarından ormanlara kadar göz önüne serilirdi. O gün bu manzaranın güzelliği bana kötücül geliyordu, çünkü yaşadığım dönemin çoğu İngiliz kadını gibi, bir askerin dönüşünü bekliyordum. Ulusal çıkarları ve başka her şeyi göz ardı etmiştim, kuzenim Christopher’ı yüreklerimizden gelen hodbin bir arzuyla savaştan çekip çıkarmak ve karısıyla şu anda bakmakta olduğumuz bu güzellikler içinde saklamak istiyordum. Son zamanlarda onun hakkında kötü rüyalar görür olmuştum. Geceleri cephe- de ıssız, kokuşmuş, kahverengi bir yerde koşuyor, koşuyordu; bir elin üstüne basıyor ama gömülmemiş bir kafanın korkunç görüntüsünden dolayı ele bakmıyordu bile ve ancak rüyam son raddesine kadar korkunçluklarla dolduktan sonra Chris

dizlerinin üstünde bir hamle yapıp güvenli bir yere ulaşıyordu – buna güvenli denebilirse. Çünkü savaş filmlerinde askerlerin siper duvarından yumuşakça kaydıklarını görmüştüm ama ancak en gaddar düşüncülerin ağzından çıkabilir bu düşüşün güvene doğru olduğu. Uyanıklığa sığındığım zaman da yalnızca kaskatı bir halde uzanabiliyordum ve genç oğlan sesiyle anlatılan, cesaret dolu ama coşkulu kısımları hissiz bir ses tonuyla tekrarlanan, alt rütbeden asker hikâyeleri dönüp duruyordu kafamda. “Hepimiz bir ahırda toplanmıştık, bir gece bir bomba düştü. Arkadaşım seslendi: ‘Yardım et ahbab, bacaklarım yok.’ Ben de yanıtlamak zorunda kaldım: ‘Yapamam ahbab, ellerim yok!’” İşte bugünün İngiliz kadınlarının rüyaları böyle şeyler; şikâyet etmemeliydim. Ama askerimizin dönmesini istiyordum.

Bu yüzden, “Keşke Chris’ten bir haber gelse,” dedim. “Yazmayalı on beş gün oldu.”

İşte Kitty de bundan sonra, “Amaan, meraklanmaya başlama!” diye yakındı. “Bugünlerde kadınlar kocalarından on beş gün haber alamadıklarında endişeye kapılacak olsalar!..” Sonra insanın ferahlamak için güzel kokulu çiçeklere doğru eğildiği gibi elindeki aynaya eğdi başını.

Ben de kendi çevremde, Kitty’yi her zaman sarmalayan rahatlık küresinden oluşturmaya çalıştım ve her ne kadar Chris yanımızda olmasa da hayatımızdaki diğer güzel şeyleri düşündüm. Gözlerim ağaçların arasından bahçemizin latif biçimli kiremit duvarını izledi ve tepenin güney tarafında bakımlı bir kadın eli gibi özenle yayılan bu bahçeyi Kitty ile birlikte kotarmakla, bu eski evi resifin güneşli tarafına, güzelliklerle donanmış tarafına inşa etmiş olan ecdadımıza layık

olduğumuzu ispat ettiğimizi düşündüm. Yeni ev için de çok şey yapmıştık. Kafamın içinde odadan odaya keyifle mırıldayarak dolaşan ve ya eskimişken hayata döndürdüğümüz ya da modern zanaatın karanlık çukurlarından bulup çıkardığımız bütün o güzelliklere sürtünerek gezinen bir kedi gibiydim. Büyük bir ciddiyet ve yoğun bir özenle seçtiğimiz kumaşlar ve renkler güneş ışınları gibi sıcaklık yayıyordu sanki. Şimdi bile, para harcamak biraz ayıp gibi dursa da, bu güzelliklerden dolayı sadece gurur duyuyordum. İsrafımızdan dolayı ayıplanacak durumumuz yoktu, çünkü Chris için harika bir yer hazırlamıştık, onun akıllara hayret veren iyiliğine yaraşır denilebilecek bir yeryüzü parçası... Chris'in şaşırtıcı yumuşaklığını, o kadar olağan bir karakter özelliği olarak kabul etmiştik, iyiliğini öyle çok benimsemiş ve beslemiştik ki en ufak bir sinirlenme belirtisi, mesela bacağının kırılması gibi bir felaket olarak görülürdü. Burada mutluluğu onun için kaçınılmaz hale getirmiştik. Gözlerimi kapatıp, onu mutlu etmekte ne kadar başarılı olduğumuzun sayısız kanıtını bulabilirdim, çünkü dünyada onun kadar bariz bir biçimde hayatından memnun bir adam daha yoktu: Sabahları arabası kapıda çalışır durumda beklerken bizimle oyalanırdı; o günkü hava durumundan tutun da, odalarımızın en karanlık kış günlerinde bile nasıl rengârenk parladığına, yazın her yer sıcaktan kavrulurken bile bahçemizde serin, ıslak, yemyeşil alanlar bulunabildiğine değinirdi. Önemli bir davet esnasında bize gizliden gülümseyerek, ne olursa olsun onun gereksinimlerini ön planda tutacağımızı bildiğini gösterirdi. Ve sadece bir yıl önce, cepheye gideceği sabah yaptığı her şey...

Önce kahvaltı odasında bizimle birlikte oturmuş, sohbet etmiş ve henüz gitmemiş olmasına karşın, şimdiden terk edilmiş bir sahnenin bomboşluğunu yansıtan bahçeye ve çimenlere bakmıştı uzun uzun. Sonra birden kalkıp evin bütün odalarını dolaşmıştı. At ahırına gitmiş, atlara bakmış ve köpekleri çıkartmıştı; onlara dokunmaktan ve onlarla konuşmaktan imtina etmişti, sanki savaşın sefaletinden şimdiden zehirlenmişti de bunu hayvanların parıltılı sağlığına bulaştırmaktan kaçınıyordu. Sonra koruluğun kenarına kadar gitmiş, oradan koyu yapraklı orman gülleri kümelerine ve geçen yıldan kalma sarı kartaleğretilisi çalılarına, soğuk kışın siyah ağaçlarına bakmıştı. (Tam da bu pencereden izlemiştim onu.) Sonra düşünceli bir tavırla eve, ayrılış anına kadar onunla kalmak için karısının yanına dönmüştü. Arabasıyla Waterloo İstasyonu'na doğru yola çıkarken ben de yanlarında durdum. Her ikimizi de öpmüştü. Beni öpmeye eğildiğinde bir kez daha fark etmiştim saçlarının iki renk, kahverengi ve altın sarısı olduğunu. Sonra arabasına binip asker havasını takınarak, "Elveda!" demişti. "Berlin'den yazarım size!" Bu sözleri söylerken kafasını kaldırıp kocaman kemerli evine yoğun bir dikkatle bakmıştı. Bu evde bizimle yaşadığı hayatını çok sevdiğini, gittiği karanlık ve ölümlü yerlere onu tam tamına olduğu gibi yanında götürmek istediğini ve de en kötü zamanlarda, bir adamın gömleğinin içindeki bir muskayı ellediği gibi kafasında canlandırmak istediğini anlamıştım. Bu ev, bu evde bizimle olan hayatı Chris'in yüreğinin özüydü.

"Ah, bir geri gelebilse!" dedim. "Burada ne kadar da mutluydu."

"Daha mutlu olamazdı," diye yanıtladı Kitty.

Chris'in mutlu olması önemliydi, çünkü o, diğer kentli erkekler gibi değildi. Çocukken korulukta birlikte oynadığımız zamanlarda, mümkün olmayan şeylerin çok yakında gerçekleşeceğine inancı tamdı. Huş ağacının gerçekten kıpırdayıp küçüleceğine ve sihirli bir prenses olarak canlanacağına, kendisinin aslında bir Kızılderili olduğuna, uygun bir günbatımında şimdiki kılığının birden üstünden düşeceğine ve kızıl dişli bir kaplanın kartaleğretilisi otlarının arasından fırlayacağına inanırdı; bunlara sıradan bir çocuk oyunu kandırmacasından daha kuvvetli bir düş gücüyle bağlanırdı. Ve binlerce başka belirtiden, iyi bir şeylere, onları daha da iyi bir şeylere dönüştürebilecekmiş gibi dikkatle bakışından, yeni yerlere gitmek ve yeni insanlarla tanışmaktaki tutkulu parlak umutlarından biliyordum ki yetişkin hayatında da sürmekteydi bu inanç. Kızılderili olma beklentisini, eşdeğer bir arzuyla, hayatla tam bir uyum içinde olmakla değiştirmişti. Hayatında, olayların kara metalleri altına çevirebilecek simyasal bir deneyim yaşayacağına ve o aydınlanmayla birlikte yoluna hiç sönmeyen bir mutlulukla zenginleşmiş olarak devam edeceğine dair umutsuz bir umudu vardı. Tabii ki böyle bir şeye erişmesine olanak yoktu. Kalabalık hayatında aydınlanma kısıntısına bile yer yoktu. Her şeyden önce, babasının ölümüyle, genç ve yaşlı, hiçbirisi hiçbir işe yaramayan bir güruh kadın akrabasının ihtiyaçlarının ağırlığını taşımak zorunda olan bir işi devralmıştı. Sonra da Kitty çıkagelmişti ve Chris'in normal masraf kavramını umursamazlıkla, bir kadının yeni bir eldiveni çekiştirerek eline göre genişlettiği gibi genişletmişti. Daha sonra, küçücük oğlunun ölümünden sonra yaşamayı öğrenmek gibi çok zor bir külfeti taşıması gerekmişti. Chris'in hayatındaki özgür

macera eksikliğini telafi etmek için ona kibar ve görgülü bir hayat hazırlamak bize onur veren bir görev ve sorumluluk olmuştu. Ama şimdi, sadece görevimizi mükemmel bir biçimde yerine getirmiş olduğumuzdan ötürü, boş sahne ne kadar da kasvetliydi...

Belki de aslında o kadar da küçümsenecek iki kadın değildik, çünkü hiçbir şey Chris'in dikkatine sunulmadan hayatımızın gerçek bir parçası olamıyordu. Hizmetçi tepsinin içinde bir kartla odaya girdiğinde, vereceği haberin ne kadar güzel ya da gelenin kim olduğunun bir önemi olmadığını düşündüğümü hatırlıyorum; çünkü Chris'in gelip şöminenin kıvılcığı yüzüne vururken onun önünde durmasına ve ona o mesafeli ilgiyi, şefkatleri bir limana demir atmış erkeklerin çekici kadınlara gösterdiği türden, müzikle haşır neşir olmayan bir adamın iyi bir klasik müzik parçasına duyduğu ilgiye benzeyen ilgisini göstermesine imkân yoktu.

Kitty kartı okudu. “Bayan William Grey, Mariposa, Ladysmith Sokağı, Wealdstone.’ Wealdstone’da oturan birini tanımıyorum ben.” Bu, Londra’ya Harrowweald’dan üç mil daha yakın, kırmızı bir taşra lekesinin adıydı. Artık eskiden olduğu gibi çevresini koruyamıyordu insan. “Onu tanıyor muyum, Ward?” diye sordu Kitty hizmetçiye. “Daha önce geldi mi buraya?”

“Yo hayır, hanımefendi,” dedi hizmetçi kız, kendini beğenmiş bir gülümsemeyle. “Dediğine göre size haber getirmiş.” Kızın kullandığı ses tonundan, kapı önündeki paspası biraz fazla hevesli kullanmış pejmürde misafirin fazlaca sırdaş bir açıklama yaptığı seziliyordu.

Kitty düşündü biraz, “Aşağıya gelirim,” dedi. Hizmetçi kız aşağı inerken, kucağındaki amber firketelerle saçlarını topuz yapmaya başladı. “Geçen yılın modası, ama bu adresten gelen biri için idare eder,” dedi. Ayağa kalkıp ipek ceketini sallanan atın üstüne attı. “Onu görmeyi kabul ettim, çünkü bir şey ihtiyacı olabilir ve ben, Chris yokken insanlara özellikle iyi davranmak istiyorum. İnsan cenneti hak etmek istiyor.” Bir anlığına Kitty soğuk bir ışıkla parladı, ama kol kola girip koridora çıktığımızda somurtkan ve sıradan olmuştu. “Sakin, güzel bir günün ortasında insanı rahatsız ediyorlar,” diye sızlandı şikâyet edercesine ve merdiven başına geldiğimizde, geniş merdivenlerin tırabzanlarına yaslanıp aşağı salona bir göz atarak kolumu sıktı. “Bak!” diye fısıldadı. Hemen altımızda, Kitty’nin en güzel döşemelik kumaşıyla kaplı koltuklarından birinde orta yaşlı bir kadın oturuyordu. Sarımtırak bir yağmurluk giymişti ve üstündeki tüyleri yakın zamanda nalburdan alınmış bir zamkla yenilenmiş siyah bir şapka takmıştı. Siyah örgü eldivenlerini çıkarıp kucağında bir top gibi tutmuştu ki gri alpaka eteğini çamurlu botlarının üst tarafına kırmızı elleriyle çekebilirdi. O kırmızı eller, yanındaki sehpa da duran parıl parıl açelyaları düzeltmeye kalkıştığında gözümüze iyice korkunç görünmüştü. Kitty titreyerek, “Başımızdan savalım şunu,” dedi ve merdivenlerden aşağı koştu. En alt basamakta duraklayıp yapmacık bir tatlılıkla, “Bayan Grey?” dedi.

“Evet,” diye yanıtladı misafir. Soluk ve rahat yüzünü Kitty’ye bakmak için kaldırdı. Yüz ifadesi o anda keskin bir acıma duygusuyla, onun lehine bir önyargı uyandırdı bende; bu kadar gösterişsiz bir kadının bir başkasının güzelliğinden bunca tutkuyla zevk alması müthiş bir şeydi. “Bayan Baldry

siz misiniz?” diye sordu bundan memnun olmuş gibi ve ayağa kalktı. Ucuz korsesinin balenleri o kıpırdadıkça ses çıkarıyordu. Eh, çok da kötü değildi. Vücudu uzun, yuvarlak ve biçimliydi, dik omuzlarının asil bir duruşu vardı; sarı saçları açık alnında değişik bir biçimde kıvrılmıştı; gri gözleri, her ne kadar artık hayatında bakmaya değer şeyler uzaklarda kalmış gibi dalgınsa da şefkat doluydu ve vücudunun inceliğine rağmen, güvenilen iri bir köpek ya da koşum öküzü gibi sevimli bir sağlamlığı vardı. Ama yeterince kötüydü işte. Kaliteli bir eldiven bir otel orasında yatağın arkasına düşüp de orada birkaç gün dokunulmadan kaldıktan sonra toz yumaklarına bulaşmış olarak oda hizmetçisi tarafından çıkarıldığında nasıl itici olursa, bu kadının da üstünden ihmal edilmişlik ve sefalet akıyordu.

Hep birlikte oturduğumuzda, “Kalfam sizin ikinci hizmetçininizin kardeşidir,” deyiverdi.

Bu ikimizi de şaşırttı. “Tavsiye mektubu için mi geldiniz?”

“Yo, hayır, Gladys iki yıldır yanımda çalışıyor, kendisinden gayet memnunum, iyi bir kız, tavsiye mektubu istemiyorum.” Parlak alpaka kucağında duran domuz derisi çantasının yan dikişini tırnağıyla izledi. “Ama kızlar konuşur işte, kızmamalı onlara...” Bir mahcubiyet sarmalına dolanmış gibiydi, oturduğu yerden gözlerini açelyaya dikmişti.

Kitty kadınların berbat hayatlarına, ev içi kavgaların kabalığına şahit olmuş bir kadının sertliğiyle, hizmetçi dedikodularıyla ilgilenmediğini söyledi.

“Ah, ama bu...” –sanki ona haince davranmışız gibi gözleri doldu– “sizinle konuşmak istediğim hizmetçi dedikodusu

değil, Gladys'in sözünü ettim..." çantasının dikişini izlemeye devam etti, "çünkü haberiniz olmadığını ondan öğrendim."

"Neden haberim olmadığını?"

Başını azıcık öne eğdi. "Bay Baldry hakkında. Kusura bakmayın, rütbesini bilmiyorum."

"Yüzbaşı Baldry," dedi Kitty, merakla. "Onun hakkında bilmediğim nedir?"

Kadın başını öte yana, açık kapıya, soluk mart güneşine ve koyu renkli çam ağaçlarının manzarasına çevirdi, bir şey yutuyormuş gibiydi. "İyi değil," dedi yavaşça

"Yaralı mı yani?" diye sordu Kitty.

Yumuşak yüzünü kararsızlıkla hareket ettirdiğinde şapkasındaki aşınmış tüyler dalgalandı. "Evet," dedi, "yaralanmış."

Kitty'nin parlak gözleri benimkileri buldu, rezillik yapmaya çalışan bir insanı yakalamış olmanın dürtüsüyle zaferle gülümsedik. Çünkü bu haber doğru değildi. Doğru olmasına imkân yoktu. Chris yaralansaydı, Harbiye Nezareti bize derhal telgraf çekmiş olurdu. Gazetelerde bu tür dolandırıcılık haberlerine, titizlikle anlatılan sefalet hikâyeleriyle birlikte rastlıyordu insan; "Askerin Karısına Yapılan Gaddarca Dolandırıcılık" başlıklı paragraflarda. Şimdi bu kadın bu haberi getirmek için çok masrafa girdiğini, çok fakir olduğunu söyleyecek ve yüzümüzde belirecek ilk cömert bakışla birlikte, hayal gücümüzün midesini bulandıracak sefalet hikâyelerine başlayacak, zalim bir ev sahibinin nedense zorla el koymak istediği ev eşyalarının, hatta bir de boğazı sarılı hastalıklı bir çocuğun imgesini zihinlerimizde canlandıracaktı. Gözlerimi kaçırıp ilgilenmemeye çalıştım. Ancak bu kadının fiziksel özelliğinde, hiçbir güzelliği olmamakla birlikte onu durumun mutlak rezilliğinden koruyan bir

şey vardı. Hatta emindim ki titrek dizlerinin üstünde oradan oraya hareket eden şu iğrenç, boş, domuz derisi çanta olmasa, bu zavallı yaratık daha dürüst ve kibar olmanın bir yolunu bulurdu. Ne gariptir ki ancak gözüm Kitty'ye takılıp da onun o parıl parıl güzelliğiyle bu basit dolandırıcının üstüne, sanki o şahane bir kuşmuş da zavallı mıymıntı bir böceği avlayacakmış gibi atılmaya hazır halini gördüğümde, yaşadığımız anın küçük düşürücü olduğunu hissettim.

Kitty'nin kendisini fazlaca akıllı bulduğunu hissettim. "Nasıl yaralanmış?" diye sordu.

Misafir halındaki deseni küt burunlu ayakkabısıyla takip etti. "Nasıl anlatacağımı bilmiyorum... Tam anlamıyla yaralanmış değil... Şarapnel patlaması..."

"Beyin sarsıntısı mı?" diye önerdi Kitty.

Kadın büyük bir sürat ve alçakgönüllülükle Kitty'yi yanıtlamaya başladı, sanki uzun süredir üstünde düşünüp anlamaya çalıştığı ve anlayamadığı bir şeyi bizim yüksek zekâmızın yardımıyla çözecekti. "Savaş nevrozu," dedi. Yüzlerimizde hiçbir aydınlanma olmadığı için beceriksizce devam etti. "Her neyse, o iyi değil." Gene çantasıyla oynadı. Yüzü gözle görünür derecede terlemişti.

"İyi değil mi? Hayati tehlikesi var mı?"

"Yo, hayır!" Yaramızı deşmek istemeyecek kadar iyi yürekliydi. "Hayati tehlikesi yok."

Kitty haince, bir sessizlik oluşmasına izin verdi. Ziyaretçimiz buna dayanamadı ve sessizliği tedirginlikten doğan garip bir cıyıklama tonuyla bozdu. "Boulogne'da Queen Mary Hastanesi'nde yatıyor." Biz konuşmadık, kadın kıpkırmızı kesilip oturduğu yerde kıpırdanmaya başladı ve öne doğru

eğilip, oturduğu koltuğun ayaklarının altındaki şemsiyesiyle oynadı. Şemsiyenin yeşil dikişleri ve sahte kaplumbağa kabuğu sapı Kitty'nin iğrenerek konuşmasına yol açtı.

“Sen nereden biliyorsun bütün bunları?”

Ziyaretçimiz gözlerimize baktı. Besbelli bu an için hazırlamıştı kendisini ve derin bir nefes alıp konuştu. “Kocamla birlikte kâtiplik yapmış olan birisi Bay Baldry'nin alayındaymış.” Sesi daha da zavallı bir çatlamaıyla bozuldu ve gözleri, “Üstelemeyin daha fazla! Bir bilerseniz...” diye yalvardı.

“Hangi alaymış bu?” diye üsteledi Kitty.

Zavallı kadının soluk yüzü terden parlıyordu. “Sormak gelmedi aklıma,” dedi.

“Peki ya arkadaşınızın adı...”

Bayan Grey öyle ani ve sert bir hareket yaptı ki domuz derisi çantası kucağından ayaklarımın dibine fırladı. Çantanın boşluğu onu küçük düşürdüğü için bunu bilerek yaptığını sandım, bu sahne birkaç damla sessiz gözyaşıyla son bulmalıydı. Kitty'nin onu kelimeleriyle daha fazla korkutmadan yollamasını ve biraz para vermeme de izin vermesini umuyordum. Bu zavallı kadının, açabilecek kadar akıllı olmadığı bir kapıda, beceriksiz bir hayvanın tos vurmasına benzeyen bu garip, çirkin davranışları sergilediği olayın eriyip yok olacağı ve bizim her zamanki düzgün rollerimize döneceğimiz, daha hoş bir ortamın bunun yerini alacağı konusunda zihnimde hiçbir şüphe yoktu; tabii bu kadın bizim iyiliğimizden utanıp gittikten sonra.

Ancak o bağırды, “Ama Chris hasta!” O andaki yoğun küstahlığı kavramamız birkaç saniye aldı: İlk isminin kullanımın-

daki akıl almaz utanmazlık, bizim gibi Chris tutkusunu bir onur konusu yapmış olan iki kişiyi uyduruk haberi karşısında dehşet çılgınlıkları atmadığımız için duygusuzlukla suçlaması, bize fırlattığı küstahça parlayan öfkeli bakışı, sükûnetimizi ve aldırmazlığımızı anlayamamış pozuyla sesini yükseltmesi. Çantasını ayağımın ucuyla ileriye itekledim ve zenginlerin fakirlerden nefret ettiği gibi, böceksi şeylerin kendilerine uygun barınaklar olan kuytu, karanlık yerlerden çıkmaya çabalayarak günümüzün ışığına çirkinlik soktuklarındaki gibi nefret ettim ondan. Ve Kitty acımasızlıkla titreyen bir sesle, “Kabalık yapıyorsun, tam olarak neyin peşinde olduğunu biliyorum. *Harrow Observer*’da ya da başka bir yerde kocamın cephede olduğunu okudun ve buraya böyle bir hikâyeyle geldin çünkü para koparacağını sanıyorsun. Böyle durumları gazetelerde okudum. Ama unutuyorsun ki kocama en ufak bir şey olsa, Harbiye Nezareti bana bildirirdi. Şansın varmış ki seni derhal polise havale etmedim.” Sözlerinin sonuna doğru sesi cırtlaklaştı. “Lütfen git!”

“Kitty!” dedim alçak sesle. Chris’in cephede tehlikede olmasından böyle pis bir tablo doğması öyle utandırmıştı ki beni, bahçeye çıkıp, bu zavallı şey acınası şemsiyesini, sakil yağmurluğunu ve zavallı boşa çıkmış dolandırıcılığını alıp ortadan yok oluncaya kadar havuzun yanında oturmak istedim. Fakat çocukça ve maksatlı bir biçimde söze başlamış olan Bayan Grey, “Asıl sizsiniz...” demiş ve susmuştu. Besbelli kendi dağarcığında başkalarına onca kolay gelen gaddar tonlar olmadığını fark etmişti. Bana ıslak, berrak ve sabırlı bir bakışla dikti gözünü. Bu, bazı hayvanlarda ve köylü kökenlilerde olan bir yetenektir. En az saygı görenden, burnunu bahçe kapısı-

na uzatmış attan ya da yoksullar evinde bir zavallıdan gelen bir bakıştır, insanın kalbini sıkıştırır. Bu kadının bakışları da öyleydi... “Kitty!” dedim onu kontrol altına almaya çalışarak ve alçak sesle bir uzlaşma sağlamaya çalıştım. “Belki bir yanlışlık olmuştur. İsim karışıklığı falan. Lütfen anlatın bize, Bayan Grey.”

Bayan Grey öne doğru reverans gibi bir hareket yaptı, çantasını almak için yerde aranıyordu. Kalktığı zaman yüzü eğilmekten pembeleşmişti ve haysiyeti, yarım yamalak akmış gözyaşı denizinde kararsızca yüzmekteydi. “Sizi üzdüğüm için özür dilerim,” dedi. “Ama böyle bir şey bildiğin zaman bunu kişinin eşinden saklamak insanlığa sığmaz. Ben de evli bir kadını ve biliyorum. Bay Baldry’yi on beş yıl öncesinden tanıyorum.” Sesi açıkça cesaretlenmişti. “Ailenin iyi bir dostuydu,” diye ilave etti, verdiği haberin keskin şaşırtıcı etkisini hafifletmek için. Pek işe yaramadı. “Birbirimizin izini kaybettik. Son görüşmemizin üstünden on beş yıl geçti. Onu ne gördüm ne de bir haber aldım ve bu gelene dek de alacağımı sanmıyordum.”

Çantasını açıp bir telgraf çıkardı. Birden anladım ki bütün anlattıkları doğrudu; çantasına sıkı sıkı tutunmasının nedeni buydu.

“İyi değil!” dedi yalvarırcasına. “İyi değil! Hafızasını kaybetmiş ve şey sanıyor... Beni hâlâ tanıdığını sanıyor.”

Telgrafi Kitty’ye uzattı. Kitty de okuyup dizinin üstüne bıraktı onu.

“Görüyorsunuz ya,” dedi Bayan Grey, “Margaret Allington’a yazılmış, benim kızlık soyadım, son on yıldır evliyim. Ve benim eski adresime yazılmış, Bray’deki Monkey Adası. Babamın bir

hanı vardı orada. Biz orayı terk edeli on beş yıl oldu. Bir süre önce kocamla birlikte o hanı işletenlere kim olduğumu söylemeye gitmemiş olsaydık, bu telgraf elime geçmeyecekti.”

Kitty telgrafı katlayıp alçak sesle, “Pek de inandırıcı bir hikâye değil,” dedi.

Kadının gri gözleri yine doldu. Açıkça, insanlar ne kadar kaba olabiliyor diyordu, ama herhalde bunlar gibi kibar insanlar öyle değildir. Öylece oturmayı sürdürdü.

Kitty kavga eder gibi bağırdı. “Bu telgrafta savaş nevrozundan söz etmiyor.”

Kadın titrek bir utangaçlıkla eridi. “Bir mektup da vardı.” Kitty elini uzattı.

Kadın nefesini tuttu. “Yo hayır, bunu yapamam.”

“O mektubu almam gerek,” dedi Kitty.

Bayan Grey’in gözleri fal taşı gibi açıldı, kalkıp, yeniden koltuğun altına kaymış olan şemsiyesini almak için beceriksizce eğildi. “Yapamam,” dedi ve kovalanan bir köpek gibi, açık kapıya doğru koştu. Merdivenlerden aşağı koşacakken bir düşünce durdurdu onu. Ona doğrudan bir darbe indirmemiş olduğum için olacak, getirdiği havadisi kabalık enkazından kurtarabilmem umuduyla bana döndü ve güven duyan bir biçimde, “O dediğim hastanede yatıyor,” diye kekeledi. Sonra Kitty’nin katı solgunluğu içine dokundu ve uzaktan, onu rahatlatmak için seslendi. “Ama söyledim ya, on beş yıldır görmedim onu.” Sonra arkasını döndü, şapkasını kafasına sıkıca yerleştirip merdivenlerden aşağı, çakıllı bahçeye koştu. Hıçkırıkları arasında, “Anlamıyorlar,” dediğini duyduk.

Uzun süre yolda ilerleyişini izledik, sarı yağmurluğu keskin güneş ışığının altında hastalıklı ve parlak görünüyordu, şapka-

sındaki tüyler tepedeki  amlar gibi dalgalanıyordu, ucuz botları topuklarının üstünde yürümeye zorluyordu onu; hayatımızın kumaşında dağılan bir lekeydi. Köşedeki dağ g llerinin koyu yaprakları arasında gözden tamamen kaybolduğu zaman, Kitty dönüp şöminenin yanına gitti. Kollarını şöminenin meşe başlığına dayadı ve yüzünü kollarında serinletti.

Sonunda onun peşinden gittiğimde, “İnanıyor musun bu kadına?” dedi.

şaşırdım. Başında ona inanmadığımızı unutmuştum. “Evet.”

“Ne anlama geliyor olabilir?” Kollarını iki yana sarkıtıp yalvaran gözlerle baktı bana. “Düşün, iğrenç olmayan bir açıklama bul!”

“Hepsi büyük bir muamma,” dedim ve yumuşak bir tavırdan devam ettim, zira şimdiye kadar kimse Kitty’ye kızmamıştı. “Sen de açıklığa kavuşturmaya yardımcı olmadın.”

“Hah, kaba mı davrandığımı düşünüyorsun?” diye inledi huysuzca. “Ama kafanı hiç işletmiyorsun, bunun ne anlama geldiğini görmüyor musun? Chris, bizim sevgili m kemmek akıllı Chris’imiz aklını kaçırmış, tamamen delirip acayipleşmiş, bizi tanımayacak kadar... Böyle bir şey düşünmeye tahammül edemiyorum. Doğru olamaz bu. Ama ya doğru değilse... Jenny, telgrafta hafızasını kaybettiğine dair bir söz yoktu. Sadece şefkat vardı –belki de sevecen bir takma ad–, bir telgrafa yazılmaması gereken basit şeyler. Onun böyle bir mesaj yazması çok acayip, hayatında böyle bir kadın tanıdığını bana söylememiş olması çok acayip, böyle bir kadını tanımiş olması çok acayip. Chris’in bilmediğimiz tarafları olduğu

anlamına geliyor bu. Müthiş yanlış olabilecek şeyler. Güvene nasıl bir ihanet bu. Çok içerledim.”

Chris’in ruhunu bedeninden kopartan bu katı vakur tavırdan dehşete düştüm. Doğal olarak çok üzülmüştü. Ama acının kendini bazı tarzlarda ifade etmemesi gerekir...

“Ama Chris hasta,” dedim.

Yüzüme dik dik baktı. “O kadının söylediğini söylüyorsun.”

Gerçekten de Bayan Grey’in kullandıklarından daha yerinde sözcükler yoktu. Tekrar ettim. “Ama hasta o.”

Yüzünü gene kollarına gömdü. “Ne fark eder?” dedi. “Eğer o telgrafi gönderebildiyse...” Durdu, derin bir nefes aldı ve mutsuzların bazen haşinlikten aldığı hastalıklı keyifle sürdürdü sözünü. “Eğer o telgrafi gönderebildiyse, artık bizim değildir.”

II

Posta Harrowweald'a çok geç ulaşır ve gelen mektuplar kahvaltı sofrasında bizi bekler; bu yüzden, ertesi sabah, zarfın üstünde Chris'in Kilise'de çalışan kuzeni Frank Baldry'nin el yazısı olan ve Boulogne posta damgasıyla gelen mektubu Kitty'nin sabit bakışları altında açmak zorunda kalmak canımı sıkılmıştı.

“Sevgili Jenny,” diye başlıyordu, “zavallı Chris'in rahatsızlığı haberini sana vermek zorunda olduğum için üzgünüm. Savaş nevrozundan mustarip. Her ne kadar fiziksel bir yaralanma söz konusu değilse de gerçekten çok garip bir durumda. Perşembe günü ondan, Boulogne'a yaklaşık bir mil mesafede bir hastanede yattığını ve beni görmek istediğini bildiren bir telgraf aldım. Telgraf doğrudan bana değil de Ollenshaws'a gönderilmişti, oysa Ollenshaws'taki papazlık görevimden Pentmouth'a atanalı neredeyse on beş yıl oluyor. Bereket

versin Sumpter hâlâ orada ve telgrafi derhal bana naklettirdi. Hemen aynı akşam yola çıktım ve gemide seni ve Kitty'yi aradım, tabiatıyla sizleri bulacağımı umarak. Ama şimdi artık biliyorsun ki sizi bulamadım. Hastaneyi buldum, Kızıl Haç'ın devraldığı eski bir kız lisesi. Burada her yerde Kızıl Haç var.

“Chris'i, iyi insanlara benzeyen üç subayla birlikte, güneye bakan iyi bir odada buldum. Beklediğimden daha iyi durumdaydı, ama tam da kendinde gibi değildi. Bir kere beni garip, aşırı bir şamatayla karşıladı. Beni gördüğüne çok sevinmişe benziyordu, beyin sarsıntısı geçirdiğini hatırlamadığını ve Harrowweald'a dönmek istediğini söyledi. Yukarıdaki gölet ve koruluk hakkında biraz duygusal gibi görünen şeyler söyledi, ama fazla garip değildi. Nergislerin açıp açmadığını ve yolculuk yapmasına ne zaman izin verileceğini sordu, çünkü evine döner dönmez iyileşeceğine inanıyordu. Sonra bir şey saklıyormuş gibi sessizleşti. Sakladığı şeyi açık ettiğinde şaşkına döndüm. Bunları size elimden geldiğince oluş sırasına göre aktaracağım. Bana –on beş yıl önce sergileyebileceği çocuksu bir tavırla– Margaret Allington adında bir kıza âşık olduğunu anlattı. Kızın babası Thames üstündeki Bray'de, Monkey Adası'nda bir han işletiyormuş. Şaşkınlıktan nefesim kesilerek, ‘Ne kadar zamandır sürüyor bu mesele?’ diye sordum. Şaşkınlığım güldürdü onu. ‘Lisansımı tamamladıktan sonra Dorney'de Ambrose Amca'nın yanında kalmaya gittiğimden beri.’ On beş yıl önce! Bunca zaman devam etmiş olan böyle bir ihanetin açıkça itirafı beni öyle şaşırtmıştı ki gözlerim fal taşı gibi açık bakakalmıştım ona. Sonra kıza telgraf çektiğini, ondan da bir yanıt aldığını, ama kızın Boulogne'a gelmekten

söz etmediğini anlattı. ‘Şimdi,’ dedi büyük bir sükûnetle, ‘yaşlı Allington’ın kötü bir sezon geçirdiğini biliyorum –ha, bu arada hancılık konusunda epey bilgi edindim son zamanlarda!– ve sanıyorum ki para sıkıntısı onu buraya gelmekten alıkoyuyor. Çatışma sırasında çek defterimi bir yerlerde kaybetmiş olmalıyım, acaba ona sen para gönderebilir misin? Ya da daha iyisi, git getir onu, ne de olsa utangaç bir taşralı o.’

“Gözlerimi ondan ayıramıyordum. ‘Chris,’ dedim. ‘Biliyorum ki savaş bazılarımızı biraz gevşetti ve kimse benden daha açık görüşlü olamaz. Ama belirli sınırlar vardır. Ve iş benim İngiltere’ye gidip bir kadın getirmemi isteyecek raddeye varınca...’ Alaycı bir tavırla sözümü kesti, biz papazların kronik olarak on sekizinci yüzyıla takılıp kaldığımızı, kafalarımızın saf köy kızlarını baştan çıkaran beyzadelerle dolu olduğunu söyledi ve niyetinin Margaret Allington adındaki bu kızla evlenmek olduğunu açıkladı. ‘Öyle mi,’ dedim. ‘Peki, sorabilir miyim, Kitty bu konuda ne düşünür acaba?’ ‘Kitty de kim?’ diye sordu boş bakışlarla. ‘Kitty senin karın,’ dedim yavaşça ama kesinlikle. Yerinden doğruldu ve, ‘Benim karım yok!’ diye bağırdı. ‘Kadının biri çıkagelip benim karım olduğunu iddia etmek gibi bir palavra mı uydurdu? Düpedüz yalan söylüyor!’

“Bu meseleyi keskin bir akliselimle halletmeye karar verdim. ‘Chris,’ dedim, ‘besbelli sen hafızanı kaybetmişsin. Kitty Ellis ile Hanover Meydanı’ndaki St. George Kilisesi’nde, 3 Şubat’ta ya da dördünde de olabilir –tarih hafızam berbatır, bilirsin–, 1906’da evlendin.’ Beti benzi attı ve kaç yılında olduğumuzu sordu. ‘1916,’ dedim. Baygına yakın bir durumda yatağına yığıldı. Hemşire gelip işe yaradığımı söyledi, yani

belli ki sert bir uyarıya gereksinimi olduğunu biliyordu en azından. Doktoru ise, (gayet hoş bir beyefendi) Chris'in hafıza problemi olduğunu bilmediğini söyledi bana.

“Bir saat sonra tekrar odaya çağırıldım. Chris bir el aynasında kendisine bakıyordu, içeri girdiğimde aynayı yere attı. ‘Haklısın,’ dedi. ‘Yirmi bir değil, otuz altı yaşındayım.’ Kendisini çok yalnız ve korkmuş hissettiğini, hemen Margaret Allington’ı getirmem gerektiğini, yoksa öleceğini söyledi. Sonra birden bağırıp çağırmayı kesti ve, ‘Babam iyi mi?’ diye sordu. Bana yol göstermesi için rabbime dua edip, ‘Baban on iki yıl önce aramızdan ayrıldı,’ dedim. ‘Yüce Tanrım, doğru dürüst baban *öldü* diyemiyor musun?’ deyip sırtını döndü. Daha önce hiç güçlü bir adamın ağladığını görmemiştim, bu gerçekten berbat bir manzaraydı. Bol bol inledi ve şu Margaret adlı kişiyi çağırmaya başladı. Sonra tekrar bana dönüp, ‘Şimdi anlat bakalım şu evlendiğim Kitty’yi,’ dedi. Ona Kitty’nin çok güzel bir küçük hanım olduğunu, büyüleyici ve eğitilmiş bir soprano sesi olduğunu söyledim. İnatçı bir tonda, ‘Küçük hanımlardan hoşlanmam ve kadın ya da erkek, şarkı söyleyenlerden nefret ederim. Sevmedim ben bu Kitty’yi. Gönder onu,’ dedi. Ve sonra gene şu kadın hakkında coşkuyla konuşmaya başladı. Ruhunun ve bedeninin, ona olan arzusuyla yanıp tutuştuğunu ve onu yeniden kollarına alıncaya kadar huzur bulmayacağını tekrarlıyordu. Chris’in tabiatının bu yönünün varlığı hakkında en ufak bir fikrim yoktu ve yeniden bayılması neredeyse rahatlatmıştı beni.

“Şimdi akşam oldu, ama doktoruyla uzun uzadıya konuştum. Doktor, Chris’in on beş yılı kapsayan bir hafıza kaybından mustarip olduğu konusunda emin olduğunu belirtti.

Dediğine göre, her ne kadar bu hepimiz için çok zor bir süreç olacaksa da Chris'in Harrowweald'a dönme arzusu göz önüne alınmalıymış ve onu gelecek hafta evine götürmek için bütün düzenlemeleri yapmalıymışım. Umarım bu zorlu girişimde bana destek olursunuz.

"Bu arada, Kitty'yi bu korkunç şoka hazırlamak işini sana bırakıyorum. Bunun nasıl yapılacağını benden iyi bilirsin. Keşke bu tür bir deneyime maruz kalması önlenebilseydi ama Chris oraya kesinlikle döneceğine göre, onu unuttuğunu saklayamayacak –bu işte uydurma bir durum yok, hafızasında gerçek bir boşluk var– ve Kitty'nin bunu anlamasını sağlamak gerek. Umarım onu bekleyen bu sıkıntılı dönemde güçlü olabilir, elimden ona yardımcı olabilecek bir şey gelirse, memnuniyetle yaparım. Onunla konuşmak ya da Chris ile ilgili herhangi bir yardımda bulunmak için hemen gelmemi isterseniz bildirin bana. Sevgili Chris'i ezelden beri ne çok sevdiğimi bilirsiniz. Kalbim sizinle. FRANK."

Omzumun üstünden mektubu okuyan Kitty, "Hep şarkı söylememi severmiş gibi yapardı..." dedi. Ve sonra koluma yapışıp onu teslim alan bir öfkeyle bağırdı. "Eve getirin onu! Eve getirin!"

Ve böylece bir hafta sonra Chris'i eve getirdiler.

O gün kahvaltı saatinden itibaren evin içinde cenaze arifesi havası hâkimdi: Her ne kadar durumun gerektirdiği bütün görevler yerine getirilmişse de insan tatmin olamıyordu. Chris saat birde bekleniyordu, ama sonra bir telgraf öğleden sonra geç vakit geleceği haberini getirdi. Bir gül nasıl gündüz başka, ay ışığında başka görünürse, güzelliği mutsuzluktan öyle solmuş Kitty, öğle yemeğinden sonra beni seralara götürüp

bahçıvan Pipe ile huysuz bir ukalalıkla yılın sebzeleri konusunu konuştu. “Queen Mary gülleri çok verimlidir ama güzel kokmazlar,” gibi, çiçekçilik açısından skandal sayılacak birtakım laflar sarf ettikten sonra kolumdan çekti ve eve geri döndük. Ama gene de öğleden sonranın büyük bir bölümü kalmıştı önümüzde. Bu yüzden Kitty salona gidip evi geliştirmek için çalınan piyanonun kederli neşesiyle doldururken, holde oturmuş mektup yazıyordum ve savaş başladığından beri dans müziğinin ne kadar acıklı bir hal aldığını fark ettim. Daha sonra Kitty amansız bir ev işi verimliliği kontrolü baskınına girişti ve komodinlerin piriç tutamaçlarının yeterince parlak olmadığından veya parkede düşüp bacak kırma şansının yüzde bir yerine onda bir nispetinde olduğuna kadar bir sürü bahaneyle hizmetçileri ağlattı. Daha sonra çay içti ve keki berbat buldu. Sonunda büyük otomobil alacakaranlıkta sokak kapısına yanaştığında, Kitty ışıktan en uzak koltukta büzülmüş küçük bir şeydi.

Ayağa kalktık. Arabanın motor gürültüsünün arasından Chris’in tok, koca bir köpeğin havlamasını andıran kalın erkek sesi geldi. “Sağ ol, bundan sonrasını ben hallederim...” Duyduğum güçlü adım sesleri şaşırttı beni, çünkü onun yokluğunu bir tür ölüm gibi hissediyordum ve oradan elle tutulamayan, hortlağımsı bir varlık olarak çıkmasını bekliyordum. Ve sonra kapının girişinde durdu. Loşluk silüetini belirsizleştirmiş, sönük mum ışığı yüzünün zarafetini yakalamıştı. Koyu renk giysimden dolayı ne beni, ne de köşeye sinmiş Kitty’yi gördü; sevdiği aşına bir yere dinlenmeye dönen bir kişinin mahmur gülümsemesiyle hole girdi, haki şapkasını meşe masadaki şamdanın yanına bıraktı. İki eliyle birden masanın

yıllanmış ahşabını yokladı ve dişlerinin arasından mutlulukla mırıldanmaya koyuldu.

Bir çığlık attım, çünkü saçlarının artık üç renk olduğunu görmüştüm – kahverengi, altın sarısı ve gümüşü.

Kafasını hızla döndürerek gölgeler arasında beni buldu. “Merhaba Jenny!” dedi ve ellerime sarıldı.

“Ah Chris, öyle mutluyum ki,” diye kekeledim ve yirmi değil de otuz beş yaşında olduğumdan utandığım için başka tek laf edemedim. Çünkü bu karşılaşma sırasında gözleri sertleşmişti, sanki hiç değilse benim, onun genç olduğunu inkâr etme kumpasına dâhil olmayacağıma güvenmişti. “Frank’i kasabada bıraktım,” dedi. “Nekahet havasındayım.” Bunun yerine, “Frank’i bıraktım, o da senin gibi yaşlanmış...” da diyebilirdi.

“Chris,” diye devam ettim, “seni iyi ve güvende bulmak ne harika bir şey...”

“Güvende,” diye yineledi. Derin bir nefes aldı ve ellerimi tutmayı sürdürdü. Gölgelelerin içinden bir hışırtı duyulunca ellerimi bıraktı.

Loşluğun içinden ona bakan yüz bembeyazdı; üst dudağı dişlerinin üstüne sıkıntılı bir ifadeyle kıvrılmıştı. Ve hemen, sanki Chris bunu haykırmış gibi apaçık belli olmuştu ki bu zavallı maske ona hiçbir şey ifade etmiyordu. Hafızası ona bu kızın yüreğine dair herhangi bir fikir verdiği için değil de acı çekmek konusunda onu bilge kılan kendi içgüdüsel şefkatin-den dolayı biliyordu, onun karısı olup olmadığını sormak bu kadını incitecekti; ama bunun da onu inciteceğini fark etmeden önce bedeni istem dışı bir sorgulama jestine başlamıştı ki yarı yolda kendini kontrol altına aldı. Böylece Kitty’nin

karşısında, sakatlanmış gibi hafif öne doğru eğilmiş durumda sessiz kaldı.

“Ben senin karınım.” Kitty’nin sözlerinin arkasında zayıf, inleyen bir öfke vardı.

“Kitty,” dedi Chris yumuşakça ve sevecenlikle. Bu sahneyi daha az yaralayıcı hale sokacak sevecen bir davranış bulmaya çalıştı ve Kitty’yi öpmek üzere eğildi. Ama yapamadı. Bir başka kadının düşüncesi bile nefes almasını engelledi, kanı damarlarında hızlandı.

Küçük bir çocuğun, “Hah, sen istemiyorsan ben de hayatta istemem,” demesi gibi, Kitty huysuz bir baş hareketiyle, havada kalan öpüşten uzaklaştı. Chris onun gölgeler içine çekilişini, kendisini afallatan ve ezen bu yeni hayatının sembolüymüş gibi, dışarıdaki karanlık, Harrowweald’da öfkeli gecelerde olduğu gibi dalgaların sahile vuruşunu andıran seslerle doluncaya kadar izledi ve sonra gözleri dalgınlaşarak gülümsedi. “Buralarda... bu eski tepelerde... insan nasıl da duyuyor çamların seslerini...”

Kitty odanın diğer tarafından, kapalı bir kapının ardındaki birisiyle konuşuyormuş gibi bağırarak, “Akşam yemeğini saat yedide hazırlamalarını söyledim,” dedi. “Bir ihtimal birkaç yemek atlamışsındır diye düşündüm, ya da belki erken yatmak istersin.” Bunları basiretli bir tavırda söyledi, başını bir kuş gibi yana eğmişti. Sanki yemek hazırlanmasını emrettiği ve onun rahatını düşündüğü için Chris’in onu çok akıllı bulmasını istiyordu.

“İyi,” dedi Chris. “O halde gidip giyinsem iyi olur, değil mi?” Merdivenlerden yukarıya baktı ve onu durdurmasaydım çıkacaktı. Oysa güney kanattaki, içinde eski kitaplar ve balıkçı-

lık edevatları duran küçük oda, restorasyon sırasında Kitty'nin muhteşem siyah-beyaz yatak odası tarafından yutulmuştu.

“Ah, seni ben çıkarayım yukarıya!” diye seslendi Kitty, işinin ehli bir tavırla. Ceketinin kolundan çekti, öyle ki en alt basamakta aynı seviyeden başladılar. Ama çıkmayı sürdürürlerken, Chris'in tavrındaki ayrı olma hissi Kitty'yi geri bıraktı; sisle mücadele edermişçesine kollarını kaldırıp geride kaldı. Chris tepeye eriştiğinde Kitty merdivenin ortalarındaydı, elleri çenesinin altında kilitlenmişti. Ama Chris görmedi onu. Koridor boyunca bakıyor ve, “Bu ev değişmiş,” diyordu. İnsan ruhu kurşun menceşeler parçalanıncaya kadar tabutunda kalacak olsaydı, oradaki esaretten böyle bir sesle konuşurdu.

Kitty cesur bir gülüşle kendini topladı. “Nasıl da unutulmuşsun,” diye seslenerek yanına koştu, ciddi ev hanımı tavrıyla anahtarlarını şakırdatarak. Ben alacakaranlıkta, aşına şeylerle geride kalmıştım. Her şeyin farkında olan ıslak ve serin alacakaranlık, şömine taşımızda ve ev eşyalarımızda yanan, iyi cilalanmış eski ahşabın dikkatli parlaklığında açıkça görünen karmaşıklık ateşini söndürmek istercesine içeriye doldu. Eve bir acayiplik gelmişti ve her şey, zaman bile, ondan dehşete düşmüştü. Zira dakikalar da bitkin ilerliyordu. Yarım saat sonra, bana öyle geldi ki burada, salonda sonsuz bir zaman diliminde ayakta durmuş kalmıştım. Yaşlı Bayan Baldry, gün ışığı en uzaktaki tepelerde beyaz bir çizgi gibi oyalanırken gecenin vadide bir gölet gibi birikişini görmeyi sevdiği için, perdelerin kesinlikle kapanmadığı eski günleri hatırlıyordum. Yolunu kaybetmiş bir zeplinin bazen tepemizdeki gökyüzünde bir iskelet gibi takır tukur sesler çıkarması Chris için evini daha da hapishaneye benzeteceğinden, salonun dokuz pen-

ceresini bir kefen gibi örten ağır mavi perdelere buruklukla bakıyordum.

Kitty içeri girdiğinde aklımdan geçenleri ona söylemeye başladım, ama o benim yanımdan geçip gitti, düşüncelere gömülmüştü ve zihni uzaklardaydı. Tam anlamıyla bir gelin gibi giyinmiş olduğunu görünce sustum. On yıl önce evlendiği gün giydiği elbise, üstündeki beyaz saten gibi biçilmiş ve işlenmişti. Saçları şimdiki gibi ensesinde sarmal bir topuz yapılmıştı. Boynunda incileri vardı ve daha uzun bir zincirde haince parlayan pırlantaları küçük beyaz göğüslerinin üstüne sarkmıştı; kucağında birtakım nakış işleri taşıyordu ve sağ elinin yüzüklerden sertleşmiş olduğunu, sol elinde ise sadece alyansının bulunduğunu gördüm. Elindeki yükü çalışma masasına bırakıp şöminenin yanındaki bir koltuğa eteklerini yayarak kuruldu. Alt dudağı bir mönüyü incelemiş gibi azıcık dışarıda, başını eğip kendisine baktı. Şöminenin güçlü ateşinin ışığında saten elbisesinin parlak kırmızı renkte parladığını, kendi teninin de gül gibi ışıldadığını görünce kaşlarını çattı, yerinden kalktı ve en uzaktaki mum ışığı kaynağının altındaki yüksek arkalıklı iskemleye geçti. Yakınlarda yeşil bir perde vardı ve şimdi saten elbisesi kırık buz gibi yeşildi. Ay ışığı kadar, bekâret kadar soğuk ama değerli görünüyordu; üstten vuran mum ışığı saçlarına saf altın parlaklığı vermişti. Böylece bekledi Chris'i.

Kapıdan birden bir gümbürtü geldi. Chris'in küfrettiğini ve bir uşağın yardımcı konuşmaları arasında toparlanıp ayağa kalktığını duyduk. Kitty kaşlarını çattı, çünkü zarif olmayan hareketlerden nefret eder ve bedensel uyum eksikliği tasavvur edebileceği en onur kırıcı durumdur. "Holdeki o üç basamak-

tan düştü,” diye fısıldadım. “Onlar yeni...” Beni dinlemedi, zira Chris odaya girdiği zaman gözüne bir ışık gibi çarpacak olan asil bekâret görüntüsü ile yüz ifadesinin uyumunu denetlemekteydi.

Düşmek onu darmadağın etmiş, ona iri ve kızarık bir görünüm vermişti, gecenin bir vaktinde yabancı, garip bir yere kovalanmış bir hayvan gibi nefes alıyordu, kendi üstündeki başındaki kargaşanın harlı bilincinde Kitty’nin görünümü, yüzü, elleri ve kar gibi parlayan sinesi, onu saran giysisi ve parıltıyla taçlandırıran altın saçları, bu görüntüye tutku katan beyaz ateşten mücevherleri yoğun bir tazelenmeydi. Chris’in bunu iyice hissetmesi için, Kitty bir süre kıpırdamadan oturdu. Sonra yüzüklü elini gerdanlıklarına götürdü.

“Beni hatırlamaman öyle garip geliyor ki,” dedi. “Bunları bana sen verdin.”

“İyi ki de vermişim,” diye sevecenlikle yanıtladı Chris, “çok güzel görünüyorsun, sana çok yakışmışlar.” Ama konuşurken bakışları odanın köşelerindeki gölgelere kaydı. Başka bir kadını, başka bir güzeli düşünüyordu.

Kitty ellerini mücevherlerini korumak istermişçesine kaldırdı.

Bu sessizlik esnasında, akşam yemeğinin hazır olduğu bildirildi ve yemek odasına geçtik. Baldry Court’taki âdete göre, elektrik ışığı sadece bir iş yapılacağında ya da büyük bir davet verildiğinde kullanılır, yemek ve sohbet için pek çok mumdan gelen yumuşak bir ışık olurdu. O gece yumuşak ve sevecendi bu tarz, çünkü masanın çevresinde oturmuş, yüzlerimizin yarısı gölgeli, bize dönmüş olan erkeğimizi memnuniyetle dinler gibi yapıyorduk. Ama aslında ben, bütün akşam yeme-

gi boyunca gözyaşlarımı zor tutuyordum, çünkü Chris onu gözlemediğimiz kanısında olduğu her an, kendisine aşına gelen şeylerde göz gezdiriyordu. Başını yana eğerek eski meşe kaplamaya yan yan bakıyor; daha yakınında olan şeylere ise, bakmak yeterli derecede yakın bir temas değilmiş gibi parmaklarını gezdiriyordu. Oturduğu iskemlenin kolunun siyah parlaklığını anımsadığı için onu okşadı, aklında kalmış olan ahşap tuzluğa kaçamakça dokundu. Yürek parçalayıcı olan, Chris'in davranışlarının kaçamaklığıydı; sanki o dışlanmıştı ve onu seven bizler de onun sert polisleriydik. Baldry Court, mutsuzların kendilerini suçlu hissedecekleri kadar mükemmel bir yer miydi? O halde hepimiz kötücül hayatlar yaşamıştık, Chris dâhil. Parmakları orada burada dolaşırken yiğitçe havadan sudan söz ediyordu. Beş yaşında nasıl midillilere bağlanıp av alanıyla tanıştırıldığımızdan; koruluğun üst tarafındaki gölette kuğu beslemek için nasıl büyüklerin kafalarının etini yediğimizden; evcilleştirmeye niyetlendiğimiz kuşların sarı gagalarından korkup nasıl bağıra çağıra eve koştuğumuzdan; yavan İngiliz kırsalını gizliden macera dolu yapan bir sürü güzel şeyden bahsetti.

“Gariptir,” dedi, “Boulogne’da olduğum zaman süresinde hep bir emircik kuşu görmek istedim, bir akarsuyun yüzeyinden hızla uçan o mavi kuşu. Ya da bir akbalıkçılın bir söğüdün üstünden süzülüşünü.” Birden denetledi kendisini; başı öne, göğsüne düştü. “Sizin buralarda akbalıkçıl yok, tabii,” dedi hüznle ve iskemlesinin koluna dokundu tekrar. Sonra yeni bir canlılıkla başını kaldırıp başka bir konuya geçti. “Steppy End’de tilkiler hâlâ başa bela oluyorlar mı?”

Kitty başını iki yana salladı. “Bilmiyorum...”

“Griffiths bilir,” dedi Chris neşeyle, başuşağa sormak için oturduğu yerde döndü ve tombulca Griffiths yerine iskelet gibi sıska birini, neşeli alaca Griffiths yerine bir esmer, yuvanın bir parçası olan Griffiths yerine bir yabancı buldu. Hayatın bir gerçeği. Kalbi durmuş gibi arkasına dayandı.

Griffiths olmayan başuşak odadan çıkınca, Chris alçak sesle sordu.

“Biliyorum hata bende. Ama Griffiths nerede?”

“Yedi yıl önce öldü,” dedi Kitty gözleri tabağında.

Chris derinden iç çekti. “Üzıldüm, iyi bir insandı.”

Boğazımı temizledim. “Burada yeni insanlar var, Chris, ama hepsi de seni seviyorlar, eskilerin sevdiği gibi.”

Neşeli bir yanıt vermek için ikimize de gülümseyerek bakmaya zorladı kendisini. “Bu akşam gayet iyi anladım bunu!”

Ama anlamamıştı. Bana bile güvenmiyordu, çünkü genç kız Jenny idi arkadaşı olan, kadın Jenny değil. Bu zaman dilimindeki herkes onun düşmanı, bütün şartlar onun hapis-hane demirleriydi. Salona döndüğümüzde çalışma masasının üstündeki nakış işlerini eline alışında şüphe vardı.

“Kimin bunlar?” diye sordu merakla; annesi iyi at binen sportif bir kadındı, nakışla pek işi olmazdı.

“Küçük evlerden bir tanesi için giysiler,” diye yanıtladı Kitty nefes nefese. “Biz... bizim pek çok sorumluluğumuz var, senin ve benim. Aldığın onca arazide bakacağımız o kadar çok insan var ki...”

Chris boyunduruk altındaymış gibi rahatsızca oynattı omuzlarını ve kahvesini içtikten sonra perdelerden birini açıp pencerelerin önündeki tenteli alana çıktı. Kitty şöminenin yanında dikkatsizce büzülüp oturdu, elleriyle yüzünü kapata-

rak, ateşin kırmızı ışığında pek bakire ve gelin gibi durmadığına aldırmadan; sanıyorum kafası plan bile yapmayacak kadar karıştı. Ben de piyanoya oturdum. Bu akşam cümleler yarım bırakılmıştı çünkü tamamlanırlarsa, normal hayatın gözyaşlarında erimesinin kederi anlamına geleceklerdi mutlaka. Bu akşam Beethoven'ın notaları sükûnet getirecekti.

“Bu tam da sesin yapacağı şey, Jenny,” dedi Kitty birden. “Bütün bu olanların nedeni savaş olduğu halde Beethoven çalmak. Bu gece tutup da Alman müziği çalacağını tahmin etmiştim.”

Bunun üzerine Purcell'den bir İspanyol saray dansı çalmaya başladım. İnsanın gözünün önüne eski bir han, her tarafta içi bira dolu fiçılar, ahşap zemin üstünde dans eden tombul bir kadın ve güneşli bir dünya getiren neşeli bir parça. Çalarken bir yandan da, Purcell içinde kahkahadan, basit iştahlardan ve doyumlardan başka bir şey olmayan, en kötü ihtimalle bir aşk yarası feryadı duyulan türde müzik bestelerken, bugün olanlar oluyor muydu diye merak ediyordum. Neden modern hayat eski tragedyaları çocuk tiyatroları gibi gösteren korkunçlukları getirmişti? Belki de maceraperest insanların, hayatın meydana geldiği dış dünyayı fazla değiştirmiş olmalarıdır nedeni. Şimdi kentler var, ağaçlar ve çiçekler bile eskisi gibi değil; Chris pencereyi açtığında dışarıya vuran ışık huzmesiyle, uzun yaprakları beyaz gibi görünen bahçemizdeki çiğdemler Akdeniz vadilerinde çimenleri delmiş olmalıydı; altın renkli melez çam, küçük sarı adamlar Çin ovalarından geçerken, onların üstüne uzun gölgesini düşürmeliydi. Ve gökyüzü de değişmişti. Chris açık pencerenin önünde durduğunda başının arkasında bir

projektör yıldızların arasında bir kılıç savurur gibi her tarafı tarıyordu.

“Kitty.”

“Evet, Chris!” Kitty tatlı, itaatkâr ve dikkatliydi.

“Davranışlarımın sana sapkınlık derecesinde rencide edici geldiğini biliyorum.” Arkasındaki projektör dönüp dururken, o pencerenin iki yanını sımsıkı tutuyordu. “Ama Margaret Allington’ı görmezsem öleceğim.”

Kitty ellerini boynuna götürüp incilerinin soğuk kürelerini tenine bastırdı. “Buraya yakın bir yerde yaşıyor,” dedi sükûnetle. “Yarın arabayı gönderirim oraya. Onunla istediğin kadar çok görüşürsün.”

Chris’in kolları iki yana düştü. “Teşekkür ederim,” diye mırıldandı. “Hepiniz çok müşfik davranıyorsunuz...” Yanımızdan ayrılıp karanlığın içine daldı.

Kitty’nin bu güzel davranışı şaşırtmıştı beni, ama daha da fazla şaşırtan, bu davranışın yüzünü çirkinleştirmiş olmasıydı. Göz göze geldiğimizde gözleri öfkeden parlıyordu. “Şu pasaklı,” dedi alçak sesle, pencerenin önünde bir aşağı bir yukarı gidip gelen Chris onu duymasın diye. “Şu pasaklı!”

Zarafeti hayatının kanunu yapmış olan Kitty’nin inceliği ve sevecenliği böylesine terk etmiş olması beni o kadar şaşırttı ki kalkıp yanına gidip öptüm onu. “Canım, bütün bunları yanlış yorumluyorsun,” dedim. “Chris hasta...”

“O kadını gayet iyi hatırlayacak kadar sağlıklı,” diye yanıtladı inatla.

Gümüşi ayakkabısını hafif hafif yere vurarak bir süre dudaklarını çimdikledi. “Sonuç olarak, buna katlanabilirim,

herhalde. Başka kadınlar katlanıyor. Teddy Rex bir dansçı kız bulmuş kendisine ve Bayan Rex de dizini kırıp oturuyor.”

Benim sessiz kalmama yanıt olarak omuz silkti. “Bunun başka ne olduğunu sanıyorsun? Tek anlamı Chris’in de diğer erkekler gibi olduğu. Ama kötü kadınların güzel olduğunu sanırdım. Anlaşılan Chris öyle çok güzel kadınla birlikte oldu ki alımsız da değişiklik oluyor...”

“Kitty! Kitty! Nasıl böyle konuşursun?” Ama onun küçük pembe ağzı kin kismaya devam etti. “Bunların hepsi aldatmaca,” dedi, bağışlanamaz bir cümlemin sonunda. “Numara yapıyor...” Bütün gece Chris’in çektiği ıstırapı kendi bedenimde bir yara gibi hissetmişim ve konuşacak halim kalmamıştı, onu susturmak için ne yaptığım umurumda değildi. Küçük omuzlarına kocaman ellerimle yapıştım ve mücevherleri şiddetle birbirlerine çarpıncaya, Kitty ellerimi tırmıklayıncaya ve nefesi kesilinceye kadar sarstım onu. Ama o sustuğu müddetçe benim için hava hoştu.

Chris karanlığın içinden konuştu. “Jenny!”

Kitty’yi bıraktım. Gelip başımızda durdu, mutsuzlukla saçlarından geçirdi parmaklarını. “Birbirimize iyi davranalım,” dedi bitkince. “Bu öyle bir karmaşa ve hepimiz için öyle berbat bir durum ki...”

Kitty kendisini toparlayıp ayağa kalktı. “Neden, ‘Misafirlerimize kaba davranma Jenny,’ demiyorsun? Hissettiğin bu, biliyorum.” Nakış işlerini toparladı. “Ben yatmaya gidiyorum,” dedi. “Korkunç bir geceydi.”

Sanki kutlama partisinde beklediği kadar eğlenmemiş bir çocuk gibi, o kadar acınacak bir halde konuşmuştu ki, o odayı terk ederken ikimizin de içinde ona karşı bir şefkat kıpır-

tısı oldu. Şöminenin yanına otururken birbirimize hüzünle gülümsedik; fark ettim ki, belki de yüzüm kızardığı ve daha genç görüldüğüm için, döndüğünden beri ilk kez biraz daha yakın hissediyordu kendisini bana. Gerçekten de, bu olayın ardından gelen sıcak dostane sessizlikte Chris, yorucu ziyaretçiler nihayet gittiğinde güvendiği hemşiresiyle baş başa kalmış bir hasta gibiydi; ağırlaşan göz kapaklarının ardında gülümsedi ve varlığımdan rahatsız olmamakla bana en büyük iltifatı etmiş oldu. Kolları ve bacakları rahatladı, oturduğu koltuğa iyice gömüldü. Dikkatle izledim onu, düşünce rahatlığını bozduğunda ve yüz hatları gerilmeye başladığında hazırdım.

“Hiç mi hatırlamıyorsun onu?” diye sordum.

“Bir bakıma evet,” dedi gözkapaklarını kaldırmadan. “Yolda nasıl selam verdiğini, kiliseye giderken nasıl giyindiğini biliyorum. Onu insan aynı otelde kaldığı bir kadını nasıl tanırsa öyle tanıyorum.”

“Kitty’yi hatırlamaman çok yazık. Bir kadının tam olması gerektiği gibi bir eşti sana.”

Öne doğru eğilip ellerini şöminenin ateşinde ısıttı, cereyan varmış gibi omuzlarını büktü. Sessizliği ona bakmaya zorladı beni ve bakışlarını üzerimde buldum, soğuk, kuşkulu ve korkuluydu gözleri. “Jenny, bu gerçek mi?”

“Kitty’nin iyi bir eş olduğu mu?”

“Kitty’nin benim karım olduğu. Benim yaşlı olduğum ve...” elini değiştirilmiş odada şöyle bir salladı, “bütün bunlar.”

“Hepsi doğru. Kitty senin karın, burası değişti –inan bana bir sürü bakımdan daha neşeli bir yer– ve on beş yıl geçti. Chris, yaşlandığımı görmüyor musun?” Bana uzun uzun bakı-

şı özgüvenimi epeyce zorladı ama parmaklarımı kenetleyip kucagımda tuttum. “Gördün mü?”

Kabul eder gibi bir şeyler mırıldanarak başını öte yana çevirdi. Ama gördüm ki maddi kanıtlardan etkilenmeyen ruhu buna inanmıyordu.

“Sana gerçek gibi görüneni söyle bana,” diye yalvardım adeta. “Chris, dostum ol benim... kimseye söylemem...”

“Hmm,” dedi. Dirsekleri dizlerindeydi ve parmakları parlaklığını yitirmiş saçlarını geri itiyordu; yüzünü göremiyordum, ama biliyordum ki yüzü kıpkırmızı olmuştu, gri gözleri ıslaktı ve parlıyordu. Sonra birden çenesini kaldırıp bir kahkaha attı, dalgaları kırarak sahile vuran bir yüzücü gibi. Anı aydınlatan bir ışınla parladı, o kadar ki benim de kanım kımıldadı ve ben de ellerimi ovuşturup gülmeye başladım. “Örneğin, Monkey Adası gerçek. Ama eski Monkey’yi bilmezsin sen. Anlatayım sana...”

Bana anlattığı bu öyküyle öyle uzun süre yaşadım ki artık onun utangaç ifadelerini anımsamıyorum. Ama Chris’in gizemli adasında aşkıyla karşılaşmasını böyle getirdim gözümün önüne. Sanıyorum gerçek bu.

III

Ambrose Amca'nın bahçe kapısından, Whiston'ların ineklerinin otlamaya bırakıldığı çayırlara giden tarla yolunda yürür ve iki büyük gürgen ağacının arasındaki ikinci çiti de Thames vadisinden gelen boğucu sıcak havalı uzun düz yola doğru geçip düz araziden Bray'e ulaşırsın. Buradan bir mil kadar sonra, sıralanmış ulu akkavakları izleyen kişiye özel bir yol ayrılır ve bu yol seni özentili bir yalınlığı olan "The Hut" adında bir *cottage ornée*'nin feribota inen çakıllı bahçesine götürür. Onu geçip ilerleyince, bir grup müstemilat görürsün. Tuğla, ahşap ve alçının çarpık bacaklı izlenimi yaratması imkânsız gibi görünse de bu yapılar öyleydi. Bir tane kulübe vardı, yosunlu kiremitlerinden yağmuru içeri sızdıran ve üstünde "Garaj" yazan bir tahta asılı olan; bir sera da vardı, sıska abus bir asma barındıran; bir tür tarım makinesinin

üstüne eğri büğrü konulmuş kalaslar vardı; üç tane beton fıçı ve koskocaman, boş bir kuş kafesi vardı. “Bunları Margaret’ın babası,” dedi Chris, “bir açık artırmadan almıştı.” Bunları geçince, akkavaklar, güçlü fakat titrek, yüksek gümüş dallarını havaya kaldırmış, feribota inen çakıllı bayırın iki yanına dizilmişti; bu ikisinin arasında –Chris bunları muazzam bir önemi varmış gibi büyük bir özenle tarif ediyordu– koskocaman beyaz bir geyikdikenini bulunuyordu. Önde, ziyaret edilmeyen ırmak kolunun koyu yeşil donuk suyu; onun ötesinde bir sürü ceviz ağacı ve kandil gibi parlayan çiçeklerle donanmış birkaç büyük kestane ağacı vardı. Sol tarafta, tam ortasında kocaman yeşil bir kubbesi ve akıp giden zamandan ve Thames havasından yeşil bakır pası rengini almış dövme demir tavanlı bir verandası olan alçak beyaz bir ev vardır. İşte burası Monkey Adası Hanı’ydı. Üçüncü Marlborough Dükü burayı bir “çılgınlık” anında yaptırmıştı, ceviz ağaçları ve bir saçak çim ile Thames’in parıltıları arasına tünemiş handa on sekizinci yüzyıla özgü bir zarafet ve uçarılık vardı.

Neyse işte, iskeledeki direğe asılmış bir kampanayı çaldırın ve hemen sonra Margaret beyaz bir elbiseyle verandadan çıkıp taş merdivenlerden nehre inerdi. Ceviz ağacının yanından her geçişinde mutlaka yolun tepesinden sarkan dallarından bir yaprak kopartıp elinde ezer, güzel kokusunu koklardı ve sonra basamaklara yaklaştığında elini gözlerine siper edip suyun karşısına bakardı. “Biraz miyoptur; bunun onu ne kadar tatlı yaptığını tahayyül etmene imkân yok.” (Onu gördüğümü söylemedim, çünkü gerçekten de bu Margaret’ı hiç görmemiştim.) Birden, dingin ciddiyetinden birini gördüğü anlaşıldı; altı düz olan bir buçuk metrelik salımsı sandalına binip uzun

kollarını gergin bir biçimde hareket ettirir ve sandalı karşı sahile, tam tamına varması gereken yere yanaştırırdı. Ancak sandalı çakılların üstüne çektikten sonra ciddi alnı gevşer ve gülümseyerek, gelenin elini sıkar, “Babam, hava güzel olduğu için bugün öğleden sonra geleceğinizi tahmin etmişti, bu yüzden çay saatine ördek yumurtası ayırdı,” gibi cana yakın bir söz söylerdi. Sırıgı onun elinden alıp sandalı bu kez siz kullanırdınız adaya kadar, ama herhalde epey uzun bir süre taş merdivenlerden bahçeye çıkmazdınız. İskelenin yanında sandalın içinde oturmak, Margaret’ın elleriyle karanlık sularla oynaması, konuştuğça utangaçlığını unutuşu öyle güzeldi ki. “O kadar hoşsohbet bir insan ki. Hassas ve keskin bir zekâsı var, iyi bir mühendis olabilirdi, ama gerçekleri ele aldığı zaman sanki onları bir anne sıcaklığıyla kucaklar. Margaret sevgi ve şefkatin ta kendisidir.” (Gene, onu görmüş olduğumu söylemedim.) Çay saatinde gelenler olduğu zaman, Margaret bir yandan ekmekleri dilimleyip tereyağlarını sürerken onunla mutfakta konuşmak gerekirdi, ama bu yılki su taşkınlarından dolayı Bray kanalının alt tarafında kürek çekmeyi pek çok kişi göze alamadığından, genellikle ikimiz sandalda otururduk ve o zamanlarda, sanki bu sohbeti ve suyun kıpırtılarının boyunda nasıl parlak ve canlı yansımalar yaptığını, manzaranın diğer öğelerinin onun güzelliğini nasıl etkilediğini gözlemlemeyi ömür boyu sürdürebilirmişsin gibi hoş bir serbestlik duygusu hâkim olurdu. Ancak öğleden sonra mahmurlaşırken ve Margaret, “Babam çayını içmek ister artık,” dediğinde yukarıya çıkarlar ve yaşlı Allington’ı adanın değer kenarında uzun çimlerin ve frenk maydanozlarının arasında, kümes hayvanlarına ya da tavşanlarına bakarken bulurlardı. Alnının

ortasında bir palyaçonun perçemi gibi bir öbek bakır rengi saçları olan ve tokalaştıktan kısa bir süre sonra kendisinin işlenmemiş bir cevher olduğunu söyleyen ufak tefek bir adamdı. Sonra hep beraber ceviz ağacında kanarya kafesinin asılı olduğu dalın altında çay içerlerdi ve ördek yumurtaları çıkarırlardı, Bay Allington bolca Thames çevresi dedikodusu yapardı. Teddington'daki ırmak kapağı görevlisinin belinin, kuğuların delirdiği mayıs ayında bir kuğu tarafından nasıl kırıldığını aktarır, ya da Doventail Arms'ta iş yapanların dikkatli olmazlarsa ruhsatlarını kaybedeceklerini ve Surly Hall yanındaki hanı işleten adamın ölme ihtimali olduğunu çünkü Windsor Kışlası'ndan bir askerle kaçan kızına bol lanet yağdırdıktan sonra bahçe çitinin hemen altındaki delikten, ırmaktaki saz kümeleri arasında birden bembeyaz bir yüz gördüğünü anlatırdı. Margaret dünyada neler oluyor diye gözlerini fal taşı gibi açar ve yanlarında Chris olduğu için de utangaç olur, ses çıkarmazdı.

Böylece o parlak çimenlikte gün akşam mavisine boyanına caya kadar otururlardı. Çoğu kez Bay Allington nehrin Bray tarafına doğru yola çıkmış olan ördeklerini kovalamak için sandala atlamak ya da havanın kararmasıyla moralleri bozulan tavşanların peşinden çalılıklara dalmak zorunda kalırdı. Ve Chris gitmesi gerektiğini söylerdi. O zaman ikisi, Bay Allington'ın nehrin ortasından ya da çalıları arasından gelen, bir lokma akşam yemeği yemek için kalması davetine almadan sessiz bir sohbet içinde kalırlardı. Yaz akşamlarında renklerin akışkanlığında, yeşil çimenler toprağa dökülmüş ve ırmağa kadar damlayan değerli bir sıvı gibi görüldüğünde, kestane kandilleri artık mağrur çiçekler olmaktan çıkıp ağa-

cın nemli kitlesi içinde ıslak beyaz ışıklara dönüştüğünde ve kahverengi toprak sudan biraz daha yoğun görüldüğünde Margaret bütün bunların bir parçası olurdu. Öykünün bu bölümünü Chris tökezleyerek açıklıyordu, ama ben de sevdiğim insanları alacakaranlıkta izlemiş olduğum için ne demek istediğini anlıyordum. Chris geri dönmek için sandalı kullanırken, Margaret karşısında otururdu, ama artık sarı saçlarının utangaç kıvrımları, pek yerinde durmayan saç ayrımının hafif çarpıklığı, saçlarından biraz daha koyu olan ve neredeyse daima özenli düşüncelerle çatılan düz kaşları, asil ama aynı zamanda çiçekler kadar narin ağzı ve çenesi görünmez olurdu. Omuzları biraz kambur dururdu, çünkü genç bedeni, bir zambak sapı gibi, kendi uzun boyunu idare etmekte zorlanıyordu. O sırada Margaret sadece beyazlar giymiş bir kızdı, başını kaldırıncaya beyaz bir yüz, eğince altın bir baş. Ve bu şekilde ona başka herhangi bir zamanda olduğundan daha yakındı. Hayran olduğu fiziksel özelliklerinin ayrıntılarını saklayan bu alacakaranlıkta onu seviyor olması, Chris'e aşklarının değişmezliğinin, Margaret yaşlansa da, sakatlansa ya da çirkinleşse de aşkının süreceğinin güvencesi gibi geliyordu. Üstünde kampana asılı o çılgın direğin yanında beklerdi Chris ve beyaz figürün sandalı karanlık sulara geri götürüşünü, gri basamakları çıkıp kendisinin de o griliğe bürünüşünü, bahçenin koyulaşmış bitkilerinin gölgesinde yeşile dönüşünü izlerdi ve bu güvenceden müthiş bir mutluluk duyardı.

Bunun ne kadar sürdüğünü unutmuştu Chris; ama hayatı sona ermeden önce bir süre devam etmişti, son günü anımsamıyordu. O gün hafızasından silinmişti. Dudakları bana fiziksel görünüşleri anlattı, öte yandan ıslaklıkla parlayan

gözleri, kızarmış teni ve soylu heyecanın harika belirtilerinden, gerçek hikâyeyi çıkarmaya çalıştım. Anlaşılan o ki Chris, Monkey Adası'na bisikletiyle gittiği o gün mutluymuş, çünkü Ambrose Amca kente gitmiş olduğu için Allington'larla akşam yemeğine kalabilecekmiş ve o gün yılın en muhteşem günüymüş. Bütün dünya eriyip ışığa dönüşmüş gibi duruyormuş. Kümürlüs bulutları derin, parıltılı gökyüzünde beyaz ışıkkümeleri gibi çok yükseklerde süzülüyor ve ışıldayan Thames'e göz kamaştıran yansımalar saçıyormuş. Ağaçlar rüzgârdan sarsılan keresteler gibi değil de bir güneş ışığı kuyusunun dibindeki otların yüzmesini andıran biçimde hareket ediyormuş. Margaret ön bahçede durakladığında, çıkıp her zaman yaptığı gibi bir ceviz yaprağını ezip kokladığında ve elini gözlerine siper ettiğinde beyaz elbisesi gümüş gibi parlıyormuş.

Sandalı karşı sahile getirip çok nazık bir resmiyetle, "Babam hayal kırıklığına uğrayacak, iş için kente gitmişti," demiş ve Chris sandalın sırtığını ondan alınca da, "Çok nazıksın," diye eklemişti gülerek. "Önemi yok, gelip seni görmüş olurum." (Chris konuşurken onları gözümün önünde canlandırabiliyordum. Çevrelerine akan yoğun ışığın altında öyle genç, solgun ve ağırbaşlıydılar ki.) O öğleden sonra iskelenin yanındaki sandalda oturmadılar. Adada dolaştılar, tavşanlarla oynadılar, ördeklere baktılar ve fazlaca suskundular. Uzun bir süre adanın diğer yanındaki sert çimenlerin kenarında durdular ve Margaret memnuniyetle içini çekerek Thames'in çok güzel olduğunu söyledi. Adanın en uç kısmındaki kocaman bir kuğunun eşini gelen bütün yabancılara karşı koruyarak kurum sattığı küçük boş kumluğu geçince ırmak gümüşü

bir genişlemeye açıliyordu. Bu gümüşi genişlik, uzaklardaki iğne kalınlığında karakavak sıralarına kadar devam eden düz çayırılar ile üst dalları açılmamış tomurcuklarla bronz renginde olan, yan tarafları gürgen ağaçları ve kızıl-beyaz geyikdeni çitlerinden dolayı görünmeyen yüksek ağaçlar arasında ırmak Windsor'un arkasına kıvrılınca kadar devam ediyordu. Chris Margaret'ı küçük yarış kayığıyla Dorney Lock'a götürmeyi önerdi. Margaret sessiz ve uysalca kayığa bindi, ama ırmağın ortalarına vardıklarında görev duygusu galip geldi ve hanı bir oğlancığa bırakamayacağını söyledi. Sonra da mutfığa girip utangaçlıktan alt dudağını ısırarak, belki konuklar gelir diye özenle bir yığın ekmek dilimleyip tereyağı sürdü. Tam Chris konukların gelme olasılığının olmadığına onu ikna edecekken, geldiler. Nefis bir pembe bluz giymiş şişman bir kadın ve tüvit bir yelekle kürek çekmiş yaşlı bir adam. Her ne kadar Margaret gülüp titrediyse ve yapmaması için yalvardıysa da Chris çıkıp onlara servis yaptı. Hoş bir oyun olacaktı bu, ama Chris birdenbire nefret etti onlardan ve kayıklarını suya ittiği için ona bahşış vermeye kalktıklarında saçma bir sert tepki verip mucizevi bir rahatlamayla gerisin geri bar salonuna koştu.

Margaret gene de adadan ayrılmak istemedi. "Ya Bay Learoyd levreğini almak için gelirse," dedi. Ama onunla adanın vahşi taraflarına yürümeyi kabul etti. Buralarda akkavaklar ve gürgenler, içinde aksöğüt bitkisi ve mor sırça otları, bir de Bay Allington'ın en başarısız girişimlerinden birinin zavallı sonucu olan patates çiçeğinin bulunduğu bir açıklığın çevresinde büyümüşlerdi. Bunların tümü, ırmağın kıyısındaki süsen

ieklerine kadar yaşam savaşı veriyordu. Bu tatlı ve yumuşak cengelde rustik bir bank vardı. Bay Allington'ın burasını bir keyif ve zevk bahçesine dönüştürmek gibi pervasız emelinden yadigr süslü bir parçaydı bu ve ikisi orada, ırmağın karşı tarafındaki yeşil mısır tarlasının üstünde soluk bir ay belirinceye kadar oturdular. Chris saatini çıkarıp, “Daha altı olmadı,” dedi. “Daha altı olmadı,” diye tekrarladı Margaret. Onların arasında kelimelerin, belirlenmiş anlamlarından farklı manaları vardı. Sonra bir akbalıkil kocaman kanatlarını ayın önünde ırttı ve önlerindeki söğüt ağacının vresinde geniş bir çember çizerek szld. “Ah bak!” diye bağırdı kız. Chris onun havaya kalkan elini kavradı ve Margaret'ı kollarına aldı. Muhteşem kuşlar tepelerinde kanat çırparken uzun bir süre öyle kaldılar.

Daha sonra Margaret, Chris'i elinden çekti. imenlikten geri dönüp, alacakaranlıkta ışıkları yanmamış tüm evler gibi hüzünlü görünen hanın vresinde yürümek istedi. Verandanın yeşil ve beyaz yalancı mermer setini geçtiler ve  köşeli imenlik alanın, adanın sonundan akan suya tepeden bakan yerinde durdular. Burası sudan daha şahane bir şeydi, çünkü karaağların ve Bray kilisesinin arkasında iten içe yanan günbatımının pembe ve kehribar ihtişamını bağına basmıştı. Kuşlar ırmağın üstüne gerilmiş telgraf tellerinde bir porteye yazılmış siyah notalar gibi oturmuşlardı. Sonra Margaret oturma odasının penceresine gidip yanağına cama dayayarak içeriye baktı. Küçük oda alacakaranlıkta tasalı görünüyordu; masanın üstündeki Margaret'ın dikiş makinesi, Margaret'ın annesinin şöminenin üstünde asılı büyütülmüş bir fotoğrafi, duvarda kırmızı pelşle erveledenmiş Tintern

Manastırı manzarası ve yerde de bu loşlukta kendini belli eden çuhaçiçeği desenli halı ile Bay Allington'ın ev terliklerinden başka bir şey yoktu. Margaret, "Beni bu odada otururken hayal et," diye fısıldadı, "beni sevdiğinden habersiz." Sonra bara gidip süt içtiler. Bu arada Margaret, yüzünde abes bir coşkunluk ifadesiyle dolaşıyor ve her şeyi, fıçı bira musluğunun kollarını bile, sanki onlara âşıkmiş gibi elliyordu.

Üzerlerine gündüz kadar muhteşem bir gece indiğinde Chris kızı ceviz yaprağı rayihasıyla mis gibi kokan karanlığın içine çekti ve bahçeyi katettiler, büyük kestane dallarının altından eğilerek geçtiler, onu adanın vahşi taraflarına değil de dövme demir parmaklıklarla çevrelenmiş yumuşak çimlere götürdü. Bu çimlerin üstünde ay ışığında çok güzel görünen bir Yunan mabedi vardı. Chris onu buraya hiç getirmemişti, çünkü bir keresinde Bay Allington kalın işaret parmağını Chris'in burnunun önünde sallayarak burayı Dük'ün aşırılıkları için yaptırdığını söylemişti. Chris'in Margaret ile ilgili duygularının niteliği öyleydi ki onunla ilgili aşağılık herhangi bir şey düşünmeye dayanamazdı. Ama bu gece etrafta güzellikten başka hiçbir şey yoktu. Onu kucağına aldı, sütunların arasından taşıdı ve mihrabın arkasındaki nişte ayakta bıraktı. Burada güçlü bir ay ışığı demeti yayıldı kızın üstüne. Chris o ışıktaki Margaret'in saçlarının beyaz mı, gümüşü mi, yoksa altın sarısı mı olduğunu çıkaramıyordu. Ve yeniden müthiş bir coşku hissetti çünkü saçları beyaz da olsaydı hiçbir şey değişmeyecekti. Aşk değişmezdi ki. Kızı nişten indirirken de bunu söyledi ona. Ve Chris konuşurken Margaret'in sıcak bedeni onun kollarında hiçliğe doğru eridi. Ay ve yıldızların titrek ışığında katı ve siyah duran sütunlar, sendeleyip çözüldü.

Chris dikenli teller karmaşasının, bomba gümbürtüleri ve ateş sıçramalarının arkasındaki kurşuni bir gökyüzünde şeytani düğümler oluşturduğu nefret dolu dünyada yatıyordu ve sedye taşıyıcıları sırtını dayanılmaz ölçüde acıtıyorlardı.

Chris mumları söndürmeye girişti ve ben, belki de bencil tarafımla beni kendisine sadık ve yakın hissetmesini sağlayacak bir söz aradığım için, konuşamıyordum.

Birden vazgeçti, gözleri bir mum alevine daldı ve şöyle söyledi: “Eğer yanağını cama yapıştırıp o küçük odaya bakışını görmüş olsaydın, neden, ‘Evet, Kitty benim karım ve Margaret benim için hiçbir şey ifade etmiyor,’ diyemediğimi anlardın.”

“Tabii ki diyemezsin,” diye mırıldandım.

Ellerimizi kenetledik ve Chris son mumu da söndürerek konuşmamızı karanlıkla sona erdirdi.

IV

Ertesi gün şoförün bir parçasını değiştirmek için Rolls-Royce'u kente götürmesi gerekiyormuş, bu yüzden Margaret, Wealdstone'dan öğleden sonraya kadar aldırılmadı. Onu getirmek bana düştü. "En azından," demişti Kitty, "bunu da benim yapmam beklenmesin." Yola çıkmadan önce tepenin ucundaki gölete gittim. Burası yılın yarısını sonbaharda yaşayan bir yerdir, çünkü ilkbahar bütün bitki örtüsünün üstünde yeşil alevler yaktığında ve ağaç gövdeleri arasından güneş ışığı sızdığında bile, gölet sarı eğrelti otları ve böğürtlenlerle çevrilidir, suyu geçen yılın yapraklarıyla kehribar renginde akar. Asık suratlı bir gökyüzünün kararttığı bu kahverengi kasvet içinde, Chris küçük yarış kayığını çıkar-mış, kıç tarafında ayakta durmuş, küreğini bir gondolcu gibi kullanıyordu. Kahvaltıdan hemen sonra gelmişti buraya, dış duvarlar haricinde her şeyin kendisine yabancı olmasından,

bu ıslak ve zorlu yerin dışında tüm çevrede Kitty'nin dehasının izlerinin olmasından duyduğu hoşnutsuzluk itmişti onu. Öğlen yemeğinden sonra biraz sakinleşme girişimi olduysa da, on beş yıl önce ağaççıklardan oluşan karanlık koruluğun yerindeki geç açan yılbaşı çiçeklerinin parlaklığına tatsızca bakıp kızıl-kahve saçaklı kayıkhane ve küçük yarış kayığı oyununa döndü. Bu genç delikanlıların sporuydu ve kayığı sahile orta yaşlı bir erkeğin getirişini görmek iç karartan bir şeydi.

“Şimdi Margaret’ı getirmeye gidiyorum,” dedim.

Bana teşekkür etti.

“Ama Chris, sana söylemem gerek. Margaret’ı gördüm. Bütün sevecenlik ve nezaketiyle senin yaralandığını haber vermek için buraya geldi. Dünyanın en sevilesi kadını. Ama senin düşündüğün gibi değil. Yaşlanmış, Chris. Artık güzel de değil, acıklı bir evliliği var. Sefalet onu tahrip etmiş, harabeye çevirmiş gibi görünüyordu. Onu gördüğün zaman sevmene imkân yok.”

“Dün gece sana söylemedim mi,” dedi, “bunun hiç önemi olmadığını?” Küreğini suya bir vuruşla daldırdı ve kayığı benden uzaklara götürdü. “Hemen getir onu, burada bekleyeceğim.”

Wealdstone, kendi çapında, kötü bir yer değildir; açık kırsalın ortasında yer alır ve her sokağın sonunda yeşil Harrow tepesi ve Harrow Okulu’nun kuleleri yükselir. Ama bütün sokaklar çok uzun ve kırmızıdır, sıkça demiryolu kemerleriyle kesilirler. Fabrikaların köşeli bacaları yörenin silüetini berbat etmiştir. Dükkânların önünde sırtları ucuz korselerden kamburlaşmış kadınlar bir şey almak istermiş gibi işaret parmak-

larını üst dudaklarına vurur ya da başka zayıf tereddüt hareketleri yaparlar, oysa bir şey alırlarsa bir başka iştahı tatminsiz bırakmak zorunda kalacaklar. Onlara yol sorduğumuzda, bize tutumluluktan ekşimiş yüzlerle baktılar. İstedikleri şeyleri yapamayan insanlar kasabasıydı burası. Ve Margaret burada, yer yer badem ağaçlarının açık pembe çiçeklerinin üzerlerine serpildiği kırmızı tuğladan kutu evlerin sıralandığı uzun bir sokakta oturuyordu. Badem ağaçları, tren yolundan ve yanındaki tren deposundan gelen kömür tozundan kapkara olmuş çamurun üstüne çıkmayı başarmış yeşil çimenli düz araziye yayılmıştı. Sokaktaki son ev olan Mariposa'nın bir badem ağacı bile yoktu. Yapışkan bir araziden dikkatsizce getirilmiş gibi duran ön bahçede, sarıçiğdemler ve birkaç sıırıslıklam yaban sümbülü göz kırpyordu. Bir adamın acemice bahçe küreği kullandığı arka taraf, kiralanmış bir toprak parçasının sevimsiz görünümünü sergiliyordu. Margaret sadece burada yaşamıyordu; o buraya aitti. Kapıyı açtığı zaman, sulanmış gözlerle baktı bana ve o şaşkınlıkla unlu eliyle dağınık saçlarını sıvazladı. Yüzü sıcaktan solgundu ve ter boncukları burun delikleri ile ağzının arasındaki derin çizgide parlıyordu.

“Eve döndü mü?” dedi.

Evet anlamında salladım başımı.

Beni içeriye çekip kapıyı çarptı. “İyi mi?”

“Oldukça iyi,” diye yanıtladım. Gergin bakışı rahatladı, ellerini önlüğüne sildi ve, “Kusura bakmayın,” dedi. “Çalışan kızın boş günü. Salona geçerseniz...” Böylece onun salonunda oturdum ve Chris'in durumunu, onu ne kadar çok görmek istediğini anlattım. Chris'in duyduğu hasreti anlatırken gözlerimi ondan kaçırdım, çünkü çirkin yeşil yapay kadife kaplı bir

kanepede oturuyordu. Kanepe o derece alçaktı ki dizleri gövdesine yaklaşıyordu, unlu ve çatlak ellerini dizlerinde kenetlemek zorundaydı ve yüzünün nemli olduğunu görebiliyordum. Sonra gözümü odada gezdirince birden sustum, çünkü on beş yıl önce Margaret'ın Monkey Adası'nda oturma odasının camına yanağını dayadığında gördüklerini tamı tamına gördüm. Şöminenin üstünde Margaret'ın annesinin büyütülmüş bir fotoğrafı; duvarlarda kırmızı pelüşle çerçevelenmiş Tintern Manastırı manzarası; sarsak bacaklı vitrinin üstünde dikiş makinesi ve benim oturduğum iskemle ile şöminenin siperi arasına sıkıştırılmış bir çift terlik vardı. Bir zamanlar karşılıklı bir aşkın kutsal onurunu paylaşmış olan Margaret, bütün ömrünce evde terlik giyen erkeklerle yaşamıştı. Yeniden kaçırdım gözlerimi ve bu kez bahçeye, kazmaktan ziyade bahçe küreğini kullanmaktaki yeteneksizliğini sergilemekte olan kişiye baktım. Sık sık hapsiriyordu ve her seferinde bahçıvan tulumunun iliklenmemiş askıları müthiş sallanıyordu. Bunun Bay Grey olduğunu tahmin ettim.

Acıklı durumumuzun anlatısını bitirmiştım ve gördüm ki ellerini o iğrenç biçimde dizleri üstüne kenetlediği oturuşunu hiç bozmamış olmasına karşın, yanaklarından yaşlar akıyordu. “Ah, yapmayın! Yapmayın!” dedim, telaşla ayağa kalkarak. Gözyaşlarıyla ıslanmış hareketsizliği yürek burkucuydu. “O kadar da kötü değil – yakında iyileşir...”

“Biliyorum, biliyorum,” dedi müthiş bir mutsuzlukla. “Chris’e uzun süre kötü bir şey olmasına izin verileceğine inanmıyorum. Ve eminim,” dedi şefkatle, “ona çok iyi bakıyorsunuzdur. Ama on beş yıl önce bittiğine inandığınız bir şey yeni baştan çıkarsa karşınıza ve siz de çok yorgunsanız...”

O iğrenç ellerinden birini gözyaşlarının, nemli teninin, kaba, sarkık önlüğünün üstünden geçirip sildi. “Terledim,” dedi. “Bir şeyler pişiriyordum. Bugünlerde fırın kullanmasını bilen kız bulamıyorsunuz.” Bakışları uzaklaşıp yumuşadı. Tavrı hem cüretkâr hem de anlatımcı olmuştu, sanki bütün bu hikâyeyi bahçe duvarının ötesindeki bir komşuya anlatıyordu. “Herhalde onun kafasının yerinde olmadığını ve benim de evli olduğumu söylemem gerekir – ama ah!” dedi bayağı yüksek bir sesle ve ben, ıslak kibritleri yakmak için epeyce beceriksiz çabalar harcadıktan ve fitile yeterince gaz gelip gelmediği endişesi yaşadıktan sonra, nihayet lambayı yakmışım gibi bir hisse kapıldım. “Onu görmeyi o kadar istiyorum ki! Doğru değil bu – bunun yanlış bir şey olduğunu biliyorum, ama Chris’in de beni görmek istemesinden öyle memnunum ki.”

“Ona yararın dokunacak!” Sanki öyle devam etmesini ister gibi ben de sesimi onun biraz önce birdenbire ulaştığı yüksek düzeye çıkardığımı fark ettim. “Gel hadi!”

Birdenbire merhametle durakladı. “Ama ya o genç hanım?” diye sordu çekingence. “Son gittiğimde sinirlenmişti. O zamandan beri sık sık acaba gitmekle iyi mi ettim dedim kendi kendime. Chris onu unutmuş olsa da,” anlatmaktan yorulmuş gibi derin bir nefes verdi, “doğru olanı yapmak isteyecektir. Onu incitmeye dayanamaz.”

“Çok doğru,” dedim. “Chris’imizi iyi tanıyorsun. Gözünün kenarından hep izliyor onu, kendini en kötü hissettiği zamanlarda bile, irkilip irkilmediğine bakıyor. Ama beni buraya o genç hanım gönderdi bugün.”

“Ahh!” dedi Margaret coşkuyla. “Çok hoş bir tabiatı olsa gerek!”

Birden konuşmanın ipinin ucunu kaçırdım. Kitty hakkında konuşamazdım. O anda Kitty benim gözümde öfke feveranları olan, ama yüzü olmayan bir gövdeydi, tıpkı Baldry Court'taki hizmetçilerin çoğunun beyaz kepli ve önlüklü, yüzü olmayan gövdeler oldukları gibi. Dünyada sadece iki gerçek kişi vardı, Chris ve bu kadın. Bu kadının kişiliği, sefaletinin içinden karanlık bir odada şarkı söyleyen harika bir ses gibi duyuluyordu ve ben onların zihinsel bir imgelemine kaptırmıştım kendimi. Hani eski İncillerde azizlerin ve peygamberin çinko gravürleri vardır; kayaların üstünde ayakta durmuşlardır ve beyaz giysileri kapkara bir gökyüzünün önünde dalgalanır. Gözleri yukarıdan gelen güçlü ışıktan coşkulu ve avuçları bu müthiş ışığın yaydığı manevi kutsamayı almak üzere uzatılmış olarak resmedilmişlerdir. Bozmak istediğim bu esrik sessizliğe ilgisiz bir cümleyle girdim, "Ah, Chris her şeyin en iyisini hak eder," diye fısıldadım. İçimden ise, "Keşke bu kadın gerçekten öyle olsaydı," diye geçirdim, "kutsanmış ve vakur." Sonra gözlerim umutsuzca onun çirkinliğine çevrildi. Ama o gerçekten de öyleydi. Benim Chris'e hayranlığımı sunan ilgisiz mırıldanmamam da tahayyül ettiğim gibi kutsanmış ve vakur bir tepki vermişti. Onurlu gözleri yukarıya dönük, dizlerinin üstündeki avuçları açık o berbat elleri sanki aydınlığının yayıldığı aşkı kucaklıyordu. Ve sonra, mutfaktan gelen bir ses üzerine birden basitleşerek içimdeki coşkuyu kaptı benden. "Galiba Bay Grey bahçe işlerini bırakıp içeri girdi. Bana müsaade..."

Açık kapıdan, sahibinin çıkık âdemelmasının hayli hareketlendiği izlenimini uyandıran bir ses duyuldu. "Canım, bir arkadaşının geldiğini görünce, yukarıya çıkıp bahçe pantolonumu değiştirsem iyi olur dedim." Margaret'in ona ne yanıt

verdiğini bilmiyorum, ama sesi yumuşak ve rahatlatıcıydı, zaman zaman tatlı gülüşlerle bölünüyordu. Ve tonundan anladım ki Margaret karakteristik ciddiyetiyle bu adamın hayatında güzellik ve heyecanı canlı tutmayı amaç edinmeyi kabul etmişti. Tek duyduğum, “Eski bir arkadaşım yaralanmış,” cümlesiydi, ama adamı yeniden bahçeye çıkardığında besbelli durumu açıklamıştı bile, çünkü adam sözlerinin devamını uslu uslu dinledi. “Çay saatin için kurabiye yaptım. Akşam yemeğine geç kalacak olursam, peynirli makarna var, fırında ısıtman gerekecek ve yanında yemek için bir kutu da domates var. Ayrıca, eşkin otu ve turp da var.” Bunları tek tek parmaklarıyla sayarak anlattı, sonra da adamı arkasına döndürüp bahçıvan tulumunun askılarını ilikledi. İnce uzun bir adamdı ve kıvrıkcık gri kıllar bitmemeleri gereken yerlerden fışkırmıştı; kulaklarının içinden, burun deliklerinden ve ellerinin üstünden. Ama Margaret ona dokunduğu zaman memnun görünüyordu. Sevecen bir tavırla, “Beni merak etme, canım,” dedi. “Çayımı içtikten sonra gidip Bay Podds ile dama oynarım.” “Evet, canım,” diye yanıtladı Margaret. “Şimdi lahanalarına dön artık. Geçen yılki gibi güzel lahanalar yetiştireceksin bana, değil mi?” Adamın koluna girdi ve onu toprağı kazdığı yere geri götürdü.

Salona döndüğü zaman, şu sarımtırak yağmurluk vardı üstünde. Şapkasının ölgün tüyleri yapışkan saplarından sallanıyordu ve şu gri alpaka eteği giymişti. Önce kendimi korurcasına ellerimi kenetledim. Onun giysilerinin herhangi bir yerine dokunmak parmak uçları için ne büyük bir ıstırap olurdu. Sonra da Chris’i düşündüm, daha bir saniye önce onu huzurla rahatlatacak birini götüreceğimi sanıyordum. Açıkça

idrak ettim ki aşkın kutsamasına gözlerini kaldıran ve ellerini açan kadın sonsuzlukta var olduğu haliyle Margaret'ti; ama bu Margaret zaman içinde var olan, Monkey Adası ile Ladysmith Sokağı'ndaki bu nemli gün arasında geçen telafisiz on beş yılın dönüştürdüğü Margaret'ti. Ama onu yanına getireceğime dair söz vermiştim Chris'e.

"Hazırım," dedi. Durumunun bu basit gerçeği karşısında tartışacağım bir şey yoktu. Ama holdeki boyalı gider borusunun yanında duraklayıp altında çatık kaşlarla şu yapay kaplumbağa kabuğu sapı aramaya kalktığında aceleyle, "Ah, şemsiyeyle uğraşmaya gerek yok," dedim.

"Dönüşte eve yürürken ihtiyacım olabilir," dedi kendi kendine düşünüyormuş gibi.

"Ama araba seni geri getirecek," dedim.

"Ah, bu pek iyi olur!" Gerginlikle güldü, enikonu alımsız görünüyordu. "Biliyor musunuz," dedi, "Chris ile yeniden karşılaşma koşullarının korkunç olduğunu biliyorum, ama onunla buluşmayı şölen gibi görmekten alamıyorum kendimi. Şu anda bir tür şenlik hissi var içimde!"

Bahçe kapısını geçmem için tutarken geriye, evine baktı. "Pek çirkin bir küçük ev, değil mi?" diye sordu. Besbelli uzun süredir içine attığı hoşnutsuzluğuna onay istiyordu.

"Pek güzel değil," diye katıldım fikrine.

"Bazen arkadaki tarlalara inekleri salıyorlar," diye devam etti, şükredeceği şeyleri özenle sayar gibi. "Hoşuma gidiyor bu. Ama onun dışında pek bir şeye benzemiyor."

"Ama çok güzel bir ismi var," dedim elimi bahçe kapısının üstüne yazılmış "Mariposa" kelimesinin metal harflerine koyarak.

olmasıyla tedavi edici olan Monkey Adası'na gelmişler ve oranın yeşil sessizliğine memnuniyetle yerleşmişlerdi. Bütün yaz boyunca her şey nefisti; sakın kibar insanlar, balık tutan okul müdürleri, kitap yazan adamlar, baş başa olmaktan hâlâ mutlu olan çiftler bu küçük neşeli hana gelip kalırlardı. Bütün kış da çok hoştu; Thames'in hanın kafesine kadar taşması yüzünden halıları toplama zorunluluğu Margaret'in iyimser yapısına macera gibi gelebiliyordu. Dört yıl boyunca Margaret'in hayat hikâyesi buydu. Başını bir yana eğip, sorduğum soruyu sonraki deneyimleri ışığında değerlendirerek, o zamanlar mutlu olduğunu belirtti.

Sonra, bir nisan öğleden sonrasında, Chris adaya çıkmış ve sandalını tek bir seri hareketle bağlayarak kızı kendine esir etmişti. Bunun böyle olduğunu tahmin edebiliyordum. Gençliğinde o kadar harikaydı ki; genç erkeklerin çevik tayları ya da genç fidanları andıran cazibelerinden çokça almıştı nasibini, ama bu bedenin barındırdığı ruh ondaki hoşluğu ciddi ve derin bir güzelliğe dönüştürmüştü. Güneş ışığı üstüne düşüp de kahverengi kafasındaki altın sarısı saçları belirginleştirdiğinde ya da herhangi bir fiziksel keyif yaşadığında tepkilerinde daima bir çekince vardı. Gri olmasına karşın düşünceyle koyulaşan gözlerinden, manevi bir dramın içine girdiği için kafasının karıştığını algılıyordu insan. Onu görmek onunla yakın olmak arzusu uyandırıyor. Mutluluk için şekillenmiş bu beden ile trajediye derin bir inanç besleyen bu ruhun arasına ancak ona yakın olarak girebilmek mümkün olurdu. Her neyse, Margaret ona çay saatinde ördek yumurtası ikram etmişti. "Kimse babam kadar güzel ördek yumurtası elde edemezdi. Ördekleri besleyişindeydi hüner. Para getir-

mezlerdi tabii, ama çok lezzetliydimler.” Henüz o öğleden sonra bitmeden, Chris güzel adabı ve tavırlarının ipek ağıyla hepsini avlamıştı. Babasıyla kümes hayvanlarını konuşmuş, çevrede yürümüş ve daha sonraki gelişlerinde de yaptığı gibi büyüleyici cazibesini kızın ayaklarına sermişti. “Ama ben onun kraliyet ailesinden olduğunu sanmıştım ve gelmeye devam ettiğinde ise ördek yumurtalarını sevdiğini düşünmüştüm.” Sonra nemli mat cildi birden sıcak bir mutlulukla kızardı ve kekelemeye başladı.

“Bunların hepsini biliyorum,” dedim aceleyle. Hayatımda hiçbir şeyden, bu kadının yanında kıskançlık ya da herhangi bir aşağılık tutku hissetmekten korktuğum kadar korkmamıştım. “Nasıl ayrıldığınızı duymak istiyorum.”

“Ah,” dedi yüksek sesle. “Çok aptalca bir çekişmeydi. Birbirimize karşı duygularımızı anlayalı daha bir haftacık olmuştu. Havalar nefis gidiyordu ve babam hiçbir şey fark etmemişti. Ben de zaten istemiyordum sezmesini, çünkü babam kısa sürede evlenmemizi isteyebilir, herhangi bir gecikmeyi hafife alınmam olarak yorumlardı. Beklememiz gerekeceğini biliyordum. Yani kendi kendime, ‘Belki beş yıl,’ dediğimi anımsıyorum. Mümkün olduğunca uzun tutuyordum ki süreyi, daha çabuk evlenirsek güzel bir sürpriz olsun.” Yumuşak bir alayla yineledi. “Belki beş yıl!”

“Sonra, bir perşembe öğleden sonrası, Surly Hall’da han işleten Bay Wells’in yeğeni Bert Wells ile durgun su tarafına gitmiştim. Çok kahkaha atıyordum çünkü çok komik çekiyordu kürekleri. Şehir çocuğu olduğu için kürekleri çay kaşığı gibi tutuyordu. Eski sandal, civcivlerinin üstünde oturan tavuk gibi duruyordu suda kıpırdamadan, oğlan da kendinden bir emindi

ki! Ben de oturmuş gülüp duruyordum. Sonra birdenbire iskeledeki kampana çaldı. Chris akkavakların altında duruyordu, kaşları çatık ama karaydı, yüzünde tek bir gülümseme yoktu. Ben de üzüldüm. Onu sandala alıp karşıya geçirdik ama o hâlâ gülümsemiyordu. Sonra Chris ve ben adaya çıktık, Bert de bir gerginlik olduğunu görüp, 'Ben gideyim,' dedi. Ben de Chris ile çimenlikte kaldım. Chris çok kızgındı ve kilometrelerce uzaktaydı. 'Buraya sana veda etmeye geliyorum, çünkü bu akşam gitmek zorundayım ve seni şu keresteyle gülüp oynarken buluyorum,' dediğini anımsıyorum. Ben de, 'Ah, Chris!' dedim. 'Bert'ü tatillerde amcasının yanına geldiği için ezelden beri tanırım. Gülüp oynamıyordum onunla, kürek çekmesini beceremiyordu.' Ama o konuşmayı sürdürdü ve birden anladım ki Chris bana kendi sınıfından bir kıza güveneceği kadar güvenmiyordu. Bunu söyledim ona, ama o zalimce davranmayı sürdürdü. Ah, birbirimize söylediklerimizi hatırlamaya zorlamayın beni! Bir yararı yok... En sonunda ben korkunç bir şey söyledim ve o da, 'Pekâlâ, sana katılıyorum. Gidiyorum,' dedi ve çalışan çocuğun odun kestiği yere gidip kendisini karşıya geçirttirdi. Yanımdan geçerken başını öte yana çevirdi. İşte hepsi bu."

Nihayet işi çözmüştüm. On beş yıl önce bir ilkbaharda, havanın nefis olmasına karşın Baldry Court'ta kimsecikler yoktu. Chris Thames'in kıyısındaki papazlık konutunda Ambrose Amca'nın yanında daha önce hiç kalmadığı kadar uzun kalmıştı ve yaşlı Bay Baldry evin içini sıcak, durağan bir mutsuzlukla dolduruyordu. Bütün gününü kentteki ofisinde geçiriyordu ve öğlen vakti karısını telefonla aramaktan hiçbir

açıklama yapmadan vazgeçmişti. Bütün geceyi kütüphanede kâğıtlarını, hesap defterlerini inceleyerek geçiriyordu; çoğu kez hizmetçi kızlar sabahları onu masasında uyuyakalmış, çok kızarmış ve çok ölgün buluyorlardı. Eve akşam yemeğine getirdiği adamlar ona nezaket ve anlayışla davranıyorlardı, oysa bu, muzaffer ve astığı astık kişiliğin talep etmeye alışkın olduğu saygı değildi. Onlarla konuşurken, bir kabadayı edasıyla iflasın eşiğinde olma esprileri yapardı. Bunları bize doğrudan söylemek onun için onur kırıcı olurdu. Nihayet bir sabah kahvaltı sofrasında Bayan Baldry'ye, "Chris'i çağırdım," dedi. "Bakalım gücü yeterse..." Eski bir geminin kaburgaları titrerken koyuverdiği iniltiye benzeyen dehşet verici bir itiraftı bu; ilerlemiş yaştaki babaların genelde çocuklarının yeterliliklerinden kuşku duydukları gibi, oğlunun yeterliliğinden kuşku duyan bir adamdan gelen bir itiraf. O günün akşamında küçük evlerden birinde yeni dünyaya gelen bebeği görmeye giderken, Chris'in araba yolundan geldiğini gördüm. Alacakaranlığın mavi ışığında beyaz yüzü ölgün görünüyordu. Bunu iyi hatırlıyorum, çünkü yanımdan geçerken beni görmemesine şaşırmıştım, ama bu, Chris'in yalapaşap bir bakış dışında beni hiçbir zaman görmediğini algılamamı sağlamıştı; o günden sonra anlamıştım ki Chris'in zihninin gözünde bıraktığım iz hiçe yakındı. O gece geç vakitlere kadar babasıyla konuştular ve ertesi sabah Meksika yolundaydı Chris, ihtilal sırasında da madenlerin çalışmasını sağlamak, şirketin başını suyun yüzünde tutmak, Baldry Court'un şıklığını ve konukseverliğini korumak, kendi gençliği dışında her şeyi parlak ve muhteşem tutmak için. Çünkü o zamandan sonra Chris'in ışıltısı dertlerle soldu.

Bunların bir kısmını Margaret’a anlattım. “Ah, hepsini biliyorum,” diye yanıtladı beni ve öyküsünü anlatmayı sürdürdü. Pazar günü, Chris ile tartışmasından üç gün sonra Bay Allington yatağında ölü bulunmuştu. “Chris’e o kadar ihtiyacım vardı ki, ama o hiç gelmedi ve hiç yazmadı.” Margaret uyuşuk bir hale düşmüş, bütün gün oturup Thames’in akışını izler olmuş ve babasının yılda yirmi sterlin değerindeki işe yaramaz hisse senedinden başka hiçbir şey bırakmadığını öğrenmek de onu bu uyuşuk halinden çıkaramamıştı. Hanın kontratını bir meyhaneciye devretme pazarlığını yaptıktan ve yeni han sahibesinden, gelen tüm mektupları yeni adresine göndereceği sözünü aldıktan sonra, gittikçe talihsizleşen çocuk bakıcılığı kariyerine başlamıştı. Önce, onu hem çalışıp kazandığı ücreti hem de otel parasını vermeden Birmingham’da bir otelde bırakıp kaçan ve bu davranışları hâlâ Margaret’ı şaşkın ve dertli kılan, Murphy adında yoksullaşmış soylu bir ailenin eline düşmüştü. “Neden yaptılar böyle bir şey?” diyordu. “Ben onları o kadar sevmiştim ki, bebek dünya tatlısıydı ve Bayan Murphy öyle hoş konuşurdu ki. Ama böyle davrandıkları zaman, kişinin neredeyse kötü şeyler düşünesi geliyor insanlar konusunda.” Bu kadar dehşetengiz olmasa da, yine de huzursuz maceralar barındıran iki yıl sonunda, Chiswick’te yaşayan, Watson adında, ihtiyaç sahibi büyük bir aileye rast gelmiş ve neredeyse derhal, Bayan Watson’ın erkek kardeşi Bay William Grey Margaret’a kur yapmaya başlamıştı. Bana öyle geldi ki bu kur yapma meselesi Margaret’ın koruyucu içgüdüsüne hitap edecek aralıksız mızızlanmalardan ibaretti.

“Bay Grey,” dedi Margaret yumuşak bir sesle, “hiçbir zaman pek başarılı olmamıştır.” Sanki adamın sevgi hak etmek için başlıca nedeni buymuş gibi. Ve hâlâ hiç mektup gelmemişti.

Böylece, Monkey Adası’ndan ayrıldıktan beş yıl sonra Bay Grey ile evlenmişti. Onlar evlendikten kısa bir süre sonra adam işini kaybetmiş ve bir süre işsiz kalmıştı; daha sonra da solunum yolları problemleri oluşmuş ve daimi bakım görmesi gerekmişti. “Ama bütün bunlarla zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorsun,” dedi Margaret neşeyle ve alay etmiyordu. Böylece uzun yıllar Monkey Adası’na yeniden gitme fırsatı olmamıştı. Önceleri paraları yoktu, daha sonra da, Bay Grey’in solunum yollarına nedense iyi gelen meltemleri olan Brighton ya da Bognor veya İskoçya gibi yerlere gitmişlerdi. Bütün bu engeller kalktıktan sonra ise, Margaret halsiz ve yorgundu artık. Ayrıca oradaki hanın iyi idare edilmediğini duymuş ve gençliğinin yeşil yuvasının berbat edildiğini görmeyi kaldıramayacağını hissetmişti. Sonra çok üzüldüğü, altüst olduğu bir gün olmuştu; bunu söylerken hışımla baktı bana, sanki nedenini sorarsam ölecekmiş gibi. Sonra da Monkey Adası’nı yeniden görme saplantısına kapılmıştı.

“Vapura bindiğimizde Bay Grey, ‘Hâle bak Margaret, her tarafı su bunun!’ dedi. ‘Ama William, özelliği tam da bu!’ dedim ben de.” Adanın yeniden temiz ve bakımlı olduğunu görmüşlerdi, çünkü yakın zamanda el değiştirmişti. “Yeni devralanlar baba kızdılar, aynı babam ve ben gibi; Bay Taylor babamın cüssesindeydi, ama o Kuzeyli. Kızı küçük Bayan Taylor ise benim ömrümde olmadığım kadar etkileyici ve güzel, gerçekten iri bir kadın ve öyle güzel altın saçları var

ki. Kim olduğumu öğrenince çok sevecen davrandılar ve öğle yemeğinde bize ördek ve bezelye verdiler. Ben de tabii babamı düşündüm. Bunlar hiç babamın ördekleri gibi değildi, ama herhalde iyi para getiriyorlardı. Sonra Bayan Taylor, William'ı bahçeyi gezmeye çıkardı. Bundan pek hoşlanmadığını görebiliyordum, zira gösterişli kadınların yanında hep utangaç olur, onun için peşlerinden gitmeye davranıyordum ki, Bay Taylor, 'Durun biraz, burada sizi ilgilendirebilecek bir şey var. İçeri girin,' dedi ve beni ofisteki storlu çalışma masasına götürdü. Çekmecesinden on iki mektup çıkardı, Chris'in el yazısıyla bana gönderilmişlerdi.

"Müşfik bir adamdı. Beni bir iskemleye oturttu ve kızını çağırıp William'ı bahçede mümkün olduğu kadar uzun tutmasını söyledi. Sonunda, 'Ama Bayan Hitchcock bana gelecek mektupları göndereceğine söz vermişti,' dedim. 'Bayan Hitchcock burada daha üç hafta bile kalmadan, Bray'den bir ganyan bahisçisiyle kaçmış. Ondan sonra da Hitchcock içkiyi aşırıya geçirmiş ve dikkatsizleşmiş,' diye cevapladı Bay Taylor Taylorlar geldiklerinde mektupları bir çekmeceye tıklmış bulmuşlar."

"Peki ne vardı o mektuplarda?"

"Uzun süre onları okumadım. Evli bir kadın olduğum için yakışık almayacağını düşündüm. Ama yaralandığını haber veren telgraf gelince yukarıya çıktım ve o mektupları okudum. Ah, o mektuplar..."

Başını öne eğdi ve ağladı.

Araba Baldry Court bahçe kapısından içeri sapınca, doğrulup gözlerini kuruladı. Araba yoluyla, huş ağacı, böğürtlen

ve eğrelti otu karmaşasının arasındaki çim şeridine baktı, yeşili o kadar parlaktı ki insan ıslak sanıyordu, şurada burada kardelenler, mavi yıldızlar ve çiğdemler parlıyordu. Bu sınır şeridinin yapılması için estetik bir neden yok; dışarıdaki umumi alanda yolun kenarındaki koyu renkli karaçalılar ve kaba amber çayırılar daha güzel görünür. Bu şeridin salt felsefi bir yararı var; biz burada sadece kontrollü güzelliğe itibar ederiz ve vahşi olan, bahçe kapımızdan içeriye yolunu bulup giremez; güzellik narinleştirilmeli ve mutluluğa uygun şekillendirilmelidir. Margaret zamanla olgunlaşmak yerine yıpranmış olan güzelliğin burada yeri olmadığını ve burada yaşamaya alışkın olanların kendisinin görünüşündeki pejmürdelik karşısında yüzlerini buruşturacaklarını mutlaka anlamıştır... Ama bunun yerine, “Ne kadar büyük bir yer burası,” dedi. “Zavallı Chris bu düzeni korumak için ne kadar çok çalışmak zorunda kalmıştır.” Bu kadının acıması alevden bir kılıç gibiydi. Daha önce hiç kimse Baldry Court’un ihtişamı yüzünden Chris’e acımamıştı. Bizler, pahalı giysiler giyerek, pahalı bir yaşam tarzı organize ederek onun arzularının hizmetkârları olduğumuz numarası yapıyorduk. Ama bu kadın gerçeği açık etmişti. Yani her ne kadar muhteşem bir evi Chris de gerçekten arzuluyorsa da bu ev ellerimizle yaptığımız bir ev değildi.

Ama onun bilge olması, meleklerin kesinlikle ondan yana olacak olmaları, bu kadını bizim atmosferimizde daha az itici ve rahatsız edici kılmıyordu. Margaret’ın endişeli yüzünü toplamasına yardımcı olacağını umduğum için getirilmesini istediğim çayı beklerken, onu buraya getirmekteki çabamın

ne kadar akıllıca olduğuna dair kuşkularım yeniden canlandı. Arkası meşe masaya dönük duruyor, iplik eldivenleriyle oynuyor, ağlamaktan kızarmış gözlerini kırıpıştırıyor, ayağını tempo tutar gibi yere vuruyor, ağırlığını bir ayağından diğerine veriyor ve dış görünüşüyle, arkasındaki masada duran, Kitty'nin dekorasyon dehasının yeni edinimi ile sürekli bir tezat oluştuyordu. Margaret masaya o kadar yakındı ki spazmı andıran hareketleriyle onu devireceğinden korktum. Masadaki nesne, ortasında elleri ve dizleri üzerine çökmüş beyaz bir su perisi bulunan, pek derin olmayan siyah bir kâseydi, perinin küçük başı çevresindeki siyah sularda yüzen beyaz çiçeklere doğru dikkatle eğilmişti. Kâsenin kusursuz saf siyahlığının yanında Margaret'ın paslı şapka tüyleri sakil görünüyordu; güzellik hayranı olmanın dışında ebediyen masum olan şu beyaz su perisinin yanında, onun donuk teni ve çektiği acılar çok nahoş ve iticiydi. Bu objenin soğukkanlılıkla tasarlanmış, acelesiz ve rahat bir elin ürünü olmasının, bu elin ve beynin ustalıkla emeğiyle, kesinlikle gerekli olmayan bir nesnenin meydana getirilmesinin karşısında, sıkıntılı ve muhtaç bir çevreyle başa çıkma çabası daha henüz bitmiş bu kadının görüntüsü, güzel bir dünyada kanserli bir leke gibi çarpıyordu insana. Belki bir seramikçi oyuncağının yanında bir kadından yakınmak abestir, ama bu oyuncak aynı zamanda Chris'in kadınlar hakkındaki görüşlerinin de küçük bir imgesiydi. Donanımlarımıza göre muhteşemdik; ne iştah ne de tutkuyla, tutku asil bile olsa, uyarılabilirdik; küçük başımızı öne, çevremizdeki karanlık sularda yüzen lüks konforun beyaz çiçeklerine dikkatle eğmiştik; ve Chris bizlerden başkasını bilmez, tanımazdı. Böyle bir düşünsel alışkanlığı olan bir erkek Margaret karşısında ancak

yüzünü buruşturdu. Çayımı çok yavaş içtim, çünkü beş dakika sonra kesinlikle ne olacağını gözümün önüne getirebiliyordum. Göletin orada, yaklaşan ağır botların adım seslerine doğru dönecekti ve bir göz atmayla yaşını hemen kestirecekti, aşınmış cildi, narin dokusunun pürüzleriyle o sefil, bakımsız maskeye dün gece Kitty'ye gösterdiği ifadesiz yüzle bakacaktı. Her ne kadar kendime acıma yeteneğim varsa da biliyordum ki bu kadının ki benimkinden beter olacaktı; çünkü Chris'in gözlerindeki ateşin şefkate dönüştüğünü görmek hiç ateş görmemekten çok daha kötüdür. Chris duraklayacaktı ve Margaret yılgın hareketlerinden birini yapıp özel numarası olan ıslak ve sabırlı bakışlarıyla susacaktı. Chris de küçük kayığıyla çocuksu sporuna dönecekti; kahverengi suların çok cazip görünmeyeceğini umuyordum. Margaret da Mariposa'ya dönüp yatağına oturur, o mektupları okurdu...

"Evet, şimdi," dedi Margaret neşeyle, tam ben fincanımı tabağa bırakırken, "Chris'i görebilir miyim?" Bu durumla ilgili en ufak bir kuşkusu yoktu.

Onu salona götürüp bahçeye açılan camlı kapılardan birini açtım. "Sedir ağaçlarını geçip gölete git," dedim. "Orada kürek çekiyor."

"Ne kadar iyi," dedi. "Kayıkta her zaman çok sevimli görünür."

Karşılaşmalarının fiyasko olabileceğini ima etmek için arkasından seslendim. "Onu değişmiş bulacaksın..."

Neşeyle bağırdı. "Ah, hiç merak etmeyin, nerede olsa tanımam onu."

Yukarı kata çıkarken bedensel bir çöküşe çok yakındım; sanıyorum işin gerçeği, Margaret'ı öylesine elle tutulur derecede kıskanıyordum ki bu beni hasta ediyordu. Ama birden, yorgun bir insanın, artık bir dakika daha taşımaya dermanı kalmadığını bildiği değerli bir yükü bırakması gibi, zihnim bu durumu daha fazla düşünmeyi reddetti ve maddesel şeyleri algılamaya yöneldi. Merdiven korkuluğundan aşağıya eğilerek holün zarafetine baktım: su perisinin kapkara su dairesinin içindeki incelikli silueti, Kitty'nin parlak pembe ve beyaz şintz döşemesi, meşenin berrak yüzeyi, panelli duvarlardaki neşeli renklerin yansıması. “Başka her şey gitse de bunlar her zaman bizim olacak,” dedim kendi kendime ve yoluma devam ettim, halimden memnundum. Üstümde narin giysiler olduğu için, cildim pürüzsüz olduğu için ve koridorun duvarları yumuşak bir alacakaranlık mavisi olduğu için, uzakta bir yerdeki açık bir kapıdan vuran bir ışık huzmesi halının mavisini daha güçlü bir maviye dönüştürdüğü için memnundum. Çocuk odasının kapısının açık olduğunu ve pencerenin önündeki bakıcı koltuğunda Kitty'nin oturduğunu görünce, başını kaldırdığında yüzünün bitkin olmasına, güzelliğinin parıltısının mart güneşinde solmuşluğuna ve saçını yıkamadığı halde ölmüş çocuğun odasına gelmiş olmasının muazzam anlamına aldırmadım. Sert bir tonda konuştum, çünkü hayatımızı sağlam bir zarafet kalesinde yaşadığımızı unutmuştu. “Ah Kitty, dışarıdaki şu zavallı hırpani şey.”

Kitty öylesine üzgün bakıyordu ki bahçeye, gözlerim onun bakışını izledi.

Mart sonlarında sık görülen savruk günlerden biriydi, bahçe en kötü dönemindeydi. Biraz yüzünü gösteren güneş ı ı ını dizginlemek üzere esip gürleyen r zg r sedir ağacının asil gölgesini de silip s p rm  , köknar ağaçlarının dallarını birbirleriyle kavgaya tutu turmu  ve gökyüzünü  i demlerin pırılısını solduran asık suratlı gri bulutlarla kaplamı tı. Tam da böyle günlerde,  i ek tarhları planlanan zamanda tomurcuklarını patlatmadı ında, o görkemli a a  i e yaramadı ında, eski bahçıvanlar göze güzel görünecek heykeller dikerlerdi bahçelerine ve yürüyüş yollarına. Konusu olan kocaman şeyler; yosunlu deniz tanrıları ya da vazolu su perileri. Buna karşın,  u huzursuz bahçede insanın gözü çimenlerin üstünde hareketsiz duran sarı ya murluklu siluete takılı kalıyordu.

Chris'in onun varlığının yakınlığını nasıl hissettiğini anlamadım, ama  imenli in öbür ucundan ona doğru, geceler boyu rüyamda cepheler arası topraklarda koşarken g rd  m gibi ko uyordu. Ko arken gözlerini kapattı ını biliyordum, güvenliğe vardığında dizlerinin üstüne   kece ini biliyordum. Daha Margaret'ın kollarının Chris'i sarmaladı ını görmeden, güvenliğin kadının ayaklarının dibinde olduğunu tahmin etmiştim. Ona kollarının altından sarılı ı, tutkulu olmaktan ziyade, ateş altında yaralı bir adamı taşıma hareketini andırıyordu. Ama Chris'in yüzünü dudaklarının seviyesine kaldırdığı zaman, esas mesele belirlenmemi ti. Gözlerimi elimle kapattım ve yüksek sesle, "Bir saniye sonra yüzünü ve ellerini görecek," dedim. Ama her ne kadar ben tekrar bakıncaya kadar bayağı uzun bir zaman geçtiyse de onlar hâlâ göğüs g   se sarma  dola tılar. Sanki onun kucaklaması

Chris'i beslemişti, ayrıldıklarında öyle güçlü görünüyordu ki. Kenetlenmiş ellerle durup birbirlerine baktılar (dosdoğru baktılar, mutlulukla baktılar!) ve sonra, sanki bıktırıcı bir sosyal zorunluluk yüzünden kesintiye uğramış bir sohbe devam eder gibi tekrar birleşip sedir ağacının savrulan dallarının altından geçerek ilerdeki koruluğa yürüdüler. Kitty ağlarken ben de, âşıklar için sayısız şeylerin önemsiz olduğunu söylerken Chris'in ne kadar haklı olduğunu düşündüm.

V

Araba Margaret'ı götürdükten sonra Chris yanımıza, oturduğumuz salona geldi, bir süre şöminenin ateşinin parlaklığında durduktan sonra çekingen bir tavırla, "Margaret bana anlattı, size söylemek isterim ki her şeyin yolunda olduğunu biliyorum," dedi.

Kitty elindeki dikişi beyaz bir top şeklinde buruşturdu. "Anladığım kadarıyla, karın olduğumu biliyorsun. Bunu bilmeni 'her şey yolunda' olarak tanımladığına sevindim ve bunu -Margaret'in izniyle- kabullendiğin için minnettarım. Hangi eş böyle bir şeyden gurur duymaz ki?" Alaycılığı kimyon gibi hafifçe buruktu ve daha sonra hiçbir zaman o kadarcık bile sertlik sergilemedi, çünkü bu ruhsal saldırıyı Chris'in başını hafifçe eğerek karşılaması, birden Kitty'ye bunun numara olmadığını ve aralarında ölüm kadar umarsız

bir şey olduğunu anlattı. O zamandan sonra Chris'in davranışları hiçbir yoruma neden olmadı, acıdan başka. Chris öğleden sonraları Margaret'ın onunla olduğu saatler dışında, karanlığın kalkmasını bekleyen kör bir adam gibi otururken söyleyecek bir şey de yoktu. Bizim koyduğumuz çiçekleri görmeyip de Margaret'ın kiralık bir bostan gibi görünen bahçesinden getirdiği nergisleri saplarının üstünde çürüyünceye kadar vazoda tutarken söyleyecek bir şey yoktu. Böylece Kitty kırık bir bebek gibi yattı; divanda yüzüstü yatarken hareketsiz kolu aşağı sarkar ya da perdeli yatağındayken şahane terlikli kaskatı kesilmiş ayakları dışarı uzanırdı. Ben ise, Margaret ile yaptığımız yolculuğun sonunu hafifleten ruh halini sürekli korumaya çalışıyordum. Bu yoğun algılama durumundaki ruh halinde, gergin zihnimi gözümün gördüğü her canlı nesneye odaklayıp ondaki parlaklıkla ve insan tutkusu yokluğuyla kendimi özleştirmeye çabalıyordum. Bu demek değil ki sürekli neşeli bir anlayış havasında geçiriyordum günlerimi; birçok kereler Harrowweald patikalarında uzun süreler durup, sert rüzgârlar eteğimin altından eserek beni iliklerime kadar dondururken çıplak dalların yükseklerdeki sert ilkbahar gökyüzünün önüne ördükleri ağları seyrettim, çünkü bedenimi ve dikkatimi hareket ettirirsem düşünmeye başlayacağımdan korkuyordum. Aslında keder gençlerin sandığı gibi berrak bir melankoli değildir. Keder tropik bir kentte kuşatma altında olmaktır. Çöl sıcağında yaşamak gibidir; cilt kurur, boğaz kavrulur, su ve şarap ılık bir tat verir ağzınıza ve yiyecekler kumsu maddelerdir. Yanındakilere hırlar kişi; düşünceler uykuyu bölen sivrisinekler gibi sokar...

Wealdstone’a yaptığım yolculuktan bir hafta sonra, benimle yürüyüşe gelmesini teklif etmek için Kitty’ye gittim ve onu yastıklarının üstüne uzanmış, iç çamaşırlarını gözden geçirir buldum. Keskin bir biçimde reddetti ve, “Erken dön,” diye ekledi. “Unutma, Dr Gilbert Anderson dört buçukta gelecek. Son umudumuz o. O kadına da doktoru görmesi gerektiğini söyle. İlgili herkesi görmek istiyor.” Sonra, hizmetçisinin getirdiği nazik, parlak ipeklere ruhsuzca bakmayı sürdürdü; bir karaborsacının kimsenin istemediği, kahredici derecede çok ve kahredici derecede kârsız mallarına bakışını andırıyordu. Ben de dağılmakta olan kışın yükseklerde, altlarından taze hava akımları geçen kara bulutların arkasında pusu kurduğu yumuşak güne yalnız çıktım. Israrcı kırık güneş ışınları bütün renkleri keskin ve güçlü gösteren gri bir ışık berraklığı yaymıştı. Harrowweald’ın güneye döndüğü çıkıntıda kuzulama alanı kurmuşlardı; buradaki lavanta çitleri, altın tozlu kamışlar ve turuncu su tekneleri bayırın mat kış yeşilliği üstündeki yeni, neşeli işaretlerdi ve dişi koyunların çitin arkasında kalan yola güdülürken koyuverdikleri endişeli melemeleri bayırı sestten bir ırmak gibi dolanıyordu. Aşağılardaki düzlükleri karartan karaağaç sıraları, kış dalgasının hafiflediği ve dağın bu uzantısını baharda yalın ve ışıltılı bıraktığı izlenimini uyandırıyor. Bu manzarayı öyle sevmiştim ki bahçe kapısını açıp çıktım ve geçen yılki fırtınada kökünden sökülmüş, ama ölüme teslim olmayıp cesurca mor karaağaç çiçekleriyle kendini donatmakta olan bir ağacın üstüne oturdum. Bu da hoşuma gitti ve bu yeni yılın özentisiz ve sade gösterisinin benimle birlikte keyfini çıkaracak biri olmasını istedim. Kitty

değildi istediğim; gönlümün istediği arkadaşlar Chris ve Margaret'ti. Chris, sıradan günlerde iş hayatının hükmünü azaltmaması için kafasından uzak tuttuğu düşünceleri vadiye huzur ve keyifle baktığında dile getirmekten hoşlandığı için konuşurdu mutlaka ve Margaret geniş kenarlı şapkasının gölgesinden ciddiyetle izlerdi onu. Görüşlerini, doğruluktan sapmamaları için, bir ev hanımının sütun taşmaması için tencereyi gözlediği gibi gözlerdi. Onlar benim doğal arkadaşlarımdı, o yumuşak, düşünce yüklü insanlar. Sonra birden kıskançlıktan donakaldım. O anda bana bunca acı veren onların birbirlerine olan aşkları değildi; gözlerinin birlikte üstünde durduğu şeylerin düşüncesiydi. On beş yıl önce Monkey Adası'nın iskelesinin yanındaki, akkavakların arasındaki akdikenî hayal ettim ve bu dayanabileceğimden fazlaydı. Şu anda bile, göletin çevresindeki bitkilerin üstünde beliren tomurcuklardan oluşan yeşil dumana birlikte bakıp coşkuyla konuşuyor olabilirlerdi. İşte bu düşünceyle ağaç gövdesinden sıyrılıp bayır aşağı hızla yürümeye başladım. Kızıl inekler söğütlerin köklerinde oluşmuş havuzcuklardan su içiyorlardı. Sıska bir at beceriksizce dans ediyordu çünkü topraktan ısı geçiyordu. Çayırdaki bir dere buldum ve onu izlemeye başladım, sonunda ormanın içinde parlak yeşil ve altın sarısı yosunlarla çevrelenmiş bir su kanalına dönüştü dere; bütün bunların görüntüsü bana keyif vermiyordu, çünkü onlara yapayalnız bakıyordum. Çaresizliğimi yüksek bir yerden atlayarak dindirmek istedim ve bir tümseğe çıkıp kendimi aşağıdaki kuru yaprakların üstüne yüzüstü attım.

Chris'ten tamamen kopuktum. Daha önceleri ona baktığım zaman yanaklarından aşağı doğru inen kısa altın sarısı sakallarını, açık renkli kalın kaşlarının üstündeki bronz alnı görmek bende ani bir rahatlama yaratırdı. Ama şimdi onun hep korktuğu gözyaşlarıyla kararmış yüzümü saklayıp, düzgün taranmış saçların çevrelediği sağlam, bozulmamış bir çehreyle ona güven vermekle öyle meşguldüm ki onun varlığının keyfini çıkaracak hayatiyetim kalmamıştı. Göğüsten gelen, güçlü, sakın, ıstıraptan hiç çatlamamış bir sesle konuşuyor, *Counrty Life* dergisini tatsız bir ilgiyle okuyor, sürekli ovuşturmak istediğim ellerime günün büyük bir bölümünde ceylan derisi eldivenler takıyordum. Köpeklerle bolca oynuyor, en kalın tüvitlerimi giyiyor ve yüz hatlarımdaki ağırlığın yaradılışımın bir göstergesi olduğu pozunu takınıyordum. Chris'in varlığını içime güvenle sindirebildiğim yegâne zamanlar, Margaret gelip giderken onunla holde karşılaştığım vakitlerdi. Margaret artık çok değişmişti; gözlerinde küçük bir gülümseme vardı, sanki uzakta çalan aşına bir melodiyi dinler gibiydi, zarafet eksikliği, o uzaktan gelen müziğin ritminde yürümek ile dans etmek arasındaki kararsızlığından gibiydi, pejmürdeliği, partiye gitmek için sabırsızlandığı için mürebbiyesinin onu doğru dürüst giydirmesine izin vermemiş bir çocuğun dağınıklığından daha itici değildi. Her zaman, iliklenmemiş siyah iplik eldivenli elini uzatıp, "Güzel bir gün daha yaşıyoruz," derdi. Ya da Kitty görünmemeyi sürdürdükçe, "Umarım Bayan Baldry iyidir." Sonra tam ellerimiz birbirine değerken, Chris yanımızda olurdu, ikimizin birden hayranlığı çağırırdı onu. Sert erkek dokusunu hisseder, altın

sarısı ve kahverengi tonlarının sıcak berraklığını görürdüm. Bir sürgünün tutkusuyla düşünürdüm onu. Margaret için bu bir çağrı olurdu ve beni geçip bahçeye doğru yürürdü, ellerini görünmez hediyeler taşıyormuş gibi önünde uzatarak. Bahçeye açılan camlı kapıdan geçmeden önce duraklar, kendi kendine gülümserdi, sanki yüreğinden kıymetli bir düşünce geçer gibi. “Chris burada. Bahçede o var.” Beslendiğim an, hastalık kadar çirkin ve kötücül bir kıskançlıkla biterdi. Bu en acıklı ilkbahardı.

Dışlanmamızın haşinliğini hiçbir şey hafifletemezdi. Deli bir adamın sanrısından ibaret olan bir şeye tamamen simgesel bir önem yüklediğimizi düşünebilirsiniz. Ama günün her dakikası, özellikle de evin içinde ve çevresinde doktorlarla dolaştığında, nezaketle ama keyifsizce gülümsediğinde ve doktorların sorularını bir otelin barında yanında oturan meraklı bir gezgin satıcıyı başından atmak isteyen bir adamın keskin nezaketiyle yanıtladığında, delilik müthiş bir yanılgıya yatkınlık anlamına geliyorsa, Chris’in deli olmadığı açıkça ortadaydı. Akılselimden daha akıllıca bir şeye eriştiğinde bizi dışlamış olması bizim garip utancımızdı. Kitlelerin ruhani ilişkilerine dair açık seçik sözler söylemelerini engelleyen anlatım dilinin sınırlarına karşı bir zaferdi Chris’in hafıza kaybı. Kitty ile bana, “Sizi tanımıyorum,” deseydi şaşkınlıktan donakalırdık; meramını anlatmak için daha etraflıca açıklamaya girişerek, “Siz benim için hiçbir şey ifade etmiyorsunuz; benim gönlüm sizinkinden ayrı,” deseydi, istemeden neden olduğu acı yüzünden ikimiz de ağlardık. Ama beni sadece önemsiz bir oyun arkadaşı ve Kitty’yi de bir şekilde evinde

bulunan dekoratif bir varlık ve yemekleri organize eden bir yabancidan başka bir hiç olarak gören o gözlerdeki boşluk bize tam anlamıyla yerimizi bildirdi. Her ne kadar ölü yaprakların üstünde gözyaşı döküyor olsam da bir gerçeğin keşfine eşlik eden acı kopuşun farkındaydım. Gerçekten de Chris'in müreffeh olgunluğunu hatırlamayı reddedişinden ve azimle ilk aşkının zamanında yaşamasından soğuk, entelektüel bir gurur duyuyordum, zira hayatın getirdiği önemsiz ve sinir bozucu şeyleri kabullenen bizlerden daha fazla akıl sahibi olduğunu ortaya koymuştu. Hatta, dünyanın ona sunduğu onca çehreden kendisi için seçtiği gerçek, bu düşürülmüş güzellik incisini yeniden buluşundaki ustalık, ezelden beri ona yakıştırdığım bir deha gösterisiydi. Ama bu, onun hayatından dışlanmış olmayı daha az kahredici kılmıyordu.

Bu konuda açık seçik düşünemiyordum. Bana öyle geliyordu ki tragedyamızın teması, ruhani anlamda yazıldığı haliyle şöyleydi: Kitty'nin şahsında, bedenin ruhu fethettiği kadın tipine, bende ise, ruh ile beden arasında kafa patlatıp sonra da onları, arabaya koşulmuş uyumlu atlar gibi yan yana ve yavaş koşar hale sokan kadın tipine sırtını dönmüş ve kendini, tatsız alışkanlığı ruhun bedenin üzerinde zafer kazanmasını sağlamak olan kadına vermişti. Ama ben bunu yalnızca belalı imgelerin birleşmesi olarak düşündüğüm olağanüstü bir acımasızlık olarak görüyordum. Bunun, cephenin arkasında bir yerde, perişan kavak ağaçları ve yavaş, yumuşak yağmurun bastırmasıyla çelik gibi parlayan çamur evlerin arasında uzanan düz bir yolun sonunda olduğunu düşünüyorum. Orada, kulesi olmayan kilisenin ötesinde, her birinde, sertlikle

koparılan bandajın altından görünen yaralar gibi, dökülmüş sıvalarının altından seçilen tuğlaları ve kırık kemikler gibi fırlamış çatı kirişleri olan bir sürü iğrenç ev duruyor. Buralarda hâlâ yaşayan insanlar var. Sürtüğün biri çok pis bir kulübenin önünde oturmuş, birtakım kirli çarşafı sayıyor ve oradan geçen askerlere çıplak kollarını sallıyor. Bir başka evde bak-kaliye ve ıvır zıvır satan bir dükkân var, damından ipe dizilmiş turuncu soğanlar ve otlar sarkıyor. Buram buram sarımsak kokan kahverengi bir kasvet var ve Fransız köy dükkânlarından bütün yıl eksik olmayan sinekler vızıldıyor. Siyah bir kedi parlak tüylerini kapı pervazına sürüyor. Chris içeride tezgâhın öte yanında duran mavi gömlekli yaşlı adamın karşısında. Adamın yüzündeki beyaz yara izi kırçillı sakalının kalınlığının içinde kayboluyor. Adamın gülüşü hem müstehcen hem iyicil, adam pislikten dolayı itici ama gene de bedeninin Olimpos'a özgü yapısından dolayı muhteşem. Sanıyorum evrenin ruhu o adam, bütün yaşayan şeylere aynı derecede yakın, onların farkında ve uzak ve aldırmaz. Onun gözünde benim yan kapıdaki çıplak kollu sürtükten bir farkım yok. Chris tezgâha dayanmış, gözleri cam gibi. (Bu onun ruhu; bedeni ilerde yolun sonunda ince yağmurun altında yatıyor.) Yaşlı adamın güçlü pis elleriyle ona doğru yuvarladığı kristal kürelere bakıyor. Birinde Margaret'ı görüyor; yağmurluğu ve tüyleri sallanan şapkasıyla değil de sonsuzluğun ışığında yücelmiş haliyle. Uzun uzun bakıyor ona; sonra diğer küreye bir göz atıyor, sadece Kitty ve benim ışıltılı giysilerimizle parlak bahçemizde yürüdüğümüzü görecektik kadar. Biz hiçbir değişikliğe uğramadık, çünkü biz olduğumuz gibiyiz, o kadar.

Bizdeki tüm gerçek, fiziksel görünüşümüzde yatıyor. Chris mutlulukla derin bir iç geçiriyor ve içinde Margaret'ın parladığı küreye uzatıyor elini. Ceketinin kolu diğerine takılıyor ve onu binbir parça olmak üzere yere düşürüyor. Yaşlı adamın gülüşü hâlâ müstehcen ve iyicil, hâlâ bana çıplak kollu sürtükten daha fazla bir ilgi göstermiyor ve Chris seçtiği kristale olan arzusuna tamamen kaptırmış kendisini. Kimse bizim dünyamızın paramparça olmasına ağlamıyor...

Ölü yaprakların üstünde kürenin kırılışını gerçekten duymuşçasına sıçradım ve bağırdım. "Gilbert Anderson, Gilbert Anderson onu mutlaka iyi etmeli." Tanrı biliyor ya, herhangi bir doktora güvenmek için bir nedenim yoktu, zira son hafta içinde o kadar çok doktor gelmişti ki, özenle taranmış saçları ve redingotlarıyla foklar gibi parlak, Chris'in çevresine doluşup bir tesisatçının sonuçsuz mütalaalarını yürütmüşlerdi. En başarılı girişimleri, işe yaramayan hipnotizmalarıydı. Chris o işe de iyi huylu bir adamın çocukların partisinde gözlerinin bağlanmasına izin veriş gibi razı olmuştu ve hipnozun etkisi altındayken hafızasına ve orta yaş kişiliğine kavuşmuş, Kitty'den İngiliz kocaların karılarından bahsederken kullandıkları yumuşak nükteyle söz etmiş, çevresine sahiplenmiş bir biçimde bakmıştı. Ama zihni hipnozun kontrolünden çıkarken, bu bilgilere sırtını dönerek boş bir duvar halini almış, algılamama kararının bilincinde olmadığı için daha da boş bir duvar olarak, doktorların basit bir sinir krizi karşısında oldukları ve normal yollarla halledebilecekleri iddialarının yalan olduğunu açığa çıkarmıştı. Bu durumun artık hep böyle kalacağı gerçeğini kabul etmiştim. Ama o anda, ateşli

zihnimin trajedimizin gerçeklerini dönüştürdüğü fantastik imgelerle dayanılmaz derecede yüklü umutsuz ruh halimi üstümden atmaya öylesine ihtiyacım vardı ki nefes kesen bir aceleyle bu yeni doktora güveniyordum. Yerimden fırladım, böğürtlen çalışanını yararak, izinsiz dolaştığım alanla bizim koruluğumuzu ayıran çite doğru yürüdüm, nefessiz kalmıştım çünkü saat dördü geçmişti ve benim daha Chris ve Margaret'ı bulmam gerekiyordu, doktor saat dört buçukta gelecekti.

Öğleden sonra ışıık sertleşmiş, bu da sevgili aşına koruluğa şeytani bir hava vermiş ve sanki koruluk tropikal bir havaya bürünmüştü. Kurum siyahı dallardaki mücevher parlaklığındaki tomurcuklar ve siyah-beyaz huş ağacı gövdelerinin incelikleri ile kayın gövdelerinin parıltılı grileri arasından görünen uzak mavi vadide şuraya buraya bulaşmış pembe seramikten villa çatıları, ekvator güneşinin altında alevlenen bir güzellik gibi gözlerimi yakıyordu. Tropik bir tehlike duyumu da vardı, zira her yaprağın altında bir yılan çöreklenmiş gibi tedirgin yürüyordum, çünkü Chris Margaret'ın yüzüne bakmadan onunla konuşurken ya da bir yandan onun eliyle oynarken sessizce düşündüğü sırada onlarla yüz yüze gelmekten korkuyordum. Kucaklaşmaların önemi yoktur; sadece sevmeye istekli olmanın belirtileridir onlar ve zafer ya da yenilgiyle sonuçlanabilirler. Ama ilgisizlik, şimdi artık gözleri yormaya, elleri uzatmaya, dudakları birbirine bastırmaya gerek kalmadığı anlamına gelir, çünkü onlarınki öyle bir bütünleşmedir ki artık tenlerinin ayırımının bilincinde değildirler. Bunun böyle olduğunu biliyorum, yapayalnız bir hayat böyle şeyleri enine boyuna düşünme fırsatı verir insana. Chris'in bu kadınla o

derece yakın olmayı nasıl başardığının işaretlerini görmeye dayanamayacağımı düşünürken, aşağı doğru görüş alanımın birden genişlemesiyle, o kadının ucuz giysilerle kamburlaşmış sırtını, bir ormancının özel bir yetenekle ve harika bir diklikle ayakta tutmayı başardığı huş ağacının narin gövdesine dayamış olduğunu gördüm. Aydınlık koruluğun berrak renkleri önünde onun sarı yağmurluğu çamurlu bir yama oluşturunca ve kuru bir dal yanına düşerken, tavuk gibi, sefil bir korunma hareketi yaptı. Bu bir kişiden ziyade kasvetli bir yoksulluk görüntüsüydü, içerisinden lahana kokuları ve çocuk çılgınlıkları gelen fakir bir evin açık kapısı gibi. Hantal mutluluğuna bakılırsa, şüphesiz Chris ona yakın bir yerde oturuyordu. Çılgın gibi, Gilbert Anderson'ın onu iyileştirmesinin ne kadar elzem olduğunu düşündüm ve kadına seslenmeye çalıştım, ama gırtlığım hıçkırıqlarla doluydu. Eğrelti otları ve böğürtlenlerin arasından aşağıya doğru koyuverdim kendimi ve aramızda biraz engebeli toprak da olsa, onlarla aynı düzeyde durdum.

Gördüğüm güzelliği tahmin etmemek tam anlamıyla aptallık sayılmazdı. Kimse bilemezdi... Kauçuk kilimi sandaldan alıp bu küçük, taze çimenli yere sermişlerdi; sanıyorum meşe ağacının dibindeki beyaz anemonların arasındaki erken açmış çuha çiçeklerini daha iyi görmek için. Chris mahmurlaşmış uyumak için yan döndüğünde, kadın o berbat ellerini kilimin üstünde gezdirmişti düzgün ve rahat olsun diye. Uyuyan bir çocuğun güvenli rahatlığıyla uyuyordu; elleri gevşek, başı öyle serbestçe geriye atılmış ki boynu açık ve savunmasız. Şimdi o böyle, yüzü düşünceyle kararmamış uyurken, insan onun gerçekten ne kadar güzel olduğunu

görebiliyordu. Çileli yüzü tetikte, ırmağın pas kızılı ve altın sarısı eğrelti otlarının arasından gönderdiği akşam esintisiyle pembeleşmiş Margaret onun yanında oturuyor, sadece onu izliyordu.

Bahçe sınırlarımızın ötesindeki parkta insan grupları görmüşümdür resmî tatillerde. Çoğu kez erkek güneşten korunmak için mendil örter yüzüne ve kadın onun yanına çöküp ağaççıkların arasından dikkatle çocuklarını gözler, oynarlarken başlarına bir şey gelmesin diye. Bazen bana bunun bir anlamı varmış gibi gelir. Hani Katolik bir ülkede insan bir kilisenin nem kokulu serinliğine girer ve diz çökmüş ibadet eden insanları görür, bedenleri sertçe ve isteksizce eğilmiştir ama bireyin kendi dışında bir irade karşısındaki kaçınılmaz eğilişini temsil eden bir teslimiyet de vardır, ya da herhangi bir gökyüzünün altında kucağında çocuğuyla bir kadın gördüğünde insanın yüreğinde kılıç gibi bir şey döner ve kişi kendi kendine, “İnsanlık bu tavırları unutursa, dünya sona erer,” diye düşünür. Ama benim gibi insanlar, sanatçı olmayanlar, tanımadıkları insanlar hakkında kesin karar veremezler. Bu yüzden ancak şimdi, bu, arkadaşlarımla başına gelince, huzur içinde kristal bir kürede oturanlar sevgili Chris ve sevgili Margaret olunca bunun dünyadaki en önemli, en güzel tavır olduğunu anlamıştım. Bu, kadının erkeğin ruhunu kendi ruhuyla birleştirdiği ve erkeğin bedeninin biraz olsun dinlenmesi için onu sevgi ve huzurla koruduğu anlamına geliyor. Bir kadının bunu yapması harika bir şey. Kendi kişisel ilişkilerinin küçük dünyasının dışında özgür ruhları korkusuzca hareket eden kadınların yaptığı harika

şeyler olduğunu biliyorum, ama özgürlük çoğumuz için bir uğraş değildir. Bizim arzuladığımız, sevdiğimize uyku verecek gibi bir harikalıktır. Baldry Court'ta, Chris'in hatırladığı balık oltaları olan küçük oda yerine duvarları yeşim taşı renginde boyanmış, lacivert taş şömineli yeni odada kötü geçirdiği geceler olduğunu biliyordum. Ama bu konuda elimden bir şey gelmemişti

Bir kadının, güzel bir sese sahip olmak kadar şans eseri olan cömertliğiyle bir erkeğe böyle harika şeyler yapabilmesi haksızlıktı. Çünkü uyku ona verdiği en küçük armağandı. Yaptığı, onu hayatımızın dışına, evden çok kâinattan ayrılmış uçsuz bucaksız bir alan olan ve kısmen güzellik, kısmen de kendi mahremiyetimizi daha da küstah kılmak için döşenmiş muhteşem evimizin dışına, çiçeklerin nasıl açmaları gerektiğini düşündükleri bahçemizin dışına, ormancıların ağaçları sütunlar gibi dizdiği ve benim yalnız kalmaktan endişe duyduğum koruluğun dışına çıkarıp, o büyülü alana götürmekti. Aslında Margaret hepimize cömert davranmıştı, çünkü onun temasıyla hayatımız bir düzene oturmuştu; bizim darmadağın ihtişamımızla birlikte dokunan akli başında iplikti o ve bir şekilde, o olmasa asla meydana gelemeyecek bir desen yaratmıştı. Belki de onun süfliliği de cömertliğinin bir parçasıydı, çünkü bazen bir kalıba uyabilmek için kişi özgün güzelliğinden vazgeçmek zorunda kalır. Bu yüzden bizim gibi kadınlar koketler gibi göze batacak kadar güzel giysiler giymektense güzellik olasılıklarını hafiften göz ardı ederek tutum, itidal ve gelecek endişesi gibi şeylerin varlığını belirtirler. Dolayısıyla, Margaret'ın da hiçbir şeyden yeterli miktarda

olmadığı ortamlarda yaşamaktaki azminin, sürekli kendisini pisliğe ve sefil bir hayata maruz bırakmasının, bilinçdışında kasıtlı davranışlar olduğuna inanabilirdim. Chris'i unutkanlığa yönlendiren derinlerdeki dürtü Margaret'ı da sefil bir yaşantıya yönlendirmişti ki sevgiliyle buluşma zamanı geldiğinde Chris'in dikkatini Margaret'ın ruhunun sesi ve sözünden başka tarafa çekecek bir ten güzelliği baskın çıkmasın. Bu yüce özveri karşısında gözlerimi yukarıya kaldırdım ve Margaret'ın bana verdiği bu özel armağanla parıldadım. Uykularım kısa da olsa şimdilerde rüyasızdı. Artık Chris'in bedeninin cepheler arasındaki çürümüşlüğü kahverengi dokusundaki topraklara karışıp çözöldüğünü görmüyordum, artık duvarın üstünden siperin içine sessizce kayışını görmüyordum, artık boşluğa konuşan sesler de duymuyordum: "*Yardım et, ahbap, bacaklarım yok...*" – "*Yapamam, ahbap, ellerim yok...*" Bu haliyle Chris'i tekrar orduya alamazlardı. Daha o sabah ben kütüphaneden geçerken başını savaşın tarihinden kaldırmış ve dehşete düşmüş bir yüzle, "Jenny, doğru olamaz bu – Belçika'ya bunu mu yaptılar? O garip, sessiz, tamahkâr insanlar..." demişti. Askerî bilgisi o korkunç ağustosun hatırası kadar derinlere gömülmüştü. Margaret'ın büyüü sürdükçe onu savaş cehennemine geri gönderemezlerdi. Bu harika müşfik kadın Chris'in ruhunu güvende tuttuğu kadar, bedenini de güvende tutuyordu.

O kadar minnettardım ki gidip kilimde yanına oturmak zorunda kaldım. Mahremiyetlerini ihlal oluyordu bu, ama Margaret'ın yakınında olmak istedim. Çatık kaşlarını bana döndürdüğünde şaşırmış gibi durmuyordu, ama rüzgârın şap-

kasının altından çekip çıkardığı çirkin kâküllerin arasından gülümsedi. Bu onun hoşluğunun bir parçasıydı, bir davranışı anlamasa bile kabul edebiliyordu.

Birazdan Chris'in bedeninin üstünden bana eğilip fısıldadı. "Üşümüyor, uykuya dalar dalmaz üstüne bir palto örttüm. Şimdi ellerini yokladım, onlar da kızarmış ekmek gibi sıcak." Ben böyle fısıldamış olsaydım onu uyandırırdım.

Kısa bir zaman sonra Chris kıpırdadı, eliyle Margaret'in elini aradı ve yanağını onun sert avucuna koydu. Artık uyanmıştı, ama böyle yatmak hoşuna gidiyordu.

Az sonra Margaret elini kurtardı ve, "Haydi kalk," dedi. "Doğru eve git ve sıcak çay iç. Burada daha fazla yatarsan soğuktan öleceksin."

Chris yeniden yakaladı onun elini. Bir nedenden ötürü o anın her ikisi için de esrimeye dönüştüğü aşıkârdı. Sanki koruluğun içindeki bu küçük açıklık alanda dünyanın başka hiçbir yerinde olmayan yumuşak bir hava vardı. Ayağa kalktım, sırtımı huş ağacına dayadım ve onları hiçbir şeyin tehdit etmeyeceğini bilerek sözlerime önem vermeden, "Saat dört buçukta bir doktor geliyor, ikinizi de görmek istiyor," dedim. Huzurlarına gölge düşürmedi bu. Chris hâlâ sırtüstü yatarken yukarıya doğru gülümsedi ve beni selamladı, "Merhaba Jenny." Ama Margaret onu yerinden kaldırdı ve kilimi katlamasına yardım ettirdi. "Bu zamanlarda doktoru bekletmek doğru değil," diye açıkladı, "o kadar aşırı yük altındalar ki, savaştan beri, zavallı adamlar." Koruluğun içinden önlerinde giderken, Margaret'in sözlerini açıklamak için, oturduğu sokağın ucunda meydana gelen bir olayın öyküsünü anlattı-

ğını duydum. Bir de adım seslerinin birkaç dakika durduğunu işittim. Sanıyorum gri gözleri o kadar tatlı bakmıştı ki Chris ona sarılmak zorunda kalmıştı.

VI

Evin köşesini dönüp de Dr Gilbert Anderson ile karşılaştığımızda –kişinin doğru çıkan herhangi bir önsezisini hatırladığı zaman duyduğu kendini beğenme hissini yaşadığımı anımsıyorum, bu malum olmanın gerçekleşmesi felaket anlamına gelse bile– soğuk bir el yüreğimi kavradı. Şaşakaldım, her şeyden önce, onun hiç de tıpla ilgisi olmayan görünümünden. Kırpışan mavi gözleri olan ufak tefek bir adamdı, kızarıklık ve kırışık bir alnı, ona sevimli bir kedi görünümü veren gri bıyığı ve benekli kravatlara canlı bir hevesi vardı. Tıp camiasının mümtaz doktorlarında bulunan iştahsız görünüm onda yoktu. Aynı zamanda hem komikti hem de hayatımda gördüğüm tüm doktorlardan daha fazla güçlülük belirtisi taşıyordu ve bu fark onun şu anki beklenmedik uğraşı tarafından vurgulanıyordu. Bir yerlerden bulduğu bir tenis topu sportif güdülerini

harekete geçirmişti. Eve giden merdivenlerin önüne birbirine yakın yerleştirdiği iki iri taşın arasından topu ayak vuruşuyla ne kadar ileriye gönderebileceğini sınamaktaydı. Bu oyuna tombul odaklanışydı bizi görünce utançtan bir an donakalmasının nedeni. “İçeride kimseler yoktu – biz profesyonel kişiler öyle az buluyoruz ki açık havayı...” dedi açık sözlülükle ve burnunu çok büyük bir mendile sümkürüp mendilin kıvrımlarından mükemmel bir özgüvenle çıktı. “Siz,” dedi Chris’e, toy bir detektif tonu edinerek, “hastamızsınız.” Mavi gözlerini bana çevirdi, iyice baktı, önemsiz olduğumu anladı ve gereksiz etkileme çabasını sudan çıkmış bir köpek gibi silkinerek attı üstünden. Margaret’a ahvalden sorumlu hemşire oymuş gibi döndü ve başıyla enerjik bir selam verip; “Siz Bayan Grey’siniz. Sizinle daha sonra konuşmak isteyeceğim. Şimdilik – bu adam. Birazdan dönerim,” diyerek bir yeldeğirmeni hareketiyle eve girmemizi işaret etti ve Chris ile beraber uzaklaştılar.

Margaret itaat etti; bu tip kadınlar her zaman doktorların emirlerini yerine getirirler. Ama ben bir dakika durup bu kendine has uzmanın arkasından baktım, onu şarlatan ilan ederek içime doğan şeyden kurtulmak ya da bir hizmetkâr gibi “bu evde sürekli bir şeyler oluyor” gerekçesiyle işten ayrılacağımı bildirmek isterdim. Sonra, merdivenlerin üst basamağında duran itaatkâr siluet, öğleden sonranın bitimini parlatmak üzere hızını artıran rüzgârın altında, tapon giysilerinin içinde titrediğinden, onu hole yönlendirmek için acele ettim. Holün alacakaranlığında tedirgince duraladık. Her zamanki gibi, eski parlak ahşap kaplamalar olan bitenin farkındaymış ve onlara sahip olanlardan daha eski ve daha iyi olduklarının bilincin-

deymiş gibi duruyordu. Kâsenin içindeki siyah suya eğilen beyaz su perisi insana hayatın bir zamanlar ne kadar güzel, ne kadar derli toplu ve güzel olduğunu anımsatıyordu. Koltuğun döşemesi eski bir kaba İngiliz kır evi şarkısı söylüyordu. Margaret besbelli benimle paylaştığı umutsuzlukla sönmiş bir sesle, “İnsanın isteyebileceği her şeyin böyle hazır ve yerli yerinde olması ne güzel. Eskiden Monkey Adası hanında ben de böyle yapardım. Bunun gibi görkemli değildi tabii, ama ziyaretçilerimiz mutlaka tekrar gelirlerdi.” Dalgınlıkla ama aynı zamanda keyifle parmaklarını masanın ayağındaki ince ağaç işlemesinden geçirdi.

Yukarıdan kumruların kanat çırpmaları gibi bir gürültü geldi. Kitty aşağıya geliyordu, beyaz yünlü bir elbise giymişti, onun üstünde elleri güller gibiydi; bu kadar nefis elleri olan bir kadının hiçbir zaman çiçek takmasına gerek yoktur. Fiziksel disipliniyle kederini gözlerinin altında hafif bir koyulaşmaya indirgemişti ve şu anda parıldıyordu. Ben bunun, yeni bir erkekle tanışacağı için ve o erkeğin gözlerinde hayranlık kıvılcımı görmeyi beklediği için olduğunu biliyordum ve Kitty’nin büyük ihtimalle gözünde canlandırdığı Dr Anderson’ı bizim biraz önce karşılaştığımız tombalak adamla kıyaslayarak gülümsedim. Onu görmüş olsaydı da pek bir şey fark etmezdi. Onun tipindeki güzel kadınlar, sadece hayranlık konusunda, normalde muazzam olan sınıf ayrımı hislerini kaybederler. Bunun gibi kadınlar güzelliğlerinin mücevherlerini bütün erkeklerin karşısında göz kamaştırıcı bir şekilde parlatmanın medeniyet yayma görevleri olduğunu belli belirsiz farkındadırlar. Böylece erkekler o mücevheri arzulayacak ve onu satın alabilmek için çalışacak, bu yolla bugünün iştahıyla geleceğe

yarayacak toprağı işleyecektirler. Aslında hepimize yer var, biliyorsunuz, her birimizin garip yararları var.

“Doktor, Chris’le dışarıda konuşuyor,” dedim.

“Ah,” diye soludu Kitty. Her ne kadar durum biraz tatsız da olsa, bu karşımdaki kadınların yüzlerinde beni eğlendiren bir şey buluyordum. Her ikisinin de ilgisi öyle yoğun ve güzellikleri öyle farklıydı ki, birisi ışıık yansıtan cilalanmış bir yüzey, bir pencere karşısındaki ayna, diğeri ise dikkatsizce kullanımın dumanından ve isinden kirlenmiş ama gene de yaktığı yağla parlaklık saçan bir lamba gibiydi. Margaret bu güzellik karşısında şaşkınlıkla gülümsüyordu, ama Kitty kafasını çalıştırmakla meşgul görünüyordu.

“Nasılsınız, Bayan Grey?” dedi birden, bir silkme hareketiyle yelpazesini açar gibi bir cana yakınlık savurmuştu. “Buraya gelmeniz ne büyük bir incelik. Yukarıya buyurup üstünüzü çıkarmaz mısınız?”

“Hayır, teşekkür ederim,” diye yanıtladı Margaret utangaçça, “çok yakında gitmek zorundayım.”

“Ah, lütfen!” diye ısrar etti Kitty, sevimli bir edayla.

Tabii aslında uzman doktorun Margaret’ı bu berbat giysiler içinde görmesini istemiyordu, ben de bu felaketin zaten meydana geldiğini açıklayarak durumu daha da karartmadım. Onun yerine Margaret’a dönüp bunun esasen bir misafirperverlik örneğı olduğunu, reddedilmeyi kırııcı bulacağımızı ileten bir ifade takındım. Bunun üzerine, tahmin ettiğim gibi kabul etti ve ardımdan yukarı çıkmaya başladı. Koridorlardan çok yavaş geçiyordu, yazın denize yürüyen bir çocuk gibi. Ayaklarının altındaki kalın halının tadını çıkararak, duraklayarak duvardaki resimlere baktı, arada bir vazoya parmaklarıy-

la dokunarak onun değerini özömsöyor gibiydi. Görüyordum ki ruhu derinden endişeliydi Chris için, tıpkı benimki gibi, ama onda öyle bir güven vardı ki hayata, bu bekleme süresince karşılaştığı güzellikleri takdir edecek kadar huzur tutabilmişti içinde. Onun takdir edişii bile cömertti. Benim odama girdiğinde başını kaldırıp etrafa bakarken derinden, “Ah,” deyişii bana unuttuklarımı hatırlattı; odanın boyutlarının nasıl da ahenkli olduğunu, pencerelerin üstündeki kemerlerin nasıl ustaca yapıldığını, perdelerin nasıl akşam gökyüzü mavisi olduğunu. . .

“Ve ne kadar güzel şeyleriniz var tuvalet masanızda,” dedi. “üstün bir zevk sahibi olmalısınız.” Zenginliğimi bir yeteneğe dönüştüren yüce gönüllölük! Yağmurluğunu çıkarmasına yardım ettim ve üsttekiler çıkınca, altındaki giysiden Kitty’nin hiç memnun kalmayacağını düşündüm. Hizmetçilerin jüpon yaptıkları muare kumaşından mor bir bluz vardı üstünde. Margaret yumuşaklıkla Kitty’yi övüyordu. “Kişisel yorumlar yapmamam gerek, biliyorum, ama Bayan Baldry çok güzel. Boynunda üç halka var, bendeyse sadece iki tane.” Kendi özeline ait duygulandırıcı bir ifşaatı bu, sadece bir zamanlar sevilmiş olan kadınlar bunu yapabiliirdi. Ben hayatta söyleyemezdim size boynumda kaç halka olduğunu. Bunca zarafet arasında kendisini besbelli kötü hissetmişti ki biraz çekinerek, “Saçlarımı düzeltmek isterim lütfen,” dedi. Koltuğu tuvalet masasının önüne çekip arkasında durdum, o da utangaç bir biçimde ucuna ilişip iki uzun, çok kalın, çok mat örgüsünün firketelerini çıkardı.

“Güzel saçların var,” dedim.

“Bir zamanlar hoş saçlarım vardı,” dedi keyifsizce, “ama bu son yıllarda bıraktım kendimi.” Şakaklarındaki dağınık saç tellerini düzeltmeye çalıştı gönülsüzce, ama az sonra fırçasını indirip dilini şaklattı. “Cık! Umarım o adam Chris’i üzmedi.”

Hazırda onu rahatlatacak sözlerim yoktu, ben de şapkasını iskemlenin üstüne koymak için odanın diğer yanına yürüdüm ve tüyleri ıslah etmek için bir şey yapılabilir mi diye düşündüm. Ama cerrahların dediği gibi, bu ameliyat edilemez bir vakaydı. Onun için, sadece hüznle baktım ve bu doktorun tombulluğunu Chris ve Margaret’in arasına sokmasına izin vermeseydim keşke diye düşündüm. Bugün öğleden sonradan beri Margaret gözümde sadece sevilmesi hayırlı bir kadın değil, aynı zamanda bir Katolik’in koruyucu bir azizi gördüğü gibi, şefkati yalnızca yüce bir gücün inanılmaz derecede kötücül bir kararıyla yıldırlanabilecek bir aracı varlığı. Öylece duruyordum ayakta, Margaret’in fedakârlığının amblemi olan şapkayı dalgın dalgın okşuyor ve onu bir nevi dua eder gibi düşünüyordum ki keskin bir çığlık duydum. Özü sabırlı bir sessizlik olan bir insanın keskin bir çığlık atması... Hızla ona döndüm.

Ayaktaydı ve elinde Oliver’in tuvalet masamın üstünde duran fotoğrafı vardı. Onun ölmeden önce çekilmiş son fotoğrafıydı.

“Kim bu?”

“Chris’in tek çocuğuydu. Beş yıl önce öldü.”

“Beş yıl önce mi?”

Neden bu kadar önemliydi bu?

“Evet.”

“O da beş yıl önce öldü, benim Dick'im.” Margaret'ın gözleri kocaman oldu. “Kaç yaşındaydı?”

“Daha iki yaşındaydı.”

“Dick de iki yaşındaydı...” İkimiz de derin derin nefes alıyorduk. “Neden öldü?”

“Hiçbir zaman bilemedik. Dünya güzeli bir oğlandı, ama doğduğundan beri narin bir çocuktuk. Sonunda küçük bir soğuk algınlığıyla soldu gitti.”

“Dick de öyle. Ufacık bir nezle. Ertesi gün kalkıp oynayacak sanıyorduk, ama o...”

O korkunç pişmanlık hareketi birden donakaldı. Bir keşif yapma savaşındaydı sanki.

“Sanki... sanki,” diye kekeleydi, “ikisinin de yarım ömrü vardı...”

Her zamanki gibi ona hasta muamelesi yapma güdüsü duydum, çünkü besbelli mistik bir hayat felsefesiyle ayakta kalabiliyordu. Ama Margaret zaten bana bir şey öğretmişti, dolayısıyla, o dizüstü yere çökerken yana çekildim ve neden çocuğun fotoğrafına bakmadığını ve neden onu bir yaranın kanını durdurmak istercesine göğsüne bastırıldığını merak ettim. Hep düşündüğüm gibi, çocuklardan en fazla keyif alan insanların çocuksuzlar olduğunu düşündüm gene. Çünkü çocuklar bizim için sadece çiçeklerden daha güzel, olgunlaşmamış filizlerdir ve yüreklerin efendileridirler, ama anneler için çocuklar, tıpkı şimdi Margaret'ı ele geçiren acı gibi, insanı korkunç kederler ve benzeri duygu derinliklerine bağlayan etten-kemikten halatlardır. Chris ile yakınlığın ürünü olacağı için, bunu büyük bir arzuyla kabullenecek olduğumu bilsem de bu duygunun korkunçluğu beni dehşete düşürdü. Sadece

duygudaşlıkla tüm bedenimi yakmadı, ayağımın altındaki zemini de sarstı. Margaret'ın birkaç dakika önce yeryüzü kadar sabit ve gökyüzü kadar kucaklayıcı sükûnetinin tamamen yok oluşu, benim de son zamanlarda dünyanın düzeninin acımasızlığını azımsamış olduğumun farkına varmamı sağladı. Âşıklar hüsrana uğramış; çok güzel hayatları olması gereken çocuklar doğmamış, doğumlarını gasp edenler gencecikken ölmüş. Böyle bir dünya sihirli çemberlerin sürmesine tahammül edemez.

Oda hizmetçisi kapıyı çaldı. “Bayan Baldry ve Dr Anderson salonda bekliyorlar, hanımefendi.”

Margaret toparlanıp görkemine yeniden kavuştu, örgülerini toplarken beyaz yüzünü aynaya yaklaştırdı. “Bir şey olduğunu biliyordum,” diye inledi, firketeleri eğri büğrü takarken. Başka hiçbir şey söylemedi, ama odadan ayrılacakken yavaş bir hareketle elini çocuğun fotoğrafının üstüne koyuşu, muzaffer olmayacağımıza nasılsa ikna etti beni.

Salona girdiğimizde Dr Anderson'ı bulduk, tombul ve bilgî, ayak parmaklarının ucunda dengeliyordu kendini ve şöminenin ateşinin baldırlarını okşamasının tadını çıkarıyordu. Kitty ise meşe sandalyesinin koyu renk çerçevesinin önünde, tam açılmayacak kadar masum bir beyaz gül tomurcuğuna benziyordu ve güzel kadınların âdeti olduğu üzere, tam dikkatini vermeden dinliyordu onu.

“Tam bir amnezi vakası,” diyordu Anderson, Margaret dudakları beyazlamış ama şimdiye kadar gördüğümünden daha az utangaç, pencerenin yanındaki kanepenin yumuşak döşemesine gömülürken. “Bilinçdışı kişiliği normal hayatıyla iliş-

kisini sürdürmeyi reddediyor, dolayısıyla hafıza kaybıyla karşı karşıya kalıyoruz.”

“Her zaman söylüyorum,” dedi Kitty akıllı havalarında, “çaba gösterirse eğer...”

“Çaba!” Kafasını birden döndürdü Dr Anderson. “Çabayla denetlenebilen ruhsal yaşam, önemli olan ruhsal yaşam değildir. Çok gençliğinizden beri irade gücü denilen bir şeyle doldurulmuşsunuz. ‘Vakit doldu beyler, yeterince içtiniz, kapatıyoruz,’ diyen bir tür ruh barmeni. Yok böyle bir şey. İnsanın içinde derin bir öz vardır, kendi arzuları olan esas kişi. Ve eğer bu arzular yüzeysel kişilik tarafından bastırılırsa –yani, sizin deyiminizle çaba harcayan kişilik ki genellikle bu çabaların tek amacı komşulara iyi bir gösteri sunmaktır– esas kişi intikam alır. Yüzeysel kişilik tarafından inşa edilmiş olan iyi davranış evine bir saplantı gönderir. Bu saplantı, samimi olmayan yüzeysel kişiliğin verdiği ters anlamdan ötürü, bastırılan arzuyla hiç ilgisi yokmuş gibi görünür. Aslında karısını terk etmek isteyen bir adam lahana turşusuna karşı bir nefret geliştirebilir ve bu nefretin dışa vuruluş biçimi onu doğruca tımarhaneye götürür. Ama bütün bunlar teknik bilgiler!” diye bitirdi doktor açık sözlülükle. “Durumu anlamak benim işim, sizin değil. Mesele şu ki Bay Baldry’nin saplantısı hayatının ilerleyen yıllarını hatırlayamamasıdır. Şimdi...” kırpışan mavi gözleri bizleri, hiç de katılmaya hevesli olmadığımız bir cemaat olmaya davet ediyordu, “bu tezahüre neden olan bastırılmış arzu nedir?”

“Hiçbir isteği yoktu,” dedi Kitty. “Bizlere düşküncü ve çok parası vardı.”

“Ah, ama vardı bir istediği!” diye karşı çıktı doktor neşeyle. Bütün bunlardan keyif alıyor gibiydi. “Gayet aşikâr ki buradaki hayatından memnun olmadığı için unutmuş burayı. Bu hanımlar odaya gelirken bana söylemekte olduğunuz olgudan daha açık bir ispata mı ihtiyacınız var – kocanız yaralandığı zaman Harbiye Nezareti’nin size telgraf çekmemiş olmasının nedeni adresini kayda geçirmeyi unutmuş olması değil miymiş? Bunun ne anlama geldiğini anlamıyor musunuz?”

“Unutkanlık,” diye omuz silkti Kitty, “fazla iş bilir biri değildir.” Kitty her zaman Chris’in gerçekten pratik bir insan olup olmadığı konusunda bir şüphe beslemişti; alışverişte iyi parçalar seçmekteki beceriksizliği yanında, gelirin ve uluslararası saygınlığının fazla ağırlığı yoktu.

“Kişi sadece unutmak istediği şeyleri unuttur. Bizim işimiz niçin bu hayatını unutmak istediğini bulmak.”

“Hipnoz altında gayet iyi hatırlıyor,” dedi Kitty, zorluk çıkarmak ister gibi. Parıltısı tamamen sönmüştü artık.

“Ah, hipnotizma aptalca bir numaradır. Uyanık durumdaki kişiliğin hafızasıyla alakası olmayan –bu kadar inatçı bir vaka da alakası olamaz– bölünmüş kişiliğin hatıralarını açığa çıkarır. Onunla konuşarak yapacağım bu işi. Rüyalarını anlattıracağım.” Tedaviyi keyifle bekliyordu. “Ama siz... bana hoşnutsuzluğu konusunda bir ipucu verebilerseniz öyle işe yarardı ki.”

“Söylüyorum size,” dedi Kitty, “aklını kaçırmadan önce hoşnutsuz falan değildi.”

Doktor Kitty’nin artan öfkesinin kıvılcımını yakalamıştı. “Ah,” dedi, “delilik kişinin birlikte yaşadığı insanların suçu değil, sadece yüce tanrıların işidir! Apaçık bir şey varsa, o da bunun sizin kabahatiniz olmadığıdır...” Bir gülümsemeyle

tatlandırdı sözünü ve yarayı açan elinin, iltifatla yumuşaması için doğru yeri bulmasının kolay olmadığını bilerek bana döndü ki genel görünüşüm iltifatın günlük mönümde yer almadığını açıkça ortaya koyuyordu. “Siz, Bayan Baldry, onu en uzun zamandan beri tanıyan kişisiniz...”

“Hem hiçbir şey yanlış değildi hem de her şey yanlıştı,” dedim nihayet. “Bunu hep hissetmişimdir...” Kitty’nin bedeninin sert bir hareketi, benden nefret ettiği konusunda içimdeki eski ve derin şüpheyi doğruladı.

Doktor tahmin ettiğimden daha da gerilere gitti. “Babası ve annesiyle ilişkisi peki?”

“Chris doğduğunda babası yaşlanmıştı ve her zaman onu biraz kıskanmıştır. Annesi onun mizacında biri değildi. Ava çıkmakla tatmin olacak aptal bir oğul istemişti.”

Yorumunu çok yumuşak bir tonda, tuzak kuran bir avcı gibi açıkladı.

“Bu durumda o da özel bir gereksinimle sekse yöneldi.”

Konuşan Margaret’ti, ayakları oturduğu koltuğun altında kıpırdanıyordu.

“Evet, her zaman çok bağımlıydı.” Hepimiz ağzımız açık baktık ona, kimdi bizim muhteşem Chris’imiz hakkında böyle konuşan? Ve gördüm ki daha önce olduğu gibi değildi Margaret. Konuşmasında bir açıklık, bakışında diklik vardı, onun için bu aşırılık demekti. “Doktor,” dedi, yumuşak sesi sertleşmişti. “Konuşmanın ne yararı var? Onu iyileştiremezsiniz.” Alt dudağını ısırды, göz pınarlarına dolan yaşları bastırdı. “Onu mutlu edemezsiniz, demek istedim. Elinizden gelecek tek şey onu alelade yapmak olacak.”

“Size hak veriyorum, tüm yapacağım budur.” Garip bir biçimde, entelektüel dengiyle karşılaşmış bir insanın rahatlığını yaşıyor gibiydi. “Benim mesleğim, insanları zihnin muhtelif ücra köşelerinden normale getirmektir. Orada olmaları gerektiğine dair genel bir his var. Şahsen ben de bazen böyle bir zorunluluğu anlamıyorum.”

Margaret hüznle sürdürdü konuşmasını. “Onu nasıl geri getireceğinizi biliyorum. Öyle güçlü bir anı ki başka her şeyi hatırlayacak – hoşnutsuzluğuna rağmen.”

Küçük adam bir anda konuşkan özgüvenini, ruhun patikaları hakkındaki bilgiçliğini kaybetmişti. “Öyleyse, öğrenmeye hazırım.”

“Oğlan çocuğunu hatırlatın ona,” dedi Margaret.

Doktor birden parmak uçlarında kendini dengelemeyi bıraktı. “Hangi oğlan çocuğu?”

“Bir çocukları vardı.”

Doktor Kitty’ye baktı. “Bana bundan hiç söz etmediniz!”

“Önemi olduğunu düşünmedim,” dedi Kitty titreyerek, her zaman olduğu gibi, ölümle olan tek temasının anısıyla buz kesilmiş gibi görünüyordu. “Beş yıl önce öldü.”

Dr Anderson başını geriye attı, gözlerini kornişe dikti ve akıllı bir kişinin kalın kafalı birisiyle konuşurken takındığı yumuşak hainlikle, “Bu aşikâr olmayan hoşnutsuzluklar çoğu kez en zor çözülenlerdir.” Hızla Margaret’a döndü. “Siz olsanız nasıl hatırlatırdınız?”

“Çocuğun giydiği bir şey götürün ona, birlikte oynadıkları bir oyuncak.”

Bilgece göz göze geldiler. “Bunu yapan siz olmalısınız.”

Margaret bakışlarıyla onayladı.

Kitty, “Anlamıyorum,” dedi. “Neden bu kadar önemli?” Margaret’in bilgeliğinin bize ilham ettiği sessizliği bozuncaya kadar iki kez tekrarladı bunu Kitty. Sonra Dr Anderson, pantolonunun cebindeki anahtarları şıkırdatarak, kıpkırmızı ve tedirgin, yanıtladı. “Bilmiyorum neden. Ama önemli.”

Kitty’nin sesi tatmin olmuş bir edayla yükseldi. “Ah! O halde gayet basit. Bayan Grey şimdi yapabilir bunu. Jenny, Bayan Grey’i çocuk odasına çıkar. Orada bir sürü şey var.”

Margaret hiç hareket etmedi, sadece ağır botlarının tabanlarının yanına basarak oturdu. Dr Anderson, Kitty’nin yüzüne dikkatle baktı, “Ah, peki o halde!” diye seslendi ve kendini bir koltuğa öyle aniden attı ki yaylar konuştu.

Margaret buna gülümseyip bana döndü. “Evet, beni çocuk odasına çıkarın, lütfen.” Ama merdivenleri onun yanında çıkarken, bu rızanın ondaki bu yeni çelik sertliğinin yumuşadığının alameti olmadığını hissettim. Çocuk odasının kapısının önünde anahtar deliğe sokmak için eğildiğim zaman işitiğim nefes sesi bile daha önceki Margaret’tan farklı ve daha katı bir bedenden geliyor gibiydi. Karanlık bir ruh hali içinde olması şaşırtmıyordu beni, zira birkaç dakika sonra buradan çıkıp bütün mutluluğunu bitirecek, cömertliğinin güçlkle topladığı tüm armağanları yok edecek sözleri söyleyecekti. Ama bunlar insanın hayatta yapması gereken şeylerdir.

Ama neredeyse kapı açılır açılmaz ve bomboş güneşli mekânda uçuşan tozlar göz önüne serilince Margaret’in eski tatlılığı su gibi akıverdi gene. Yavaşça ilerledi odada, heyecanlı, duyarlı ve hoşnuttu, sanki odanın güzelliği ona bir armağandı, ellerini berrak safir duvarlara, parlak kuş ve hayvan fresklerine uzattı kıvançla. Yeni bir gelin kocasının gizliden kendisi için

hazırladığı bir eve böyle girer, diye düşündüm. Ancak şöminenin başına geldiğinde durdu, ocak siperinin önünde ellerini arkasında kavuşturup etrafına göz attı, küçük isteksiz misafirimizin sağlığı ve eğlencesini pekiştirmek için çocuk odasına doldurulmuş onca nefis eşyaya baktı. Onun da anne olduğu o kadar aşikârdı ki nasıl olup da başından beri anlamadığımı tahayyül edemedim. Öyle durumlar olmuştur ki, bazı ressamalar yeryüzüne öyle yakın durmuşlardır ki Kutsal Meryem Ana'nın gökyüzüne yükselişinin ilahi görüşüne erişip onun resmini yapmışlardır. Bunlar gerçekten de anneliklerinin tutkusuyla dünyaya tanrı getiren kadınlardır. "Hayat var olsun," diye çevrelerindeki kâinata haykırıyor gibidir havaya asılı bedenleri ve ayaklarının altındaki bulutlar meleklerle dönüşür. Margaret avuçlarını çenesinin altında kenetlemiş ve yüzünde kör bir gülümsemeyle dururken işte öyle görünüyordu.

"Ah, ne sevimli bir oda!" dedi yüksek sesle. "Ama beşik nerede?"

"Beşik burada değil, burası gündüz bebek odası. Gece bebek odasını muhafaza etmedik, orası sadece bir yatak odası şimdi."

Çocuğun şımartılmış olduğu düşüncesiyle gözleri parladı. "Benim param iki çocuk odasına yetmemişti. O minikler için çok fark ediyor bunlar." Ben kanepenin çekmecesini açıp Oliver'ın giysilerini karıştırırken tepemde duruyordu. "Ah, küçük tatlı elbiseleri! Annesi mi dikti? Ah tabii, zamanı olamazdı, bu koskoca evi çekip çevirmekten. Ama ben süslü bebek elbiselerinden pek hoşlanmıyorum. Bebeklerin kendileri de rahat etmiyorlar. Hepsi gösteriş için." Sallanan atın yanına gidip hayalet çocuğu hafifçe salladı. Epey bir zaman melodisiz

bir şarkı mırıldandı güneşe karşı ve çok uzaklardaki anaç bir hülyaya çekildi. “Buna binmek için daha çok küçüktü tabii,” dedi. “Babacığı vermiştir bunu ona. Erkekler hep çocukların yaşlarının üstünde hediyeler alıyorlar. Bir an önce büyümelerini istiyorlar. Bizler ağırdan almalarını isteriz, sevgililerin. Ama lokomotif neredede? Çufçuf trenlere bayılmaz mıydı? Tabii onları hiç görmedi. Tren istasyonundan çok uzaktasınız. Yazık! Trenlere bayılırdı kesin. Alışverişten dönerken pusetini tren yolu köprüsünde durdurduğum zaman Dick öyle sevinirdi ki dik oturup çufçufların geçişini izlerdi.” Oliver’ın bu alçakgönüllü zevkten mahrum kalmışlığının üzüntüsü bir an hüznlendirdi onu. “Neden öldü! Beynini fazla yormadınız, değil mi? Alfabeyi çok erken öğretnediniz?”

“Ah, hayır,” dedim. İstedğim giysileri bulamıyordum. “Küçük beynini yoran tek şey, İskoç dadısının ona öğrettiği dualardı, ama onlara da pek aldırmaıdı. ‘İsa, şefkatli aslan,’ derdi, ‘İsa, şefkatli çoban,’ yerine, sanki öylesi daha çok hoşuna gidiyordu...”

“Ne demezsiniz! Neler de bulup söylerler! İskoç dadısı vardı ha? Onların çok iyi olduğu söylenir. Gazetede okudum, İspanya kraliçesinin de varmış.” Tekrar şöminenin yanına gitmişti, üstündeki rafta duran oyuncaklarla oynuyordu. Benim en çok akılda kalan giysiyi aramamla hiç ilgilenmemesi garipti. Margaret’ın gözü yaşlı dermanının üstünde bir güçle, yaman bir geminin bayrak direğinde yanan bir ateş topuna benzeyen canlılığı, hâlâ tuhaf bir halde olduğunun farkına varmamı sağladı. “Ne oyuncakları vardı! Dadısı hepsini birden vermezdi. Onu kucağına alır, ‘Bebecik, seçmen gerek,’ derdi.

O da, ‘Ayıcık – lütfen – Dadı!’ derdi ve kafasını her kelimeyle sallardı.”

Nihayet aradığımı bulmuştum. Çok garip bir biçimde, bulmamış olmayı dilerdim. Ama böyle olması gerekti, tabii. “Yaptığı tam buydu.”

Oğlak derisi kurmalı köpeği eline aldığı anda yüzü seğirmeye başladı. “Bebeğim belki de ona verecek çok az şeyim olduğu için beni terk etti diye düşünmüştüm. Ama bir bebek bütün bunları bırakabiliyorsa...” Hıçkırmadan ağlamaya başladı, sanki geceler boyu sürekli tekrar etmek, ağlamayı çekilen acının karşısında, “Bir çocuk istiyorum! Bir çocuk istiyorum!” diye inlemek kadar içgüdüsel bir tepki haline getirmişti. Kolları bu odada israf edilmiş hayatı çağırıyordu. “Her şey berbat oldu!” diye yakındı ve sesi kutsal bir fısıltıya dönüştü. “İkisinin de sadece yarım bir ömrü oldu...”

Onu sakinleştirmem gerekiyordu. Chris’e gidip onu şoke edemezdi, sadece vereceği haberle değil, aynı zamanda kendi kederiyle de. Yerimden kalkıp, kanepenin çekmecesinde ve oyuncak dolabında bulduklarımı ona götürdüm. “Sanıyorum bunlar götürmeye en uygun şeyler. Bu onun giydiği mavi kazaklardan biri. Bu da babasıyla çimenlerin üstünde oynadıkları kırmızı top.”

Olmayan çocuk için duyduğu güçlü açlık, bir ara yaşamış olan çocuk için şefkate dönüşmüştü. Hüzünlü bir dalgınlıkla baktı elimdekilere, sonra da anlayışlı bir el koydu koluma. “Tam da anımsayacağı şeyleri seçmişsin. Ah, zavallı kız...”

Onun bana acımasını bile kabul edebildiğimi gördüm.

Kazağı ve topu kucakladı, bir kolundan diğerine geçirdi, yüzüne yaklaştırdı. “Sanıyorum nasıl bir oğlan çocuğu olduğu-

nu biliyorum. Başından itibaren erkek.” Eşyaları öptü, kazağı özenle katladı ve topla birlikte kanepenin üstüne koyup göz-yaşlarıyla baktı onlara. “Alın yerlerine koyun bunları. Görmek istedim sadece onları, sadece bunun için geldim yukarıya.”

Bakakaldım.

“Chris’in oğluna yaklaşmak için,” diye inledi. “Onları Chris’e götürmeye niyetim olduğunu mu sandınız?” Ellerini ovuşturdu, zayıf sesi kararlılığının kesinliğiyle titredi. “Nasıl yapabilirim?”

Ellerini yakaladım. “Onu neden geri getiresin ki?” dedim.

İçinde hâlâ muhakeme yeteneği olduğunu anlamalıyım.

“Ya buraya hiç gelmemeliydim,” dedi yalvarırcasına, “ya da onu rahat bırakın.” Benimle değil, bütün bir düşman ve mantıklı dünyayla tartışıyordu. “Aslına bakarsanız, ikinci kez gelmemin doğru olduğundan emin değildim, ikimiz de evli olduğumuzdan falan. Dua ettim ve İncil’i okudum, ama hiç yararı olmadı. İhtiyacınız olup da yardım için başvuruncaya kadar, İncil’de ne kadar az şey olduğunu fark etmiyorsunuz. Ama zor bir hayat yaşadım ve her zaman William için elimden geleni yaptım, dünyada hiçbir şeyin mutluluk kadar önemli olmadığını biliyorum. Birisi mutluysa, onu rahat bırakmanız gerek. Bu yüzden tekrar geldim. Onu rahat bırakın. Bahçede çalışırken ne kadar mutlu olduğunu bilerseniz. Erkekler gerçekten seviyorlar bahçe işini. Bunu hep sürdürebilir. Öyle kolay olurdu ki.” (Ama sesinde bir şüphe gölgesi vardı; sadece beni değil, kaderi de ikna etmeye çalışıyordu.) “Siz onu tımarhaneye kapatmalarına izin vermezsiniz, benim gelmeme engel olmazdınız. Öteki yapabilir, ama siz onu engellerdiniz. Ah, rahat bıraksanız onu...”

“Şöyle düşünün...” Sığınağın çevresinde arabacıların çay tabaklarıyla yaptıkları hareketler gibi bir hareket yaptı. “Çocuğum sakat olmuş olsaydı –ki değildi; dünya güzeli kolları, bacakları vardı– ve doktorlar bana, ‘Çocuğunun bacaklarını düzeltiriz, ama ömrünün sonuna kadar sancılı çekecek,’ deselerdi, ona dokunmalarına izin vermezdim...”

“Onlara bir çare bildiğimi söylemem gerektiğini düşündüm. Bildiğim halde orada oturup söylememek alçaklık olurdu herhalde. Her neyse, söyledim işte. Ama ah! Yapamayacağım. Git oraya ve zavallı sevgilinin mutluluğuna son ver! Onca şey geçirdikten sonra, savaş falan. Ve gene oralara geri gitmek zorunda kalacak! Yapamam! Yapamam!”

Coşkunun bir rahatlama hissettirdi. Her şey düzelecekti. Chris bitmeyen bir mutlulukla gençliğini ve aşkını yaşayacaktı. Genelde yalnızca bir kayıp ve faciayla gelen türden bir kesinlik olacaktı mutluluğunda; denize atılan bir yüzüğün kayıp olduğu gibi, asırlarca çayırıların altında kalmış bir tabutun içindeki adamın ölü olduğu gibi mutlu olacaktı. Gene de Margaret’ın, “Yapmamam gerek, değil mi?” demeyi sürdürmesi, her şeyin karara bağlanmadığı iması olduğu için sinirimi bozdu.

“Tabii ki hayır! Tabii ki hayır!” diye bağırardım içtenlikle, ama Margaret’ın gözlerindeki dikkat soldu. Omzumun üstünden açık kapıya dikmişti gözlerini, Kitty kapının önünde duruyordu

Başının dikliği gururunu yitirmişti, gözlerinin altındaki gölgeler yumruk yemiş gibi kararmıştı ve bütün güzelliği kedere dönmüştü. Kucağında küçük bir Çin köpeği vardı, bir zamanlar pek sevilen pekiniz, gözden düştükten sonra koridorlarda küçük sesler çıkararak yukarıya doğru bakar ve

her geçenden biraz sevgi dilenirdi. Şimdi Kitty'nin kollarında, beyaz elbisesinin üstünde alışkın olmadığı ilgiden mutlulukla kıpırdanarak uzanıyordu. Kitty'nin durup da yalnız küçük köpeği yerden alması derin mutsuzluğunun işaretiydi. Neden yukarıya geldiğini ve yüzünün neden bize bakarken gözyaşlarıyla buruştuğunu bilmiyorum. Kararımız hakkında en ufak bir sezgisi olmuş olamazdı, çünkü kesinlikle onun menfaatine olmayan bir yol izleme ihtimalimizi hayal edemezdi. Bütün mesele, bu yabancı çirkin kadının kendi eşyaları arasında dolaştığını görmenin nefretini kabartmasıydı. Gözyaşlarını bastırıp gitti, kucağındaki köpeği gibi koridorlarda dolaşmaya.

Peki, nasıl oldu da, dünyanın en sahte şeyi olan Kitty, sahte olan her şeyle uyum içinde olan Kitty, sadece acı çekerek bize gerçeği hatırlattı? Neden onun gözyaşları çok önceleri öğrendiğim, ama çılgın aşkımdan dolayı unuttuğum şeyi su yüzüne çıkardı? Bir içki var, onu içmek zorundayız ya da tam anlamıyla insan olmaktan vazgeçeriz. İnsanın gerçeği bilmesi gerektiğini biliyordum. Gayet iyi biliyordum ki kişi yetişkin olunca, süt kadar tatlı olmasa ve sertliğiyle ağzı yaksa da gerçeklik şarabını dudaklarına götürmelidir ve gerçeklikle bütünleşmeyi kutlamalıdır yoksa ebediyen garip ve bir cüce gibi küçük yaşar. Bu kutsal gerçeğin özlemiydi Chris'e, Kitty'nin ak elleriyle sunduğu hayat hakkında yalanlar dolu fincanı kırdıran ve onu bu hafıza kaybının engin güveniyle Margaret'a yönlendiren. Ve benim de yardımımıla Margaret da unutmuştı aşkın ilk kaygısının sevdiğinin onurunu korumak olduğunu, ki ne göklerdeki Tanrı ne de çitin arkasından gözetleyen küçük oğlan en ufak bir aşığılama imkânı bulsun; unutmuştı bunu ve ona önemsiz

mutluluk oyuncağını vermişti. Chris'in geleceğini tamamen göz ardı etmiştik, ruhunun kutsal özünü saygısızca ihmal etmiştik. Zira onu içinde olduğu sihirli çemberde bırakırsak, gün gelecek onun bu hayali bunak bir budalalığa dönüşecekti; Margaret'ı gördüğü zaman duyduğu mutluluk insana iğrenç gelecekti, çünkü gülümseyen ağzı yaşlılıkla gevşemiş olacaktı. Artık ilk çuha çiçeklerini bulmak için koruluğa giderken onu izleyen gözler sevgi dolu olmaktan ziyade, yaşlı sarsak adamın gidişini fark eden var mı diye endişeyle sağa sola bakınacaktı. Avlak bekçileri şefkatle konuşacaklardı onunla, korulukta yanlarından geçerken ellerini alınlarına vuracaklardı hafifçe, misafirler ince davranacak, neşeli konular atacaklardı onun önüne. Bizim kulemizde yükseklerden dalgalanan bir alem iken, kırsal bölgenin garip görünüşlü yaması olacaktı; varlığının görkemli müziği aptal bir kaval sesi olacaktı çalılarının arasında. Tam anlamıyla bir erkek olmayacaktı.

Bu son acımasız incelikle Margaret'ın doğallığını nasıl delip geçeceğimi bilmiyordum, kekeleyerek ona döndüm. Ama o, "Kazakla topu ver bana," dedi.

Gözlerindeki isyan sönmüştü ve yerine gene bütün o yumuşak bilgelik gelmişti.

"Gerçek, gerçektir," dedi, "ve onun bunu bilmesi gerek."

Bakakaldım yüzüne, nefesim kesilmişti ama tam olarak şaşırmamıştım, çünkü aslında hep biliyordum dürüstlük tahrını uzun süre bırakamayacağını. Yineledi, "Gerçek, gerçektir," diye ve bu dünyanın garip düzenine hüznle gülümsedi.

Öpüştük, iki kadın gibi değil de âşıklar gibi; sanıyorum ikimiz de aşklarımızla Chris'ten özümlediğimiz bir parçayı öpüyorduk. Kazağı ve topu aldı, sanki bir çocukmuş gibi

kucakladı onları. Kapaıya vardığında durdu, pervaza yaslandı. Başı geri düştü, gözleri kapalıydı, ağızı acı bir içecek yutmuş gibi buruşmuştu.

Kanepeye yüzüstü uzandım ve hemen ardından Margaret'ın zavallı botlarının koridordaki gıcirtısını duydum. Bir koku kadar güçlü bir şekilde odayı dolduran kıyamet duygusunun içinden Chris düşüncesine uzandım. Yanağına uzanan sarı sakalının, gri gözlerinin kenarına kadar gelen güneşten bronzlaşmış teninin, sert ve mahcup erkeksiliğinin anısının izlediğı derin bağıllık hayali içinde, ondaki somut mertliğı anımsamanın bana ferahlık verdiğini hissettim. O mertlik, en kötü şeyler olduğunda bile gene de bazen hayat sevinciyle sıçardı. Her zaman, sonuna kadar, güneş ışığı yüzüne vurduğunda ya da atı çiti güzel atladığında, gözlerini kısar, hafifçe kasılmış dudaklarıyla gülümserdi. Buna karşı içimde zayıf bir parıltı besliyordum. "Daha çok at binmeliyiz," diye plan yaptım içimden. Sonra Kitty'nin cilalı parkede çınlayan topuk sesleri ve koltuğa otururken elbisesinin çıkardığı hışırtı duyuldu; ve ben, sürekli yanıp sönen bir ışıktan bile daha bıktırıcı olan, birinin huysuzlanması duyumuyla rahatsız oldum.

"Elini çabuk tutsa keşke," dedi. "Nasıl olsa er ya da geç yapacak."

Ruhum dehşetten hissizleşmişti. Dışarıda Margaret, çekiç gibi kelimeler kullanarak, bilge görünümüyle, işini iyi yaparak Chris'in kalbini ve kendi kalbini kırıyordu.

"Geri gelmiyorlar mı?" diye sordu Kitty. "Bakıversene."

Bahçede bir şey yoktu. Sadece, gün batımının önündeki yeşil ışıktan ırmakta yüzen kuş kümeleri vardı.

Uzun bir süre sonra Kitty yeniden konuştu. “Jenny, tekrar bakıver.”

Dünyanın efkârı olan alacakaranlık bastırmıştı. Sedir ağaçlarının dalları altında hayal meyal bir siluet gördüm, kollarında analık yaptığı bir şey tutuyordu. Neredeyse gölgelerin içinde eriyecekti; birkaç saniye sonra gece içine alacaktı onu. Chris giderek solan mutluluğuna arkasını dönmüş, çimenleri katediyordu. Kaşlarının altından haşmetli eve, bütün isteksizliğine karşın, iş icabı dönmek zorunda olduğu nefret edilesi bir yermiş gibi bakıyordu. Aydınlik bir pencereden çimenlere yansıyan parlaklıktan kaçınmak için yan tarafa yöneldi; bizim evdeki aydınlık karanlıktan, sevgi ise başka yerlerdeki nefretten beterdir. Yüzünde ürkünç bir kibar gülümseme vardı; bizi selamlarken sesini azimle neşeli yapacaktı, biliyorum. Her öğleden sonra olduğu gibi çocukça bir gevşeklikle yürümek yerine, bir askerin sert adımlarıyla yaklaşıyordu. Bu bana, ne kadar kötü olursak olalım, Chris’in dönüşünün en kötü sonucunu henüz görmediğimizi düşündürdü. Onu bağrımıza basarak omzuna yüklediğimiz boyunduruk kalktığında Flanders’taki su basmış sipere, bulutlardan çok ölümün kol gezdiği gökyüzünün altına geri dönecekti, çürüyen yüzlerin üzerine kurşunların yağmur gibi yağdığı sahipsiz topraklara...

“Jenny, orada değiller mi?”

“İkisi de orada.”

“Chris dönüyor mu?”

“Dönüyor.”

“Jenny, Jenny! Nasıl görünüyor?”

“Ah...” Nasıl anlatabilirdim? “Baştan ayağa bir asker gibi.”

Arkamdan yavaşça pencereye geldi, omzumun üstünden dışarıya baktı ve gördü.

Nefesini memnuniyetle içine çektiğini işittim. “İyileşmiş!” diye fısıldadı ağır ağır. “İyileşmiş.”

“Rebecca West aşkın kurtarıcı gücünün portresini ucuz duygusallıkların tuzağına düşmeden çiziyor.”

PAT BARKER

Travma sonrası hafızasını kaybettiği için son on beş yılı hatırlamayan Chris cepheden geri döner. Evde onu bekleyen üç kadın vardır: ona umutsuzca aşık kuzeni Jenny, varlığını tamamen unuttuğu güzel karısı Kitty ve on beş yıl önceki sevgilisi yoksul Margaret. Kitty kusursuz sandığı evliliklerini hatırlamayan kocasının Margaret gibi sıradan bir kadınla olmak istemesini kabullenemez. Jenny kuzeninin mutluluk ve sorumlulukları arasında gidip gelişini acıyla izler. Küçümsedikleri Margaret ise gerçek sevginin ne olduğu konusunda onlara çok şey öğretecektir.

Feminist-sosyalist yazar Rebecca West'in başyapıtı *Askerin Dönüşü* savaş hakkında bir roman ama alışlagelmişin aksine, savaşın tahribatını cephedeki erkeklerin değil evde bekleyen kadınların gözünden anlatıyor. Aynı zamanda aşk, evlilik ve kıskançlık hakkında bir roman ama danteli andıran cümlelerinin satır aralarında bundan çok daha fazlası var; sosyal rolleri, sınıf ilişkilerini ve I. Dünya Savaşı sonrasında geri dönüşü olmayan biçimde değişen dünyayı sorguluyor. *Askerin Dönüşü* gerçek ve fanteziler arasında sıkışıp kalan, varoluşuyla yüzleşmekte zorlanan insan doğasını zamansızca ortaya koyuşuyla kısa ama yoğun bir metin.

“Askerin Dönüşü dokunaklı öyküsünü derin bir farkındalıkla anlatırken aşkın doğası, gerçeğin acımasızlığı ve birbirimize karşı sorumluluklarımız üzerine düşünen bir roman.”

SADIE JONES

EVEREST

www.everestyay
f/everestyayinla
t/everestkitap
@everestyayinla

786051 852898